

Matica

broj
no.

5

svibanj
may

2018.

MJESEČNA REVIIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

Janjevo na Kosovu - najstarija hrvatska dijaspora

ISSN 1330-2140

Mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika / Monthly magazine of the Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXVIII
Broj / No. 5/2018

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Mijo Marić

Rukovoditeljica Odjela nakladništva /
Head of Publishing Department
Vesna Kukavica

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Novinarka / Journalist
Naida Šehović

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr

Naslovnica:
'Trio Zorja' u janjevačkim
narodnim nošnjama
(foto: Mario Kociper)

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Web stranice
HMI čitaju se diljem
svijeta, dostupne su na tri
jezika (hrvatski, engleski,
španjolski) i bilježe stalan
porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima
u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

- **BANERI**
- **SPONZORIRANI ČLANAK**
- **SPONZORIRANE RUBRIKE**

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522

mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

Kolumne

- 11**
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)
- 42**
Klikni – Idem doma
(Vesna Kukavica)
- 44**
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić)
- 46**
Naši gradovi
(Zvonko Ranogajec)
- 54**
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)
- 56**
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)
- 58**
Priče iz knjige "Pod starim hrastom"
(Ivan - Ivek Milčec)
- 60**
Ljepote Hrvatske okom fotografa
(HTZ)

- 4** Konferencija 'Branding Hrvatske'
- 7** Hrvatsko izaslanstvo posjetilo Srijem
- 8** Noć knjige
- 12** Svehrvatski etno spektakl u Vukovaru
- 15** Pečuh: Obljetnica hrvatske redakcije
- 16** Njemačka: 27. hrvatski folklorni festival
- 18** HMI: Izložba slika Vlade Perkovića
- 20** Posjet krajnjem jugu Čilea
- 22** Izložba dizajnera Jurja Pavlovića
- 24** Intervju: Martina Bienenfeld
- 27** Jurjevo u Cokeburgu
- 28** HMI: Okrugli stol o Mati Meršiću Miloradiću
- 30** Intervju: Mijo Korade
- 32** Stara dijaspora: Janjevački Hrvati
- 36** Obnovljeno Hrvatsko kazalište u Pečuhu
- 38** Sjećanje na pjesnikinju Desanku Matijević
- 41** Predavanje u AMCA Toronto
- 49** Matičin vremeplov
- 51** Novi roman Ivana Aralice
- 57** HBZ: Turnir u košarci
- 65** Tour of Croatia

46 NAŠI GRADOVI KORČULA

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION

Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države /
other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države /
other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /

FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:

IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA / DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):

IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju Maticu jer Matica je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Velika koncentracija hrvatske pameti i izvrsnosti

Najveća posebnost konferencije krije se u inovativnome pristupu predavača u radu s polaznicima, koji je naglašeno "hands-on", što znači - praktičan, interaktivan i prije svega osoban, kako bi se izbjegla suvišna akademičnost

Sudionici 4. konferencije Branding Hrvatske

Tekst: **Ivana Rora** Foto: **Tomislav Čuveljak**

U suradnji s Državnim uredom za Hrvate izvan RH, Hrvatskom maticom iseljenika, Hrvatskom gospodarskom komorom, Karlovačkom županijom, te ove godine pod posebnim pokroviteljstvom Grada Ozlja i gradonačelnice Gordane Lipšinić – održana je četvrta po redu konferencija Branding Hrvatske. Svečanom otvorenju konferencije, koja se prvi put održala u Ozlju, u dvorcu Zrinskih i Frankopana od 20. do 22. travnja, nazočili su predstavnici grada i županije, Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH te ravnatelj HMI-ja, Mijo Marić. Projekt je zanimljiv i medijski atraktivan po mnogočemu. Prije svega po profilu samih predavača jer je okupljena velika koncentracija hrvatske pameti i izvrsnosti na jednome mjestu. Ipak,

najveća posebnost konferencije krije se u inovativnom pristupu predavača u radu s polaznicima, koji je naglašeno "hands-on", što znači - praktičan, interaktivan i prije svega osoban, kako bi se izbjegla suvišna akademičnost te prevladao opušteni "američki stil", odnosno postavljanje pitanja i otvoreni dijalog do maksimuma – naglasio je Petar Čurić prigodom otvorenja konferencije.

LJEPOTA NAŠE ZEMLJE

Gradonačelnica Ozlja Gordana Lipšinić istaknula je važnost dolaska ovakve konferencije u Ozalj i povijesni dvorac Zrinskih i Frankopana jer upravo je Ljepota naše zemlje i bogate baštine najbolji brand koji imamo, a čini se da ga nedovoljno koristimo. Našem Ozlju na ponos je biti domaćinom 4. Branding konferencije, a njegova će Ljepota zasigurno ostati svima u srcu i mislima – zaključila je gradonačelnica koja je su-

dionicima priredila poseban i sadržajan razgled Ozlja.

Hrvatska matica iseljenika od početka je prepoznala ovaj projekt i svojim iskustvom i znanjem, koje se temelji na dugogodišnjem radu s hrvatskim iseljeništvom u više od 65 godina svoga postojanja, potiče stvaranje dobrih veza s domovinom, a one se temelje prije svega na povjerenju. A na povjerenju se gradi i brand – rekao je ravnatelj Marić na svečanom otvorenju.

Ova manifestacija dovela je u Ozalj mnogobrojne stručnjake iz zemlje i inozemstva, poput fizičara i izumitelja Davora Pavune ili Amerikanke Ashley

"Hrvatska matica iseljenika od početka je prepoznala ovaj projekt te svojim iskustvom i znanjem potiče stvaranje dobrih veza s domovinom, a one se temelje prije svega na povjerenju."

Mijo Marić, ravnatelj HMI-ja

Colburn, stručnjakinje za destinacijski menadžment ili pak izumitelj 'čitača misli' Miroslava Vrankića i suvlasnika Adris grupe i jednog o 10 najbogatijih Hrvata Plinija Cuccurina. Predavanja su održali i Anja Bauer Minkara, brand stručnjakinja i vlasnica agencije za branding Fabular te Andrija Čolak, vlasnik najuspješnije hrvatske franšize u svijetu Surf 'n' Fries i član tima izumitelja pametnoga kišobran. Zanimljivo je i posebno korisno vezano uz temu branda u međunarodnim odnosima bilo predavanje prodekana Visoke škole međunarodnih odnosa i diplomacije Gorana Bandova, ali čini se da je ipak za kraj drugog dana šećer na kraju bilo predavanje američke stručnjakinje za destinacijski menadžment, producentice i TV-personality Ashley Colburn, koja je ubrzo i u svom svjetski čitanom blogu prenijela dojmove i ljepote Ozlja, dvorca, bogate povijesti, ali i posebno lijepoga prirodnog okružja.

O STANJU MEDIJA

Trećeg dana konferencije predavanje su održali Miroslav Vrankić, izumitelj 'čitača misli' te Marijan Bušić, utemeljitelj i osnivač branda Croata, koji je dao prezentaciju o povijesti kravate. Posebnu pažnju privukao je okrugli stol o stanju medija u RH. Progovorilo se i o stanju medija u Hrvatskoj s posebnim naglaskom na medije u iseljeništvu. Ta bogata i važna medijska mreža, posebice kada je u pitanju promocija Hrvatske, a temelji se na životnom iskustvu sva-

Drugi dan konferencije Branding Hrvatske u Ozlju dio sudionika iskoristio je za izlet ozaljskim krajem i upoznavanje s turističkim brandovima i potencijalima Ozlja. Ashley Colburn, američka TV-producentica i dobitnica dvaju Emmyja, politolog prof. dr. Goran Bandov, muzikologinja i diplomatkinja dr. sc. Zdenka Weber te specijalistkinja turističkog menadžmenta i povratnica iz Australije Carmen Tomašić, proveli su prekrasan sunčani dan u obilasku Lovića Prekriškog, Vivodine, Vrhovca i Ozlja u pratnji domaćina, gradonačelnice Ozlja Gordane Lipšinić, mladoga ozaljskog arhitekta Luke Lipšinića i snimateljske ekipe.

kog Hrvata koji živi izvan RH, ogleda se u postojanju i bogatom sadržaju mjesečnika Matice, trenutno jedinoga časopisa za iseljene Hrvate koji se izdaje u domovini – istaknuto je na okruglom stolu u dvorcu Zrinskih i Frankopana.

Nakon druženja sudionika i gostiju te svojevrsnog umrežavanja, što je i jedan od ciljeva ovakvih skupova i konferencija, uslijedio je posebno tematski postavljen okrugli stol "Kulturni ambasadori RH u svijetu". Videolinkom se javio violončelist Stjepan Hauser, a sudjelovali su još pijanistica Martina Filjak, operni pjevač Leon Košavić, hrvatska diplomatkinja i glazbenica Zdenka Weber, Petar Ćurić i drugi. Poseban odnos panelista i sudionika omogućio je potpunu konverzaciju i povezanost sa svima koju su se tog trenutka našli u Ozlju, točnije na terasi dvorca gdje se uz prekrasan pogled i miris rijeke i zapjevalo. Tako se brandiranje povezalo s koncertom dokazujući da se granice često i pomiču.

IZVRJNI DOMAĆIN

Najbolje od Ozlja predstavila je gradonačelnica Gordana Lipšinić, koja je u tri dana konferencije te bogatstva tema koje su obrađene bila izvrсни domaćin te pokazala kako jedan mali grad s velikom i bogatom poviješću na tri dana može postati središte svijeta i susretni hrvatske izvrsnosti i pameti. U svo-

me izlaganju naglasila je da je Ozalj lijepi hrvatski brand i da će na tom putu dalje nastaviti svoj rad jer oživjeti ovaj kraj i promovirati ga diljem svijeta temeljna je zadaća gradonačelnice, ali i svih koji su sudjelovali na 4. konferenciji Branding Hrvatske.

Branding konferencija ujedinila je Hrvatsku! Napokon! To je to! Mnogi zovu i pozdravljaju inicijativu, poput bivše ministric obrazovanja dr. Nansi Ivanišević iz Splita, koja nije uspjela doći na konferenciju iako je to zaista željela, dr. Drage Štambuka, dugogodišnjeg veleposlanika RH u Brazilu, Japanu, Koreji i Egiptu, gospođe Tuge Tarle, promotorice hrvatske kulture u svijetu (Čile, Španjolska, Australija, Slovačka), hrvatskoga dizajnera Borisa Ljubičića... Na predavanjima i druženjima vladala je opuštena atmosfera tolerancije, dijaloga, međusobnog poštovanja. Dr. Pavuna nazvao je s Alpa, oduševljen je konferencijom za koju kaže - TOP-vrhunska inicijativa! Hvala vam! To je ta Hrvatska o kojoj govorimo. Možemo! – zaključio je na kraju konferencije organizator i osnivač Petar Ćurić. ■

Petar Ćurić, organizator konferencije

ENG The fourth Branding Croatia conference was staged at the Zrinski and Frankopan castle in Ozalj. The project is fascinating and draws significant media coverage on account of the high profiles of the lecturers and the concentration of Croatian brainpower and excellence it brings to the stage.

Obilježena 20. obljetnica smrti ratnog ministra obrane Gojka Šuška

ZAGREB - U povodu 20. obljetnice smrti ratnog ministra obrane Gojka Šuška (Široki Brijeg, 16. ožujka 1945. – Zagreb, 3. svibnja 1998.), članovi njegove obitelji, državna izaslanstva te predstavnici udruga iz Domovinskog rata položili su vijence i zapalili svijeće na njegov grob na zagrebačkom Mirogoju, ističući Šuškovu veliku ulogu u ustroju hrvatskih Oružanih snaga te pobjedi u Domovinskom ratu.

U ime predsjednice RH vijenac je položio njezin savjetnik Ante Deur, u ime Sabora njegov predsjednik Gordan Jandroković, u ime Vlade njezin potpredsjednik i ministar obrane Damir Krstičević, a vijence su položila i izaslanstva Oružanih snaga, MUP-a te brojnih udruga iz Domovinskog rata. Jandroković je novinarima izjavio da je Gojko Šušak bio jedan od najzaslužnijih ljudi za stvaranje i ustroj Hrvatske vojske te pobjedu u Domovinskom ratu. Napomenuo je da je Šušak bio bliski suradnik prvog hrvatskog predsjednika Fra-

nje Tuđmana te ratni ministar od 1991. pa sve do smrti 1998., naglasivši njegove velike zasluge za stvaranje hrvatske države. "Posebno pamtim izvanredne kontakte koje je imao sa SAD-om, a pamtim ga i kao samozatajnog i skromnog čovjeka, ali s vizijom. Bio je napadan i često meta difamacijskih kampanja i očito da su politički protivnici i oni koji nisu prihvaćali Hrvatsku vidjeli koliko je bitan i važan, pa su stoga

vrlo često podlo udarali po njemu", rekao je.

Ministar Krstičević naglasio je Šuškovu zaslugu za razvoj Hrvatske vojske, koja i danas razvija svoje sposobnosti. I on je istaknuo doprinos ratnog ministra obrane u razvoju odnosa sa SAD-om, koje su i danas strateški partner i saveznik Hrvatske u području obrane.

Nakon polaganja vijenaca na grobu održan je i okrugli stol u Hrvatskom vojnom učilištu "Franjo Tuđman" posvećen Gojku Šušku. (Hina)

U Okučanima otkriveno spomen-obilježje braniteljima poginulima u "Bljesku"

OKUČANI – Otkrivanjem spomen-obilježja "Kristalne kocke vedrine", polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća cijeli državni vrh, uz mnogobrojne branitelje i građane, odao je 1. svibnja u Okučanima počast braniteljima poginulima u vojno-redarstvenoj operaciji "Bljesak", kojom su Hrvatska vojska i policija prije 23 godine oslobodile zapadnu Slavoniju.

Novi spomenik braniteljima u Okuča-

nima, sastavljen od 51 kocke, otkrili su predstavnici kadeta Oružanih snaga i policije, a prije toga su pročitana imena branitelja poginulih u "Bljesku" te kratka povjesnica te operacije. Spomenik je blagoslovio vojni ordinarij Jure Bogdan, koji je predvodio i molitvu za sve poginule branitelje i civile u operaciji "Bljesak".

Zajednički vijenac u ime Republike Hrvatske, pokraj spomen-obilježja pogi-

nulima, položila je predsjednica Republike, vrhovna zapovjednica Oružanih snaga Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Hrvatskoga sabora Gordan Jandroković te premijer Andrej Plenković, zajedno s izaslanstvima Sabora i Vlade. Za sve poginule hrvatske branitelje i civilne žrtve u Domovinskom ratu u crkvi sv. Vida služena je misa zadušnica, koju je predvodio požeški biskup Antun Škvorčević.

Vojno-redarstvena operacija "Bljesak" počela je 1. svibnja 1995. u 5 sati i 21 minutu, a u samo 31 sat oslobođeno je oko 500 četvornih kilometara hrvatske teritorije te deblokirana autocesta koja je središnju Hrvatsku spojila sa Slavonijom. U njoj su sudjelovale 32 postrojbe Oružanih snaga i policije. Oslobođajući zapadnu Slavoniju poginula su 42 pripadnika hrvatske vojske i policije, a 162 su ranjena. Operacija "Bljesak" prethodila je operaciji "Oluja", koja je uslijedila nakon tri mjeseca, čime je Hrvatska pokazala odlučnost u uspostavi državno-pravnoga poretka na cijelome svom području. (Hina)

Potpisan ugovor Vlade RH i Hrvatskoga nacionalnog vijeća

Zastupnik u skupštini Srbije Tomislav Žigmanov istaknuo je da “pomoć ne mora uvijek biti financijska” te da hrvatske udruge iz područja kulture godišnje priređuju oko 400 manifestacija i objave 30-ak publikacija

Zvonko Milas i Slaven Bačić
prigodom potpisivanja ugovora

Tekst/foto: Hina

U Srijemskoj Mitrovici potpisan je 21. travnja ugovor Vlade RH i Hrvatskoga nacionalnog vijeća (HNV) u Srbiji o donaciji kojom se Novinsko-izdavačkoj kući “Hrvatska riječ” omogućuje kupnja zemljišta u Subotici i objedinjavanje zajedničkog prostora na kojemu će biti uz HNV i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Ugovor su potpisali državni tajnik Središnjeg ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas i predsjednik HNV-a Slaven Bačić prigodom redovitoga godišnjeg susreta predstavnika hrvatskih udruga u Vojvodini.

Milas je, u pratnji veleposlanika RH u Srbiji Gordana Bakote i generalnoga konzula Velimira Pleše, sudjelovao u radu skupa i poručio sunarodnjacima u Srbiji da će se Vlada RH nastaviti skrbiti o interesima i potrebama hrvatske zajednice, naglasivši da to “jest i ostaje jedan od prioriteta” u bilateralnim srpsko-hrvatskim odnosima.

Skup je protekao u sjeni incidenta Vojislava Šešelja koji je u Skupštini Srbije

zapalio hrvatsku zastavu. “Očekujemo da Srbija jasno i nedvosmisleno osudi incident i prijetnje i da se od toga ogradi... Hrvatima u Srbiji mogu poručiti da će Republika Hrvatska i Vlada RH raditi u interesu Hrvata i hrvatske zajednice”, rekao je Milas.

Veleposlanik RH u Beogradu Goran Bakota istaknuo je da “Srijem ima posebnu težinu u ukupnim srpsko-hrvatskim odnosima” i sugerirao sunarodnjacima da je “ključni trenutak u statusu hrvatske manjine međusobni dijalog i suradnja kao najvažniji faktor u funkcioniranju i razvoju hrvatske zajednice u Srbiji”.

Zastupnik u skupštini Srbije Tomislav Žigmanov istaknuo je da “pomoć ne mora uvijek biti financijska” te da hrvatske udruge iz područja kulture godišnje priređuju oko 400 manifestacija i objave 30-ak publikacija. “To ne znači da nema izazova – mali je broj ljudi koji su profesionalno angažirani, a ne mogu se razvoj i njegovanje kulture temeljiti

samo na entuzijazmu”, naglasio je Žigmanov. On je istaknuo kako hrvatska zajednica očekuje da i “država u kojoj plaćaju poreze bude izdašnija i ima pozitivno i proaktivno stajalište”, odnosno da prihvaća inicijative hrvatske manjine.

Među primjedbama koje su se čule na današnjem skupu u Srijemskoj Mitrovici su i da ne postoji ravnopravna raspodjela među postojećim udrugama koje njeguju hrvatsku kulturu i tradiciju te da raspodjelu treba prilagoditi njihovu značaju i projektima.

Izaslanstvo Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i diplomatski predstavnici RH u Beogradu zatim su posjetili nekad većinsko hrvatsko selo Hrtkovce. Državni tajnik Milas i veleposlanik Bakota ohrabрили su lokalnu hrvatsku zajednicu da ustraje u vremenima izazova i tenzija koje bude sjećanja na teško razdoblje ‘90-ih godina, na prijetnje i progone kad je je prouzročio egzodus hrvatskoga stanovništva iz ovog i ostalih srijemskih sela. ■

Skup je protekao u sjeni incidenta Vojislava Šešelja koji je u Skupštini Srbije zapalio hrvatsku zastavu. “Očekujemo da Srbija osudi incident i prijetnje i da se od toga ogradi”, rekao je Milas.

Hrvatsko izaslanstvo u Hrtkovcima

ENG An agreement was signed in Srijemska Mitrovica between the Government of Croatia and the Croatian National Council in Serbia on a grant that will allow newspaper and publisher Hrvatska riječ to purchase land in Subotica for joint offices with the Institute for the Culture of Vojvodina Croats.

Čitatelji i svijet knjige

Simbolična raketa
napravljena od knjiga

Manifestacija *Noć knjige* održana je u 284 kulturna središta diljem Hrvatske u kojima se održalo više od 1.130 programa posvećenih svijetu knjige na starim i novim medijima

Tekst: **Vesna Kukavica**

Svečanom otvorenju manifestacije *Noći knjige* u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici (NSK) u Zagrebu 23. travnja nazočili su, uz mnogobrojne ljubitelje knjige i čitanja, ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek te ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak.

Organizatori *Noći knjige* su Zajednica nakladnika i knjižara Hrvatske, NSK, Knjižnice grada Zagreba, Knjižni blok – Inicijativa za knjigu, Udruga za zaštitu prava nakladnika – ZANA, portal za knjigu i kulturu *Moderna vremena* i Hrvatska udruga školskih knjižničara. Koordinator cjelokupnog programa je NSK, čija je ravnateljica Tatjana Petrić istaknula kako se značaj te manifestacije očituje u kontinuiranom rastu broja sudionika, dodavši da nam je cilj da knjiga bude dostupna svima.

Noć knjige 2018. održana je u 284 grada i mjesta diljem Hrvatske, a u njoj je sudjelovalo više od 625 knjižnica, knjižara, nakladnika, kulturno-informativnih centara, odgojno-obrazovnih ustanova i drugih sudionika, koji su pripremili više od 1.130 programa i akcija na zajedničku temu "Budućnost knjige".

ZEMLJA ZNANJA

Glavni urednik portala *Moderna vremena* i član Organizacijskog odbora ove manifestacije Nenad Bartolčić izrazio je posebno zadovoljstvo ostvarenom sinergijom svih uključenih u *Noć knjige* – od autora, prevoditelja, pisaca i ilustratora, preko urednika, izdavača, knjižara, knjižničara, do novinara, strukovnih udruga i institucija – ali, prije svega čitatelja. "U organizaciji programa sudjeluje nekoliko tisuća knjigoljubaca; pokrili smo i kopno i otoke, povezali Hrvatsku i učinili da ona barem danas naličuje na ono što bismo uvijek željeli: na

Ravnatelj HMI Mijo Marić
na svečanosti Dana
hrvatske knjige u DHK

"U organizaciji programa sudjeluje nekoliko tisuća knjigoljubaca; pokrili smo i kopno i otoke, povezali Hrvatsku i učinili da ona barem danas naličuje na ono što bismo uvijek željeli: na zemlju znanja."

zemlju znanja", rekao je Bartolčić. Istaknuo je kako se ovogodišnjom temom "Budućnost knjige" i sloganom "Bez panike!" želi potaknuti na promišljanje o budućnosti knjige i promišljanje njezine povezanosti sa znanostima, s izumima, inovacijama, s novim formatima i novim tehnologijama. "Umjesto okretanja prošlosti, u središte zanimanja stavili smo kako ta tehnologija mijenja naše živote, utječe li na položaj knjige i čitanja", rekao je te poručio: "Želimo vjerovati da hrvatska knjiga neće završiti na marginama interesa hrvatskog društva. Manifestacija *Noć knjige* pokazuje da se s puno rada, pa i s nevelikim financijskim sredstvima, može puno toga dobroga pokrenuti među čitateljima." Simboličnim odbrojavanjem i lansiranjem rakete napravljene od knjiga, *Noć knjige* 2018. inaugurirao je predsjednik Zajednice nakladnika i knjižara Mišo Nejašmić, poručivši kako je to znakovit način da se pokaže "gdje bismo htjeli vidjeti naše društvo u budućnosti". Pohvalio se da u hrvatskome knjižnom lancu ima gotovo 7.500 profesionalaca i višestruko više ljubitelja knjige koji danas rade na tome da promiču knjigu i čitanje u našem društvu.

POTICANJE ČITANJA

Kao izaslanica predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića okupljene je pozdravila ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek. Čestitala je svima, a posebno čitateljima – *Dan hrvatske knjige*, koji se obilježava 22. travnja, kao i *Svjetski dan knjige i autorskih prava*, koji se

obilježava 23. travnja. Podsjetila je kako je riječ o dvama iznimno važnim datumima u povijesti hrvatske i svjetske književnosti, a vezani su uz dovršetak *Judite* Marka Marulića (1501.), prvoga umjetničkog epa napisanog na hrvatskome jeziku, djela koje se smatra nul-tom točkom hrvatske književnosti te uz dan smrti (1616.) svjetskih književnih velikana Miguela de Cervantesa i Williama Shakespearea. Podsjetila je da je prije nekoliko mjeseci Vlada usvojila *Nacionalnu strategiju poticanja čitanja* čije je donošenje najavljeno na prošlogodišnjem izdanju *Noći knjige*. Ministarstvo kulture udvostručilo je proračun za ot-kup knjiga. Vitalnost manifestacije *Noć knjige* pokazuje kako je ona već posta-

Zagreb, 3D svjetlosna instalacija u Noći knjige na fontanama ispred NSK

Vitalnost manifestacije *Noć knjige* pokazuje kako je ona već postala brendirani hrvatski kulturni proizvod, zaključila je ministrica Obuljen Koržinek.

la brendirani hrvatski kulturni proizvod, zaključila je ministrica.

Ministrica Blaženka Divjak istaknula je kako je poticanje kulture čitanja, što je glavni cilj *Noći knjige*, iznimno važno i za razvoj sustava obrazovanja te u sklopu reforme školstva. "Trebamo poticati naše učenike i studente da čitaju i to da čitaju ono što će im promijeniti život na bolje, bez obzira je li to u profesionalnom smislu ili da razumiju i kritički promišljaju svijet oko sebe ili jednostavno zato da budu plemeniti i da razviju svoj potencijal za sreću u životu", rekla je Divjak. U tom kontekstu, dodala je, osobito joj je drago što je Ministarstvo obrazovanja ove godine značajno povećalo izdvajanje iz proračuna za opremu školskih knjižnica te s 12 milijuna kuna dodatno financira znanstvenu knjigu. ■

HMI: Virtualni festival pročitanih iseljeničkih knjiga

Najviše sudionika *Noći knjige* i ove godine bilo je u Zagrebu – 275, među kojima su bili i čitači iz cijeloga svijeta koje je na svome Facebooku okupila Hrvatska matica iseljenika putem *Virtualnog festivala pročitanih iseljeničkih knjiga*. Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika prof. Mijo Marić, usto, nazočio je svečanosti *Dana hrvatske knjige* u Društvu hrvatskih književnika, koje je i prigodnim predavanjem predsjednika Đure Vidmarovića i Božidara Petača obilježilo 200-tu obljetnicu rođenja slavnoga pjesnika Petra Preradovića. Organizatori su posebno ponosni na činjenicu da se svojim programima u manifestaciju ove godine uključilo čak 188 osnovnih škola. Predstavljanja knjiga, javna čitanja, druženja s autorima, radionice i svi ostali programi nerazdvojno su vezali čitatelje i pisce. U Zagrebu je priređena i 3D projekcija na fontanama ispred NSK, nad kojima je ove godine lebdjela svjetlosna instalacija astronauta.

ENG *Joining the many book and reading enthusiasts at the gala kick-off of Croatia's Book Night at the National and University Library in Zagreb were culture minister Nina Obuljen Koržinek and science and education minister Blaženka Divjak.*

Polaznicima Croaticuma predstavljani Matičini programi

ZAGREB - Odjel za kulturu Hrvatske matice iseljenika organizirao je 18. travnja predstavljanje programa Matice za polaznike Croaticuma – Centra za hrvatski kao drugi i strani jezik pri Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Riječ je o potomcima hrvatskih iseljenika i hrvatskih manjinskih zajednica u europskim zemljama koji su došli u Hrvatsku učiti jezik i kulturu svojih predaka. Maticu su posjetile dvije grupe polaznika zainteresiranih za sudjelovanje u Matičinim programima.

Ljetni program Odjela za kulturu predstavila je rukovoditeljica Odjela mr. sc. Snježana Jurišić s naglaskom na 5. reviju tradicijske odjeće i izbora najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske koja se od 2. do 7. srpnja 2018. održava u Bosni i Hercegovini sa završnom večeri 6. srpnja u Tomislavgradu. Predstavljanjem Matičina portala i Facebook stranice pokazani su i ostali ljetni dugogodišnji programi poput *Eco Heritage Task Forcea*, seminara Stvaranje kazališta, Ljetne škole hrvatskog folklora, ali i povremeni programi kao što su izložbe, okrugli stolovi, promocije, Tamburaški festival mladih HBZ-a i dr. Polaznici su pozvani da preko mrežnih stranica HMI-ja prate najave i prema svojim preferencijama prijave su-

djelovanje, volontiranje ili da sami pošalju prijedloge i ideje za suradnju. Od tridesetak polaznika, Hrvata iz južnoameričkih zemalja, iz Australije, Mađarske i Austrije, pola ih se već prijavilo za pojedine programe. Odaziv i interes je bio velik, što nas veseli jer će se osim učenja hrvatskog jezika na taj način bolje upoznati i s našom baštinom i tradicijom te steći širu sliku o bogatstvu hrvatske kulture. (Snježana Jurišić)

Učenici iz Italije tragali za hrvatskim korijenima

MAĐARSKA - Dvadeset i troje učenika Hrvatske nastave iz Rima i Molisea posjetili su 29. ožujka u pratnji roditelja Veleposlanstvo RH u Budimpešti, gdje su ih primili veleposlanik dr. sc. Mladen Andrić, Marina Sikora, prvi tajnik te ostali djelatnici. Susretu su nazočili dr. Gian Luca Borgese, ataše za kulturu Veleposlanstva Italije u Budimpešti i ravnatelj Talijanskoga kulturnog centra u Budimpešti te voditeljica Đačko-

ga doma Hrvatske škole u Budimpešti i predstavnica hrvatske manjinske zajednice u Mađarskoj Ana Gojtan. Hrvati iz Italije otputovali su 30. ožujka u Slovačku gdje su razgledali znamenitosti Bratislave te posjetili okolna mjesta gdje živi hrvatska manjina. Idući dan otputovali su u Austriju. U Beču su posjetili Hrvatski centar, gdje su ih primili glavna tajnica Gabriela Novak-Karall i urednik Hrvatskih no-

vina Petar Tyran. Prvoga travnja putovanje su nastavili posjetom Gradišću. Bili su nazočni na sv. misi u Trajštofu, gdje ih je pozdravio župnik Željko Odobašić. Uslijedilo je razgledavanje Željeznog/Eisenstadta. Posjet je nastavljen u Šopronu i Koljnofu, gdje danas živi oko 1.200 Hrvata te su svi natpisi dvojezični.

Cilj projekta *Traganje za hrvatskim korijenima* je povezivanje najmlađe generacije Hrvata u Italiji s drugim skupinama Hrvata koji žive u dijaspori, a njegova realizacija od iznimne je važnosti za učenike i njihove roditelje. Projekt je realiziran zahvaljujući financiranju Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH i roditelja učenika HN iz Rima i Molisea. Također, za njegovu realizaciju zaslužne su voditeljice projekta Antonella D'Antuono, predstavnica hrvatske manjine u Moliseu i Zrinka Bačić, potpredsjednica udruge Hrvatsko-talijanski mozaik - Rim, a pridonijela je i Ivana Milina, predsjednica udruge Hrvatsko-talijanski mozaik - Rim i Dragan Alvir, blagajnik udruge.

Dragulji na kulturnim rutama Europe

Od svibnja do studenoga 2018. Hrvatska će prvi put predsjedati Odborom ministara Vijeća Europe, što će dati snažan zamah kulturnome turizmu i to afirmacijom baštine i prirodnog blaga Lijepe Naše

Hrvatska će službeno preuzeti predsjedanje Vijećem Europe na ministarskoj konferenciji 18. svibnja 2018. u Danskoj, potvrdio je predsjednik Vlade Andrej Plenković. Ministrica Pejčinović Burić će tim slijedom, od trenutka preuzimanja predsjedanja, obnašati funkciju predsjedavajuće Odbora ministara te u tom svojstvu predstavljati Vijeće Europe. Uz članstvo u UN-ovu Vijeću za ljudska prava, ovo predsjedanje za Hrvatsku predstavlja pravi izazov za veću vidljivost vlastita vanjskopolitičkog djelovanja kao međunarodnoga čimbenika u promicanju ljudskih prava, vladavine prava i demokracije. RH je pripremila odličan program koji se sastoji od ukupno 26 događaja. Većina skupova održavat će se, uz glavni grad Zagreb, u kulturnim središtima kao što su Rijeka, Dubrovnik i Zadar te živopisnim krajolicima poput Brijuna i Istre. Kao predsjedateljica, RH će biti uključena i u niz aktivnosti koje će se održavati u Strasbourgu. Za provedbu aktivnosti zadužena su resorna ministarstva, kao i lokalna samouprava, dok će Hrvatski sabor biti domaćin sastanaka u sklopu Parlamentarne skupštine VE. Ministarstvo kulture i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova s partnerima pripremio je ambiciozan program prožet biserima hrvatske kulturne baštine. Među prioritetima hrvatskog predsjedanja su: borba protiv korupcije; učinkovita zaštita prava nacionalnih manjina i ranjivih skupina; decentralizacija u kontekstu jačanja lokalne uprave i samouprave te zaštita kulturne baštine i kulturne rute.

Zanimljivo, Vijeće Europe ima 33 tematski različite kulturne rute ili itinerara na Starome kontinentu koje nam na inovativan način ilustriraju bogatu kulturno-povijesnu baštinu suvremene Europe i važan dio njezine turističke ponude. Najveću zastupljenost kulturnih ruta prema istraživanjima Jasmine Gržinić ima Francuska (10,4 %), zatim Italija (9,7 %), Španjolska (8,4 %), Portugal (5,8 %) te Njemačka i Velika Britanija (5,2%), dok se ostale zemlje kreću oko 5,1%. Kako je turizam iznimno bitna gospodarska grana RH, zapitali smo se koliko Lijepa Naša uspijeva iskoristiti tu pozitivnu praksu *Europskih kulturnih ruta*. Nastanak turizma od početaka do masovnog turizma, prometno-tehnološke, ICT i svekolike ekonomske mijene čovječanstava u pokretu na globalnoj razini uvelike su utjecale na pojavu novoga, individualiziranoga putnika 21. stoljeća, što je pak potaknulo kreativni proces *Europskih kulturnih ruta* tijekom posljednjih triju desetljeća. Prva europska kulturna ruta je hodočasnički put u Santiago de Compostelu s tisućljetnom tradicijom otkad je u tome španjolskom gradu otkrivena grobnica apostola Jakova

Piše: Vesna Kukavica

va - zaštitnika hodočasnika i putnika, znameniti *Camino* koji počinje u Francuskoj i prolazi kroz ruralne predjele 799 kilometara preko Pirineja gdje stanovništvo, bez velikih resursa, sada primarno živi od turizma. Uz misiju poticaja nerazvijenih područja, cilj projekta *Europskih kulturnih ruta / itinerara* je osvijestiti različitosti, ojačati toleranciju između ljudi koji žive i djeluju na europskom tlu.

Ruta rimskih careva i Dunavska vinska ruta uključila je nedavno i Hrvatsku, nakon što su naši stručnjaci ishodili certifikat Vijeća i *Europskoga instituta kulturnih ruta* radi promidžbe arheološkoga turizma, za koji se procjenjuje da u Europi ima potencijal od jednog milijuna posjetitelja. Ruta se proteže kroz Rumunjsku, Bugarsku, Srbiju i Hrvatsku, a obuhvaća 20 arheoloških lokaliteta značajnih za umjetnost staroga Rima, vezanih uza živote 17 rimskih careva te 12 vinskih regija. Na rutu su priključene Varaždinske Toplice - *Aquae lasae*, Ščitarjevo - *Andautonia*, Pula i Nacionalni park Brijuni, Split (Dioklecijanova palača) i Solin, Zadar i Nin, Vid - *Narona* te vinska područja Iloka i Baranje. Nedvojbeno, kulturne rute su isplativ turistički proizvod, primjerice samo u Njemačkoj oko 20 milijuna ljudi traži sofisticirane sadržaje, inspiraciju, kontemplaciju, a u konačnici i odgovornost prema lokalnoj zajednici. Uz hodočasničke, tu su i rute prirodnih krajolika, industrijske baštine, maslina, pa i rute slavnih osoba. I mi poput Francuza možemo više i bolje u otkrivanju dragulja hrvatskih dionica na kulturnim rutama Europe. RH u tom pogledu ima razrađeno oko 160 itinerara, tvrde u HGK. Preostaje nam umrežiti kulturne, uslužne i edukativne sadržaje te osigurati ugovore s ugostiteljima i turističkim agencijama ako se želi dobiti certifikat, odnosno pristupiti sustavu *Europskoga instituta kulturnih ruta* (<http://www.culture-routes.net/>).

Trud daje ploda jer su prihodi RH od stranih turista u porastu i u 2017. iznosili su 9,5 milijardi eura, što je za 10% više nego u 2016. Lani su globalnome BDP-u putovanja pridonijela 10,4% ili 8.300 milijardi dolara, a prema WTTC-u u turističkome sektoru bilo je svako deseto radno mjesto. Cilj nam je privući novu kategoriju turista, koji žele prirodnu harmoniju i emocionalno se vezivati uz stil života Hrvatske. Poseban izazov u kreiranju ruta od Jadrana do Vučedola su umrežavanja malih sredina, koje imaju bogatu baštinu iako su javnosti nedovoljno poznate. ■

ENG Croatia will hold the chairmanship of the Committee of Ministers of the Council of Europe from May to November of 2018, which should give a big boost to culture tourism in Croatia through the affirmation of our heritage and natural beauty with the European Institute of Cultural Routes certification.

Spektakl u gradu heroju

Sve najbolje i najzanimljivije od hrvatske nematerijalne kulturne baštine i autentičnih, hrvatskih turističkih manifestacija i atrakcija predstavljeno je tijekom četiri dana, a Festival je u Vukovar doveo autor projekta i producent Aleksandar Kovačević

Tekst: **Ivana Rora** Foto: **G. I. Tepeš**

U Vukovaru je 6. svibnja završen 1. Festival nematerijalne kulturne baštine, turističkih manifestacija, atrakcija i destinacija "SVI za JEDNO HRVATSKO NAJ" koji je tijekom četiri dana održavanja u Vukovaru okupio više tisuća sudionika i mnogobrojne posjetitelje iz cijele Hrvatske, ali i dijasporu. Sve najbolje i najzanimljivije od hrvatske nematerijalne kulturne baštine i autentičnih, hrvatskih turističkih manifestacija i atrakcija predstavljeno je tijekom četiri dana u svome punom sjaju, a Festival je u Vukovar doveo Aleksandar Kovačević, autor projekta i glavni producent Festivala.

U jutarnjim satima Festival je započeo na središnjoj pozornici na Trgu Re-

publike Hrvatske, obilježavanjem Dana grada Vukovara i akcijom "Kupujmo Hrvatsko" uz prigodne pozdravne govore uzvanika Ivana Penave, gradonačelnika Grada Vukovara, Bože Galića, župana Vukovarsko-srijemske županije i Luke Buričevića, predsjednika Hrvatske gospodarske komore.

Bogat program s glavne pozornice pratili su mnogobrojni građani i turisti,

Gradonačelnik Ivan Penava

uz predstavljanje Sinjske alke i sinjskih alkara koji su posebno oduševili okupljeno mnoštvo. U programu su sudjelovale i hrvatske povijesne postrojbe Karlovačka straža, Kliški uskoci, Keglevićeva straža i Frankopanska garda.

VELIKO BOGATSTVO

Predstavljena su i zaštićena hrvatska nematerijalna dobra upisana na UNESCO-vu listu uz sudjelovanje Društva paških čipkarica 'Frane Budak' i KUD Družine Pag, Kraljica iz Gorjana – Ljelja, uz KUD Gorjanac, dok su VIS Putokazi predstavili dvoglasje tijesnih intervala. Udruuga Šokadija iz Babine Grede predstavila je bečarac, a KUD 'Milan Begović' iz Vrlike nijemo kolo. Predstavljena je i izrada licitara i drvenih igračaka, a od manifestacija "Kaj su jeli naši stari" iz Vrbovca, Lastovski poklad i mnoge druge.

Producent i autor projekta "SVI za JEDNO HRVATSKO NAJ", Aleksandar Kovačević, nije krio emocije i oduševljenje programom koji je realiziran tijekom prvog dana Festivala koji je u Vukovaru okupio Hrvatsku u malom. "Napokon sam ostvario svoj veliki san, u Vukovaru smo uspjeli predstaviti veliko

Posebno mjesto u sklopu Festivala dobila su hrvatska kulturna nematerijalna dobra pod zaštitom UNESCO-a.

Središnjoj svečanosti otvorenja 1. Festivala nematerijalne kulturne baštine, turističkih manifestacija, atrakcija i destinacija "SVI za JEDNO HRVATSKO NAJ", održanoj u Športskoj dvorani 'Borovo' u Borovu naselju u Vukovaru nazočio je zamjenik ravnatelja HMI-ja Ivan Tepeš sa suradnicom te voditeljem Podružnice HMI-ja Vukovar, Silvijem Jergovićem. - Hrvatska matica iseljenika podržava ovaj kraj i radom svoje podružnice potiče povezivanje iseljenih Hrvata s Vukovarom te potencijalnim ulaganjima, kao i dolaskom hrvatskih folklornih iseljeničkih skupina na turneje baš u ovu županiju, koja ponosno čuva našu domovinsku ratnu priču. Sa zadovoljstvom smo prihvatili pokroviteljstvo nad ovom manifestacijom u želji da se odražava svake godine i da u Vukovar ponovno dovede cijelu Hrvatsku - naglasio je Tepeš. Nakon dolaska u Vukovar, zamjenik ravnatelja HMI-ja Ivan Tepeš posjetio je i novi ured Podružnice HMI-ja Vukovar te porazgovarao o novim načinima suradnje voditelja Silvija Jergovića i drugih gradskih struktura. Zatim je nazočio svečanom domjenku u povodu Dana grada Vukovara.

bogatstvo naše nematerijalne kulturne baštine i to u Europskoj godini kulturne baštine. Danas je u Vukovar pristiglo oko petstotinjak sudionika, a to je samo jedan mali dio ljudi koji nam pri-

stižu iz svih krajeva Hrvatske, a kojih će u ovih nekoliko dana u programima na dvije pozornice i na vukovarskom korzu sudjelovati više od tisuću. Ponosan sam ujedno i da već sada mogu najaviti da s projektom 'SVI za JEDNO HRVATSKO NAJ' nakon Vukovara nastavljamo početkom srpnja u Zadru, kada ćemo uveličati proslavu ulaska zadarskih zidina na UNESCO-ov popis baštine", rekao je Zadrani Aleksandar Kovačević.

Prigodni domjenak za uzvanike u povodu proslave Dana grada Vukovara održan je u poslijepodnevnom satima, u vukovarskom hotelu Lav, uz aktualnoga gradonačelnika Ivana Penavu, bivšega gradonačelnika Grada Vukovara Željka Sabu, tajnika Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonka Milasa, zamjenika ravnatelja HMI-ja Ivana Tepeša i mnoge druge uzvanike koji su uživali u pravim slavonskim specijalitetima – šaranu na rašljama i vukovarskom fiš paprikašu.

SREDIŠNJA SVEČANOST

Središnja svečanost otvorenja 1. Festivala nematerijalne kulturne baštine, turističkih manifestacija, atrakcija i destinacija "SVI za JEDNO HRVATSKO

NAJ" održana je u Športskoj dvorani 'Borovo' u Borovu Naselju, također uz mnogobrojne uzvanike, među kojima su bili i mons. Marin Srakić, đakovačko-osječki nadbiskup, Vinko Sabljlo, predsjednik Hrvatskoga svjetskog kongresa, zamjenik ravnatelja HMI-ja Ivan Tepeš te drugi uglednici. U istinskome glazbeno-scenskom spektaklu uz vodstvo Branka Uvodića, a uz sudjelovanje mnogobrojnih sudionika Festivala te uz veliku etno-modnu reviju naše poznate modne dizajnerice Mine Petre koja je predstavila svoju Alkarsku kolekciju, sudjelovao je i Tomislav Bralić i klapa Intrade.

Posebno mjesto u sklopu Festivala dobila su hrvatska kulturna nematerijalna dobra pod zaštitom UNESCO-a: kraljice iz Gorjana - ljelje, halubajski zvončari, sinjski alkari, nijemo kolo, istarsko dvo-glasje tjesnih intervala, slavonski bečarac, paške čipkarice, a predstavljeno je i umijeće izrade licitara i drvenih tradicijskih igračaka. ■

ENG The 1st Festival of Intangible Cultural Heritage wound up in Vukovar on the 6th of May. Thousands gathered at this attractive destination from across the country and the diaspora communities for this tourism event under the All Together for the Best of Croatia motto.

Janjevački Hrvat Petar Palić zaređen za biskupa

HVAR – Mons. Petar Palić zaređen je 30. travnja za hvarsko-bračko-viškoga biskupa u katedrali sv. Stjepana I., pape i mučenika, u Hvaru, a biskupski red primio je od predsjednika Hrvatske biskupske konferencije zadarskoga nadbiskupa Želimir Puljića, dok su suzaredatelji bili umirovljeni hvarski biskup Slobodan Štambuk i dubrovački biskup Mate Uzinić.

Apostolski nuncij u Hrvatskoj Giuseppe Pinto pročitao je apostolski blagoslov u kojemu se ističe kako novi hvarski biskup potječe iz "drevnog mjesta Janjeva, u katoličkoj obitelji rođen i uzorno odgojen" te da je pastoralno djelovanje počeo kao svećenik Dubrovačke biskupije, vjerno obnašajući različite dužnosti.

Zahvaljujući na biskupskoj službi koja mu je povjerena, mons. Palić zahvalio je i svojem prethodniku na čelu Hvarske biskupije, mons. Slobodanu Štambuku. "Zahvaljujem svim predstavnicima društveno-političkog, kulturnog i znanstvenog života na čestitkama i nazočnosti i pozivam

vas i potičem da, kloneći se svih podjela, svoj pogled usmjerimo prema budućnosti i odgovornim radom za dobro svih građana i vjernika naše domovine pridonosimo boljitku života u društvu u kojem živimo", naglasio je uz ostalo biskup Palić u zahvalnoj riječi.

Zaređenju u hvarskoj katedrali nazočili su, uz ostale, ministar Lovro Kušćević, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, euro-parlamentarka Dubravka Šuica, saborski zastupnici Petar Škorić i Davor Ivo Stier te splitsko-dal-

matinski župan Blaženko Boban. Zaređenju su nazočili i mnogobrojni janjevački Hrvati koji su tom prigodom doputovali iz Zagreba, Kistanja, drugih krajeva Hrvatske i iz Kosova.

Papa Franjo imenovao je don Petra Palića novim hvarskim biskupom početkom ožujka ove godine.

Biskup Palić podrijetlom je iz Janjeva, najstarije hrvatske dijaspore na Kosovu. Rođen je 3. srpnja 1972. godine u Prištini, tadašnjoj Skopsko-prizrenskoj biskupiji. (Hina)

Ministrica Pejčinović Burić sastala se s hrvatskom zajednicom u Torontu

KANADA - Ministrica vanjskih i europskih poslova Marija Pejčinović Burić sastala se 20. travnja s predstavnicima hrvatske zajednice u Torontu gdje

je sudjelovala na sastancima skupine G7, što je nazvala "velikim priznanjem" Hrvatskoj. Kako navodi Ministarstvo vanjskih i europskih poslova

(MVEP), Hrvati u Kanadi, njih više od 250.000, važna su poveznica dviju zemalja i potencijal za promicanje gospodarskih odnosa.

Ministrica je izrazila uvjerenje da "jaka kanadska hrvatska zajednica pruža veliki most i dobru priliku" za nastavak već razvijenih investicija u Kanadu. Hrvatska zajednica pomagala je Hrvatskoj u svim ključnim trenucima, od stvaranja neovisnosti do uspostave dobrih bilateralnih odnosa, a ta ista zajednica i danas igra ključnu ulogu u unaprjeđenju političkih i gospodarskih odnosa dviju država, navodi se u priopćenju. Važnu i aktivnu ulogu u tom procesu ima Kanadsko-hrvatska gospodarska komora (CCCC) koja okuplja poslovne ljude, profesionalce i organizacije, te joj je cilj promoviranje investicija i proširenje gospodarske suradnje između Kanade i Hrvatske. (Hina)

Zadovoljstvo postignutim medijskim slobodama

Ovogodišnje obilježavanje *Dana hrvatskoga tiska* bilo je u znaku postavljanja spomen-ploče Branku Filakoviću, obilježavanja 65. obljetnice hrvatskoga programa Mađarskoga radija i obilježavanja 40. obljetnice hrvatskoga programa Mađarske televizije

Visoki uzvanici: Mišo Hepp, Zdravka Bušić, Mladen Andrić i Vesna Haluga

Tekst: Vesna Kukavica Foto: Darko Plahtan

O stvarivanje prava nacionalnih manjina na pristup javnim medijima od presudnog je značaja za promicanje ravnopravnosti manjina, stvaranje tolerancije i promicanje suživota s većinskim narodom i očuvanja kulturnog identiteta. Tim se riječima prigodom *Dana hrvatskoga tiska* u Mađarskoj na svečanosti u Pečuhu obratila nazočnim uzvanicima i novinarima državna tajnica iz Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH mr. sc. Zdravka Bušić, hvaleći kulturu dijaloga između pripadnika hrvatske manjinske zajednice i većinskoga mađarskog društva u kojemu su i hrvatski novinari istinski subjekti svekolikih društvenih postignuća.

Glasnogovornik hrvatske manjine u mađarskome parlamentu Mišo Hepp, nakon isteka svog mandata nije krio zadovoljstvo postignutim medijskim slobodama, iskazavši da se uvijek može više i bolje te da ima veliku nadu kako će dolazeći naraštaji i dalje uspješno čuvati materinski jezik i razvijati hrvatski identitet i medijske slobode, kako u tisku tako i na radiju i televiziji te u novim medijima.

Ovogodišnje obilježavanje *Dana hrvatskoga tiska* u organizaciji Hrvatske državne samouprave održano je 4. svibnja u pečuškom Hrvatskom klubu *August Šenoa*, a bilo je u znaku postavljanja spomen-ploče novinaru, pjesniku i uredniku hrvatskih emisija Radija Pečuh Branku Filakoviću (1942. - 1991.), obilježavanja 65. obljetnice hrvatskoga programa Mađarskoga radija i obilježavanja 40. obljetnice hrvatskoga programa Mađarske televizije. Među odabranim uzvanicima bili su, uz domaćina predsjednika Hrvatske državne samo-

uprave u Mađarskoj Ivana Gugana, i naš veleposlanik u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, kao i generalna konzulica iz Pečuha Vesna Haluga sa suradnicima. Svečanosti su bili nazočni i urednik Glasa Hrvatske HRT-a Ivo Kujundžić te predstavnici HMI-ja Vesna Kukavica i Darko Plahtan.

Dan hrvatskoga tiska slavi se u Mađarskoj 2. svibnja kao spomen na dan kada su Hrvati u Mađarskoj prvi put u svojoj povijesti na ugarskim prostorima, od Gradišća do Bačke, dobili samostalni i zajednički medijski prostor u vlastitoj produkciji, a to je dan izlaska iz tiska prvoga broja tjednika Hrvata u Mađarskoj, *Hrvatskoga glasnika*. Od 2. svibnja 1991. godine Hrvati u Mađarskoj mogu govoriti o samostalnome hrvatskome novinstvu u Mađarskoj, naglasila je Branka Pavić Blažetin, glavna urednica *Hrvatskoga glasnika* i Medijskoga centra *Croatica*.

Klub *August Šenoa*, odnosno njegovi članovi, postavili su spomen-ploču istaknutome novinaru Branku Filakoviću, koji je svojim neumornim istraživačkim novinarstvom, slikom i riječju, trajno zadužio hrvatsku zajednicu u Mađarskoj. Od Filakovićeve razdoblja do danas dnevni radijski i televizijski program obuhvaća 120-minutni program i polusatni tjedni televizijski program "Hrvatsku kroniku", koju priređuju četiri novinara i jedna dopisnica: Renata Balatinac, Timea Šakan-Škrln, Tomo Füre, Andrija Pavleković i Bernadeta Blažetin, novinarka *Hrvatskoga glasnika*. ■

Otkrivanju spomen ploče nazočila je i supruga Branka Filakovića

ENG This year's celebration of Croatia Press Day in Hungary marked the 65th anniversary of the Croatian language programme on Hungarian national radio and the 40th anniversary of the programme on Hungarian national television.

Pjesmom i plesom hrvatskim krajevima

Prije festivala slavljen je služba riječi, koju je predvodio župnik HKŽ Rosenheim fra Frano Čugura. Na festivalu je nastupilo 15 folklornih skupina odraslih iz hrvatskih katoličkih misija, zajednica i župa iz Njemačke

Fra Frano je u prigodnoj riječi na temelju evanđelja o dobrom pastiru i ovčama istaknuo kako je lijepo znati da Bog, Isus, poznaje svakoga od nas po njegovu imenu. Za Boga mi nismo dio mase, već je svakoga od nas stvorio kao osobu u svojoj jedinstvenosti. To znači da Bog svakoga od nas ljubi. Mi smo Božja stvorenja i središte Božje ljubavi. Tako se čitavi Božji svijet vrti oko nas, oko mene i oko tebe. To je predivno i ohrabrujuće. To je istina koja nam može darovati izmirenje i putokaz. Bilo što da nam se dogodi, Bog je uvijek s nama i On nas prati na našem životnom putu i nikad nas neće ostaviti same, kao što dobri pastir nikada ne ostavlja svoje stado izručeno na milost i nemilost nevremenima ili divljim životinjama, istaknuo je fra Frano Čugura.

PROSUDBENA KOMISIJA

Nakon službe riječi pozdravljena je domovina himnom "Lijepa naša" uz pratnju mladih HKŽ Rosenheim. Festival je uz dobrodošlicu i zahvalu svima okupljenima u ime organizatora otvorio delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivica Komadina. Na festivalu je bio i generalni konzul RH iz Frankfurta Vladimir Duvnjak te više svećenika, koji su došli u pratnji svojih skupina, kao i pastoral-

Tekst/foto: Adolf Polegubić

Tradicionalni 27. hrvatski folklorni festival održan je u subotu 21. travnja u Kulturnom i sportskom centru "Martinsee" u Heusenstammu kraj Offenbacha na Majni, u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni. Na

festivalu je nastupilo petnaest folklornih skupina odraslih iz hrvatskih katoličkih misija (HKM), župa (HKŽ) i zajednica (HKZ) iz Njemačke. Prije festivala slavljen je Služba riječi, koju je predvodio župnik HKŽ Rosenheim fra Frano Čugura uz glazbenu pratnju mladih HKŽ Rosenheim pod vodstvom pastoralnog suradnika u toj župi Mirka Kapetanovića i pod ravnanjem Klaudije Vučić.

Prije festivala slavljen je služba riječi, koju je predvodio župnik HKŽ Rosenheim fra Frano Čugura uz glazbenu pratnju mladih HKŽ Rosenheim.

VIČ. Komadina podijelio je zajedno s Ivom Cvetko zlatne medalje predstavnicima skupina

nih suradnica i suradnika — redovnica i laika, voditeljica i voditelja skupina te roditelja i drugih ljubitelja hrvatske folklorne baštine. U prosudbenoj komisiji bili su ugledni istraživač hrvatskog folklora, stručni savjetnik Međunarodne smotre folklora u Zagrebu i duša metkovskog folklora prof. Vidoslav Bagur te stručna voditeljica prema kriterijima Hrvatskoga društva folklornih voditelja i koreografa iz Zagreba Iva Cvetko.

Članovi folklornih skupina pjesmom i plesom povelu su okupljene hrvatskim krajevima u kojima se njeguje bogatstvo hrvatske tradicijske kulture. Folklorna skupina HKM Wuppertal izvela je pjesme i plesove Međimurja "Međimurski lepi dečki". Folklorna skupina HKM Gelsenkirchen i HKM Bochum izvela je plesove zapadne Hercegovine "Oj, Nemetvo dubokoga toka". Folklorna skupina HKŽ Main-Taunus/Hochtaunus izvela je pjesme i plesove Baranje. Folklorna skupina HKM Essen izvela je pjesme i

Delegat vlč. Ivica Komadina zahvalio je članovima prosudbenog vijeća i voditeljici programa Ireni Balić, kojoj je uručio i prigodni dar.

plesove Posavine "Sava vodo". Folklorna skupina HKŽ München izvela je pjesme i plesove Međimurja "Golubice ljubljena, listeka ti pišem". Folklorna skupina HKŽ Frankfurt am Main izvela je kolo iz Ražanca "Oj, Ražanče selo malo". Folklorna skupina HKŽ Filderstadt izvela je pjesme i plesove Slavonije "Alaj volim kad tambure ječe". Folklorna skupina HKZ VS-Schwenningen izvela je splet međimurskih plesova. Folklorna skupina HKŽ Freising izvela je pjesme i plesove Hrvata Bunjevaca. Folklorna skupina HKM Düsseldorf izvela je ple-

sove i pjesme Slavonije. Folklorna skupina HKZ Stuttgart-Bad Cannstatt izvela je pjesme i plesove Baranje "Okreni se lepa Janjo". Folklorna skupina HKM Duisburg izvela je plesove Međimurja "Marica se po Čakovcu šetala". Folklorna skupina HKM Mainz izvela je pjesme i plesove Hercegovine "Linđo". Folklorna skupina HKM Darmstadt izvela je pjesme i plesove Slavonije, dok je folklorna skupina HKM Offenbach am Main izvela plesove Baranje "Alaj igrat, sve se sigram".

ZLATNE MEDALJE

Na kraju je delegat vlč. Komadina zahvalio svim sudionicima i okupljenima te je zajedno s Ivom Cvetko podijelio zlatne medalje predstavnicima skupina. Zlatna medalja uručena je i Mili Vuko u znak njezina dugogodišnjega gostoprimstva sa suprugom Božom i obitelji u restoranu i dvorani. Delegat vlč. Ivica Komadina zahvalio je članovima prosudbenog vijeća i voditeljici programa Ireni Balić, kojoj je uručio i prigodni dar. Nakon festivala članovi prosudbene komisije uputili su voditeljima folklornih skupina osobno stručnu riječ glede nastupa njihove skupine.

Na kraju je priređen zabavni program u kojem je nastupio Tamburaški sastav "Diaskorak" iz HKM Offenbach am Main. ■

ENG The traditional 27th Croatian Folklore Festival was held on the 21st of April at the Martinsee culture and sports centre in Heusenstamm near Offenbach am Main, featuring performances by fifteen Croatian folklore ensembles in Germany.

Ljepote hrvatskih obala u Matici

Ljubav prema slikarstvu gaji od najranijeg djetinjstva, a intenzivno slika od 1984. i nakon poduke u Münchenu skoro svake godine izlaže. Svoj opus hrvatskih primorskih gradova i dalmatinskih otoka prvi put predstavlja u HMI-ju

Vlado Perković rođen je 1952. u općini Modriča u Bosanskoj Posavini, gdje je završio osnovnu školu. Maturirao je u gimnaziji u Subotici, a od 1974. studirao ekonomiju u Beču, gdje je 1983. i magistrirao. Zapošljava se u bečkome Institutu za međunarodno gospodarstvo na kojem ubrzo postaje izvozni menadžer, a devedesetih godina i samostalni poduzetnik u sektoru kemijskih sirovina. Tijekom Domovinskoga rata kao član Paneuropske unije vrlo zdušno je i aktivno skupljao donacije za pomoć domovini. U razdoblju od 2000. do 2004. godine bio je predsjednik Hrvatskoga svjetskog kongresa za Austriju. Ljubav prema slikarstvu gaji od najranijeg djetinjstva i osnovnoškolskih dana, a intenzivno slika uljanim bojama od 1984. i nakon poduke u Münchenu skoro svake godine izlaže. Autor živi i radi u Beču, a svoj opus hrvatskih primorskih gradova i dalmatinskih otoka prvi put predstavlja u Hrvatskoj matici iseljenika.

Perkovićeve vedute pršte mediteranskom snagom jadranske topline i svjetla gdje jarkim bojama naznačuje svu ljepotu morskih krajolika; svojim prepoznatljivim premda pomalo ekspresionističkim potezima plenerizma uvlači nas na trgove Zadra, Dubrovnika, Orebića, Hvara, ostavljajući dojam kao da upravo zajedno s autorom šćemo spomenutim sredinama u kojima je živio. Izjavio je da su ga od najranije mladosti zaokupljale žarke boje i da je eksperimentirajući s odnosom svjetla i jakim kolorističkim efektima kroz blago naznačene kubističke naboje pronašao sebe.

Tekst: **Naida Šehović; Ljerka Galic**
Foto: **Snježana Radoš**

U petak, 20. travnja, u Hrvatskoj matici iseljenika otvorena je izložba slika posavskoga Hrvata Vlade Perkovića (1952.). Ekonomiju je magistrirao u Beču 1983., a od 2000. do 2004. bio je predsjednik Hrvatskoga svjetskog kongresa za Austriju. Aktivan je u Ogranku Matice hrvatske u Beču, gdje živi i radi.

Uvodnim riječima skup je pozdravila Ljerka Galic, rukovoditeljica Odsjeka iseljeničke baštine i autorica pratećega

kataloga izložbe predstavljajući govornike i autora. U ime domaćina prisutnima se obratila Snježana Jurišić, rukovoditeljica Odjela za kulturu.

Svojim prepoznatljivim potezima plenerizma Perković nas uvlači na trgove Zadra, Dubrovnika, Orebića, Hvara, ostavljajući dojam kao da upravo zajedno s autorom šćemo spomenutim sredinama.

“Želim vam dobrodošlicu u našu ustanovu koja ima najdužu tradiciju u odnosima s hrvatskim iseljeništvom, hrvatskim manjinskim zajednicama u europskim zemljama te s hrvatskim narodom u BiH. Već 67 godina mi s puno ljubavi ispunjavamo misiju povezivanja i suradnje s iseljenim Hrvatima i njihovim potomcima, s hrvatskim zajednicama i udrugama diljem svijeta s ciljem očuvanja i jačanja

hrvatskoga jezika i kulture. Ovaj kulturni događaj više je od same izložbe, on je prigoda za jačanje kulturnih, umjetničkih i društvenih veza u našim krugovima te za razmjenu iskustava i dogovora za buduću suradnju na raznim poljima”, rekla je Jurišić. Dodala je da nam je posebno drago što smo mogli ugostiti Vladu Perkovića, umjetnika iz Austrije koji predstavlja svoje slike i stvaralaštvo, ali i

svoju ljubav i povezanost s domovinom. O autoru je na osebujan način govorio i jezikoslovac te njegov prijatelj Jeff Crowder, Amerikanac s bečkom adresom. ■

ENG An exhibition of the paintings of Posavina region emigrant and Viennese resident Vlado Perković opened at the Croatian Heritage Foundation. He earned a degree in economics in Vienna in 1983 and served as the president of the Austrian chapter of the Croatian World Congress from 2000 to 2004.

VIJESTI

Premijera mjuzikla “On uskrsnu” u Švicarskoj

ŠVICARSKA - Već dugi niz godina u Hrvatskoj katoličkoj misiji Solothurnu djeluje poznato amatersko “Hrvatsko kazalište u Švicarskoj”. Ono dva puta svake godine, obično u korizmenom-uskrsnom te u božićnom vremenu, iznenadi svojim predstavama naše ljude u svojoj misiji, ali i drugdje, gostujući u nekoj drugoj hrvatskoj zajednici u Švicarskoj ili Njemačkoj. Uz povremena izvješća u hrvatskim medijima,

švicarski crkveni i civilni mediji znaju češće izvijestiti o tome kao o nečemu jedinstvenom među zajednicama stranaca u Švicarskoj.

U ovogodišnjem uskrsnom vremenu kazalište je imalo premijeru svog mjuzikla “On uskrsnu”. Izveli su ga u Centralnoj Švicarskoj u posebnome ozračju “u uskrsnoj noći u ponoć” u svojoj crkvi u Solothurnu i na “Uskrs u podne” u Dullikenu. U oba mjesta crkve

su bile prepune, a vjernici oduševljeni samom predstavom. U mjuziklu “On uskrsnu” sudjelovalo je više od osamdeset sudionika. Među glumcima bili su već odavno poznati Ivo Andrijašević, Jure Milić i Štefo Babić, isto tako vrsni glazbenici kao što su maestro Valentino Kubau, maestro Frane Vugdelija, Josip Milić, Magdalena Kostroman, Mijo Matić i drugi, koji su po svojim glazbenim uspjesima poznati i među Švicarcima, a autor mjuzikla je voditelj HKM Solothurn fra Šimun Šito Ćorić.

U nedjelju, 22. travnja, ovo kazalište gostovalo je u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Luzernu, koju vodi fra Branko Radoš. Izvedbi u Luzernu pridružilo se dvadesetak mladih pjevača iz te misije, koje je uvježbala misijska suradnica te misije s. Anamarija Biško. Posjetitelji su i ovdje dupkom ispunili njihovu veliku crkvu u Luzernu, a kako reče misionar fra Branko, u njoj ima oko osam stotina samo sjedećih mjesta. Vjernici su i ovdje bili neočekivano iznenađeni te su na kraju predstave stojećim i dugim ovacijama zahvalili sudionicima. (Š. Š. Ćorić)

Duh Hrvatske u antarktičkome krugu Čilea

U čast tim požrtvovnim ljudima, voditeljica splitskoga ureda HMI-ja Branka Bezić Filipović predložila je postavljanje spomen-ploče u povodu 140. obljetnice dolaska Hrvata na antarktički pojas Čilea

Tekst: Lenka Gospodnetić

Foto: Profimedia

Najjužnija točka na kojoj su se Hrvati naseljavali, stoljećima gonjeni siromaštvom, gladi i očajem, na karti svijeta pripada antarktičkome krugu države Čile, točnije otočju Navarino i Lennox. Riječ je o izrazito nepristupačnim zonama do kojih treba od, primjerice, Punta Arenasa kao najjužnijega grada kontinenta putovati čak trideset sati brodom, a od Splita je, primjerice, udaljeno 14.000 kilometara zračne linije.

Dakle, prije 140 godina, kad su prvi Hrvati tamo dolazili, prevaljivali su desetke tisuća kilometara, i to najčešće parobrodima. Vožnje od Brača, odakle se najviše ljudi tada iseljavalo, na čileanski Lennox i Navarino nedaleko od

Vožnje od Brača, odakle se najviše ljudi tada iseljavalo, na čileanski Lennox i Navarino nedaleko od rta Horn, trajale su po nekoliko mjeseci i bile su vrlo mukotrpne i pogibeljne.

rta Horn, trajale su po nekoliko mjeseci i bile vrlo mukotrpne pa se nerijetko događalo da naši iseljenici već putem do Južne Amerike preminu.

TRBUHOM ZA KRUHOM

Inače su bili vođeni željom za zlatom iako je u osnovi egida puta bila "trbuhom za kruhom". No, zlatna groznica krajem devetnaestoga stoljeća uzbu-

dila je svijet pa su tako skromni Bračani i drugi Dalmatinci, oni kod kojih je na stolu uvijek falilo "oli zeja, oli uja", znali preploviti parobrodom pola svijeta od svoga škrtog škoja te bi došli u Južnu Ameriku i ostatak života proveli mokrih nogu u plićaku oceana, tražeći sitom zlatne grumenčiće. Od njih se nikad nisu obogatili, ali su dobili ono što doma često nisu imali - čestit obrok!

Puerto Williams: Martin Draksler Vukasović sin pjesnikinje Desenke Vukasović, Branka Bezić Filipović i Petroslav Sapunar

Petroslav Sapunar sa spomen-pločom u povodu 140. obljetnice dolaska Hrvata na antarktički pojas Čilea

Juan Arcos Srdanović guverner pomorske oblasti Beagle, Branka Bezić Filipović i Petroslav Sapunar

U čast tim požrtvovnim ljudima, koji su svojoj djeci i potomcima htjeli pružiti dostojanstveniji život barem u tuđini, voditeljica splitskoga ureda Hrvatske matice iseljenika Branka Bezić Filipović predložila je postavljanje spomen-ploče u povodu 140. obljetnice dolaska Hrvata na antarktički pojas Čilea. U tome je dobila svesrdnu potporu splitsko-dalmatinskoga župana Blaženka Bobana, što je urodilo malom tematskom misijom Bezić Filipović u pratnji predsjednika Županijske skupštine Petroslava Sapunara.

– Duboko se divim tim ljudima, našim precima, koji su bili toliko žilavi i opstojni. Inače sam važnost postavljanja ove ploče uvidjela prije tri godine, kad sam također boravila u Čileu, na proslavi stote obljetnice hrvatskog društva u Punta Arenasu. Tada sam u pratnji čileanske mornarice (jer drukčije nije moguće) bila na Lennoxu i uočila da postoji spomen-ploča iz 1978. godine, ali je u duhu tadašnjih političkih okolnosti na njoj stajalo da su tu došli prvi Jugoslaveni. Smatrala sam da treba korigirati taj dio jer su u pitanju Hr-

vati, štoviše, isključivo Dalmatinci, i to najviše s Brača i iz još nekoliko manjih mjesta – objasnila je Bezić Filipović, zadovoljna što je i naš župan prepoznao važnost razjašnjenja tog nesporazuma.

IZNIMNO NEUGODNA KLIMA

Na spomen-ploči prvim iseljenim Hrvatima pokraj čileanskog Antarktika, južno od Ognjene zemlje, stoji zapisan tekst autorice Branke Bezić Filipović na hrvatskome i španjolskome jeziku: **POVODOM 140. OBLJETNICE DOSELJENJA HRVATA IZ DALMACIJE, KOJA JE JUGU ČILEA POKLONILA DIO SVOG DUHA. SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA 2018. GODINE.**

Povijesni kontekst doseljavanja prvih Hrvata na to otočje južno od Ognjene zemlje – gdje, usput rečeno, više odavno nema ni zlata ni stanovnika jer je klima iznimno neugodna – također je uzbudljiv. Krajem 19. stoljeća, naime, kad su tamo živjeli Indijanci plemena Yagan, čileanska vlada odobrila je koncesije radi eksploatacije ugljena i zlata te razvoja stočarstva. Otočić Picton je na "plodouživanje" dobio Thomas Bridges, Englez koji je osnovao grad Ushuaiu. Nuevu je dobio Hvaranin Ante Miličić, a Lennox Stipe Lončarić. Na Lennoxu je tada zlato tražio i Ivo Borić pa je jedan potok po njemu dobio ime Arroyo Boric. Borić je inače bio jedan od petsto Hrvata koji su tijekom nekih mjesec dana, u razdoblju od prosinca 1891. do veljače 1892., zajedno pronašli ukupno 115 kilograma zlata! Tijekom dvije godine, od 1891. do 1893., na čileanskim otocima Pictonu, Nuevi, Lennoxu i Navarinu ukupno je pronađeno tonu i pol zlatnoga grumenja! Vijest o bogatim na-

Naša imena na karti svijeta

Na otoku Navarino neki lokaliteti nose hrvatska imena, poput luke Puerto Beban i uvale Caleta Beban, nazvanih po Fortunatu Bebanu (rođenom 1851. godine) koji je tamo došao sa Zlarina još u 19. stoljeću. Bio je prijatelj s Petrom Zambelićem i zajedno su plovili do rta Horn i trgovali s Indijancima plemena Yagan (ili Yaman) koji su živjeli na tom području. Plovidba na tom kraju svijeta bila je sve samo ne lagana, ali Beban je znao izaći na kraj s vjetrom i olujama. Čak je i izumio način plovidbe na izlazu iz Kanala Brecknock, gdje su se često događali brodolomi. Njegove upute prenosile su se usmenim putem i spasile su mnoge živote pa se to mjesto kolokvijalno zove Paso Beban.

Otok Navarino

lazištima brzo se pro-
čula pa je to bio jedan
od razloga masovni-
jeg vala dolaska Dal-
matinaca na jug Čilea.

PREDNOSTI ŽIVOTA U PATAGONIJI

Prvi koji su došli tako
daleko na jug bili su
braća Paravić i Petar
Zambelić 1878. godi-
ne, praćeni poslije mnogobrojnim Dal-
matincima, najvećim dijelom s otoka
Braća, ali i iz Mimica i iz okolice Omiša.
– U to vrijeme čileanska vlada davala
je povlastice onima koji su imali volju
otići tamo živjeti. Tko se upisao kao
kolonist, dobio je zemlju za male nove-
ce, materijal za gradnju kuće i stoku, s
odgodom plaćanja od tri godine. Vla-
da je 1884. tiskala letke na kojima su,
osim povlastica, bile navedene pred-
nosti života u Patagoniji. Osim zlata
i kamenog ugljena, istaknuto je da
nema epidemija bolesti te da je neiz-
mjerno dobra klima pogodna za uzgoj
povrća. Ovo zadnje bilo je preuveliča-
no jer se čak i Charles Darwin, prolaze-
ći tim krajevima, pitao kako je moguće
da netko zamijeni sjeverne krajeve za
ovako negostoljubiv predio – kazuje
Branka Bezić Filipović, uz napomenu
da su zime na tom dijelu Čilea, pokraj
Južnog pola, hladne i duge, a ljeta krat-

**“U vremenu teške
komunikacije, s
domovinom su naše
iseljenike vezivala imena
vlastite djece, nazvane
po nonama i djedovima.
Pa, zaslužili su barem
spomen-ploču.”**

stranci, a od njih trideset posto Hrva-
ti. Vrijeme je pokazalo da su hrvatska
djeca bila najbolji dar novoj domovini
jer ih je veliki broj stasao u uspješne
i školovane ljude – istaknula je naša
sugovornica i inicijatorica postavlja-
nja ploče na muzeju otoka Navarina
te autorica mnogobrojnih publikacija
na temu Hrvata i naših tragova u svi-
jetu. – Bilo da je riječ o traženju zla-
ta u vodi i na vjetru, bilo da je riječ o
stočarstvu, ribarstvu i plovidbi nemir-
nim morima, jezičnoj barijeri, stalno
lošem vremenu, naši ljudi su prolazili
sve prepreke. Nisu imali vremena za
kukanje jer su se borili za svoj život i
život svojih obitelji. U vremenu teške
komunikacije, s domovinom su ih ve-
zivala imena vlastite djece, nazvane po
nonama i djedovima. Pa, zaslužili su
barem spomen-ploču – zaključila je
voditeljica splitskoga ureda Hrvatske
matice iseljenika. ■

ka, nalik splitskim
zimama uz puno
vjetra.

– Pa ipak, do po-
četka dvadesetog
stoljeća u tome
negostoljubivom
kraju broj stanov-
nika je porastao za
čak petnaest posto,
od čega su trećinu
stanovnika činili

Tekst: **Maja Mozara** Foto: **Željko Tutnjević**

U izložbenome prostoru
Društva prijatelja dubro-
vačke starine (Široka uli-
ca) u organizaciji Hrvat-
ske matice iseljenika
Dubrovnik otvorena je izložba “Svjetlost
mojom rukom” Jurja Pavlovića, hrvat-
sko-njemačkoga primijenjenog umjet-
nika i dizajnera.

Na samome početku učenica 3. ra-
zreda Umjetničke škole Luke Sorko-
čevića Barbara Ćorak uveličala je zvuci-
ma flaute ovo otvorenje, a nazočne
je pozdravila Maja Mozara, voditeljica
dubrovačke podružnice Hrvatske ma-
tice iseljenika.

– Nisu nam nepoznate njegove svje-
tiljke. Prvi put smo ušli u stvaralačku baj-
ku ovog umjetnika 2012. godine u okri-
lju kamenih zidova Sponze, mnogi od
vas se toga i sjećaju. Kad netko stvara
ovakve svjetiljke kakve stvara ovaj stra-
stveni i neumorni kolekcionar, predani
restaurator, vrhunski majstor, profinje-
ni dizajner i daroviti i zaneseni umjet-
nik, onda je svaka nova prigoda da ih
vidimo ovako na okupu pravi praznik
svjetlosti. Strpljiv je to i precizan rad.
Prava umjetnost koja zahtijeva mirnu
i nježnu ruku kojom Juraj stvara svoje
svjetlo te ga preobražava u uporabni
predmet koji je u nekom prošlom vre-
menu izgubio svoju funkciju, odnosno
preobražava ga u umjetničko djelo. On
je sposoban vidjeti ono nevidljivo. Novi
život, novo svjetlo, stare svjetiljke. Zato

Puerto Williams

ENG A commemorative plaque has been installed in the far south of Chile that stretches past the Antarctic Circle to honour the 140th anniversary of the first arrival of Croat emigrants. The driving forces behind seeing the memorial installed were the CHF branch office in Split and Split-Dalmatia County.

Praznik svjetlosti

Prava je to umjetnost koja zahtijeva mirnu i nježnu ruku kojom Juraj stvara svoje svjetlo te ga preobražava u uporabni predmet koji je u nekom prošlom vremenu izgubio svoju funkciju, odnosno preobražava ga u umjetničko djelo

svaka njegova svjetiljka ima svoju priču. Zapravo ima više priča. Onu iz prošloga života, a onda novu priču koju joj je podario Juraj – rekla je prof. Irja Jerković.

UNIKATNE SVJETILJKE

Dubrovačkoj publici Pavlović se prvi put predstavio 2012. izložbom u atriju palače Sponza. Nakon toga sudjelovao je na više grupnih izložbi te mu je izložba "Svjetlost mojom rukom" druga samostalna izložba u njegovu rodnome Dubrovniku.

Juraj Pavlović rođen je u Dubrovniku 1945. godine. Od 1969. njegov drugi dom je u Njemačkoj, u Münchenu. Radio je kao restaurator umjetničkih predmeta, uglavnom metalnih, u čemu je postigao visoki stupanj zanatske perfekcije. Izučio je i električarski zanat te ga je njegovo ukupno zanatsko umijeće dovelo do toga da se počne baviti primijenjenom umjetnošću. Tako već tridesetak godina svoju kreativnost izražava izrađujući unikatne svjetiljke od mesinga i starih staklenih abažura. Samostalno je izlagao u Münchenu (1987., 1988. i 1989.) i Augsburgu (1989.). Godine 1988.

Juraj Pavlović sa svojim svjetiljkama

izlaže na poznatoj izložbi *Heim – Handwerk* u Münchenu, gdje ga otkriva njemačka kritika. Nakon sudjelovanja na ovoj izložbi primljen je za stalnog člana *Allianz deutscher Designer* (Udruženje njemačkih dizajnera). Od tada redovito izlaže na *Heim – Handwerk*.

MNOGOBROJNE IZLOŽBE

Nižu se izložbe u Münchenu, Dortmundu, Ingolstadtu i Stuttgartu. Sudjelu-

je na mnogobrojnim grupnim izložbama. Godine 1990. prvi put izlaže svoje svjetiljke u domovini, u Zagrebu. Izložba je priređena u suradnji Galerije Schira i Galerije "Miroslav Kraljević", a otvorio ju je Josip Depolo, koji je napisao i dojmljiv osvrt na njegovo stvaralaštvo.

Na samome kraju umjetnik je zahvalio mnogobrojnoj dubrovačkoj publici na dolasku, Hrvatskoj matici iseljenika na organizaciji, jednako tako Društvu prijatelja dubrovačke starine u čijem je prostoru organizirana izložba, gradu Dubrovniku te mnogima koji su pomogli da se realizira. Govorio je o svome životnom putu, o načinu izrade lampi te o svojoj ljubavi prema umjetnosti. ■

Juraj Pavlović rođen je u Dubrovniku 1945. godine. Od 1969. njegov drugi dom je u Münchenu. Radio je kao restaurator umjetničkih predmeta, u čemu je postigao visoki stupanj zanatske perfekcije.

ENG Juraj Pavlović's *Light by My Hand* exhibition, organised by the CHF, opened at the gallery of the Society of the Friends of Dubrovnik Antiquities in Široka street. Pavlović is a Croatian-German working in the applied artist and design.

Otvorenje izložbe u prostoru Društva prijatelja dubrovačke starine

Očekujemo najbolju turističku godinu

S dijasporom često surađujemo pružajući potpore događajima, kongresima i sličnim manifestacijama koje organiziraju u Zagrebu, a recentni primjer je naša potpora Hrvatskim svjetskim igrama

Tekst: Ivana Rora

Molimo Vas da se ukratko predstavite? Što Vas je do sada u životu odredilo da budete baš to što danas jeste, privatno i poslovno?

- Rođena sam u Zagrebu, gdje sam provela cijelo svoje djetinjstvo i gdje i danas živim. Studirala sam na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i paralelno radila u našoj nacionalnoj aviokompaniji - Croatia Airlines, koja je u mnogočemu odredila moj život. Nakon Croatia Airlinesa, sudjelovala sam na izradi aplikacijskih turističkih *softwera* za mnogobrojne turističke agencije i charter kompanije, na izradi portala za dio sustava turističkih zajednica, a sve sam zaokružila znanstvenim usavršavanjem na poslijediplomskome studiju iz turizma na Ekonomskome fakultetu. Svoje formalno i praktično znanje koristila sam u Gradskome odjelu za turizam, čija sam bila voditeljica do prelaska u Turističku zajednicu grada Zagreba. To su glavne karike koje su odredile moj životni put i drago mi je što sam ih imala priliku sve proći.

Sa sigurnošću možemo reći da stojite iza projekata poput "Advent u Zagrebu". Zagreb je postao sjajna turistička destinacija i treći put je proglašen najboljom destinacijom za božićne blagdane (portal European Best Destinations). Inovativnošću, energijom, odstupanjem od rutine izborili ste se da Zagreb dođe na posebno mjesto. Je li bilo zahtjevno? Što ste sve osmislili u ovom projektu da su ga građani Zagreba i turisti svijeta objeručke prihvatili?

- Advent 2014. godine po mnogočemu je bio poseban - to je bio prvi Advent koji sam organizirala kao direktorica Turističke zajednice grada Zagreba, a isto tako i prvi Advent koji je dobio svoju prepoznatljivu vizuru - klizalište, tj. Ledeni park na Trgu kralja Tomislava, koji smo realizirali prema gradonačelnikovoj ideji. Advent je živi projekt, a ne statični događaj koji je isti iz godine u godinu pa smo, tako, otvorili neke nove lokacije, neke čak i zatvorili, ali ono što je najbitnije jest da je naš

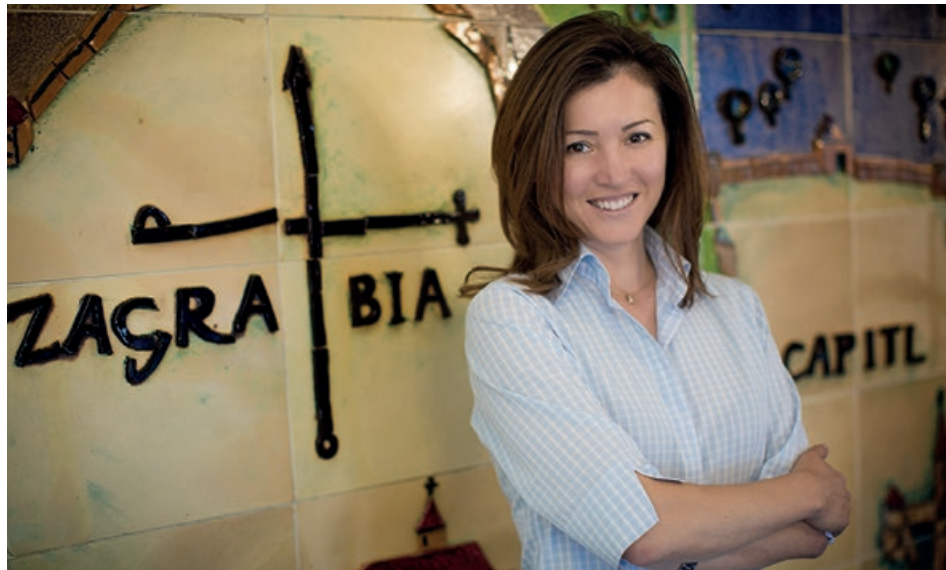
Advent uspio vratiti na ulice onaj “dobra duh” Zagreba i pokazati našim gostima božićnu atmosferu, koja se osjeća na svakom koraku. Zagrebački advent je pun emocija, raznovrsnih sadržaja i kulturnih događanja te zrači pravom blagdanskom toplinom pa, iako nema najraskošniju rasvjetu i lampice kao mnogi europski gradovi, nagrade koje smo osvojili dokazuju da su naši gosti, kao i naši sugrađani, osjetili tu posebnu atmosferu.

Nije samo “Advent” projekt koji je pokrenuo Zagreb. Zagreb već neko vrijeme nije samo tranzitna točka prema moru. Što je razlog tome? Možete li nam dati neke turističke pokazatelje Zagreba nakon Vaših projekata?

- Obilježavanje Adventa u Zagrebu stvorilo je odličnu platformu za poticaj ekonomskim, kulturnim i zabavnim aktivnostima te ima važnu ulogu i u ukupnome gospodarstvu grada. Zahvaljujući našoj intenzivnoj *online* i *offline* promociji zagrebačkog Adventa na mnogobrojnim međunarodnim sajmovima i radionicama, postali smo zanimljivo odredište i u drugim mjesecima, odnosno prepoznatljivi smo kao cjelogodišnja *city break* destinacija. To nam najbolje potvrđuju rezultati koje bilježimo, a prema kojima je u Zagrebu, od siječnja do polovice travnja ove godine, ostvareno 254.632 dolaska te 496.988 noćenja, što predstavlja porast od 13% u dolascima i 19% u noćenjima. S obzirom na rezultate koje do sada ostvarujemo, očekujemo porast i do kraja godine te vjerujemo da će nam 2018. godina biti najbolja turistička godina ikad.

Hrvatska na karti svijeta postaje top destinacija za zdravstveni turizam. Što se trenutno ulaže, koliko truda i novca, i što treba napraviti da sve naše potencijale iskoristimo do kraja i etabliramo se kao centar izvrsnosti za zdravstvo u svijetu?

- Turistička zajednica grada Zagreba može razvijati zdravstveni turizam jedino u suradnji s relevantnim institucijama, tj. u vidu dvosmjerne komunikacije sa svrhom destinacijskoga menadžmen-

Obilježavanje Adventa u Zagrebu stvorilo je odličnu platformu za poticaj ekonomskim, kulturnim i zabavnim aktivnostima te ima važnu ulogu i u ukupnom gospodarstvu grada.

ta. U našem gradu postoje iznimno dobri javni i privatni pružatelji medicinskih usluga koji su prepoznati u zemljama u okruženju zbog tradicije, jezika, povijesnih veza i cijena, a zajedničkim djelovanjem sektora zdravstva i turizma stvara se klima koja omogućuje daljnji razvoj Zagreba kao ozbiljne destinacije medicinskoga turizma. Cilj je pozicionirati Zagreb među europske metropole prepoznate po vrhunskoj, modernoj, kvalitetnoj i dostupnoj usluzi, a među ustanovama koje čine bazu za realizaciju planova podjednako bi trebale sudjelovati javne i privatne zdravstvene ustanove. Općenito govoreći, razvoj kvalitetnog sadržaja i ponude glavni je preduvjet za bolje rezultate jer tek kada imamo konkretan turistički proizvod, tj. znamo što nudimo i promoviramo, možemo provoditi i marketinške kampanje te njima privlačiti goste sa svih strana svijeta, a to vrijedi i za zdravstveni/medicinski turizam.

Oko 3,5 milijuna Hrvata živi izvan domovine. Postoji li mogućnost ostvarivanja suradnje s dijasporom. Znamo da žele investirati u svoju domovinu, kojim inicijativama im možemo pomoći?

- S dijasporom često surađujemo pružajući potporu događajima, kongresima i sličnim manifestacijama koje organiziraju u Zagrebu, a recentni primjer je naša potpora Hrvatskim svjetskim igrama. Što se tiče investicija u domovinu, to je pitanje za našu Vladu i hrvatska diplomatska tijela koja su upoznata s cijelom tematikom.

Ove godine ste sponzori Hrvatskoga iseljeničkog kongresa u Osijeku, a 2020. kongres će se održati u Zagrebu. Zašto su događaji poput ovoga važni za Hrvatsku, ali i za Hrvate koji su u inozemstvu? Kako ih možemo motivirati ne samo na ulaganja u gospodarstvo, nego i na povratak?

- Događaji koji ujedinjuju matičnu domovinu i hrvatsko iseljeničtvo iznimno su važni jer potiču jačanje suradnje i daljnji razvitak međusobnih veza. Uz to, ovakvi skupovi stvaraju mogućnost iskazivanja interesa i potreba svih hrvatskih zajednica u svijetu, poštujući njihove različite položaje. Veseli me da će se 2020. godine Hrvatski iseljenički kongres održati u Zagrebu, kada će Hrvatska predsjedati Europskom unijom, što će biti idealna prilika za pokazivanje potencijala hrvatskih iseljenika u gospodarskom, kulturnom, znanstvenom, sportskom i drugim područjima, kao i za razvijanje suradnje i proaktivnog djelovanja na jačem povezivanju naše dijaspor s domovinom. ■

ENG *Matica magazine interviewed City of Zagreb Tourism Board director Martina Bienenfeld. She told us that her office often works closely with diaspora communities in providing support for congresses and other events staged in the nation's capital.*

Izložba o Ivanu Vučetiću u Policijskoj školi “Josip Jović”

ZAGREB - Prigodu za početak obilježavanja 160. godišnjice rođenja “oca daktiloskopije – metode za identifikaciju putem otisaka prstiju” Ivana Vučetića (Lesina/Hvar 1850. - La Plata/Argentina 1925.) iskoristili su djelatnici Muzeja policije. U auli jedine Policijske škole “Josip Jović” u Hrvatskoj djelatnici su izložili dokumente i predmete iz fonda Muzeja policije osnovanog prije petnaest godina, koji objašnjavaju metodu identifikacije te životopis Ivana Vučetića. Predmeti posuđeni iz Hrvatske matice iseljenika/Odsjeka iseljeničke baštine podsjetili su na multimedijalnu izložbu kojom je prije deset godina hrvatskoj i inozemnoj javnosti predstavljen život i rad hrvatskoga iseljenika koji je svojim izumom zadužio svjetsku povijest i utemeljio put u rasvjetljavanju najzamršenijih identifikacijskih zagonetki. (Ljerka Galic)

**Berlinska izložba
fra Tomislava Brekala**

NJEMAČKA - U organizaciji Hrvatskoga kulturnog društva “Vladimir Fran Mažuranić”, koje djeluje u sastavu Hrvatske katoličke misije Berlin, pripremljena je i u dvorani misije 13. travnja svečano otvorena izložba slika fra Tomislava Brekala. Fra Brekalo je, od kolovoza 2017. godine, dušobrižnik u Hrvatskoj katoličkoj misiji Berlin. Izložba je, pred velikim brojem okupljenih i zainteresiranih Hrvata, otvorena prigodnim pozdravima i govorima Stjepana Lozančića, predsjednika *Mažuranića*, zatim voditelja Misije fra Edija Sokola te Zvonka Kermca, akademskoga slikara, kao i veleposlanika RH u Berlinu Gordana Grlića Radmana. Župnik, fra Edi Sokol, naglasio je kako se raduje likovnim aktivnostima fra Tomislava te da nakon ove izložbe s motivima kuća iz Hrvatske treba slijediti i jedna izložba o Bosni i Hercegovini i jedna o Berlinu. Večer je dodatno uljepšala klapa Berlin izvedbom tradicionalnih napjeva. Fra Tomislav Brekalo uspio je uz pastoralni rad u mnogobrojnim župama u Hrvatskoj objaviti i nekoliko knjige te je do sada izlagao na osam samostalnih i sedam skupnih izložaba. (Hrvatski glas Berlin)

Nova knjiga o moravskim Hrvatima

ČEŠKA - Na Filozofskome fakultetu Sveučilišta Masaryk u Brnu, u prepunoj dvorani i emotivnoj atmosferi održana je nedavno prezentacija knjige “Boje hrvatske Morave” skupine autora. Knjiga govori o povijesti, jeziku i običajima moravskih Hrvata i rezultat je marljivog istraživanja dostupnih izvora. Izdala ju je Udruga građana hrvatske nacionalnosti u Češkoj Republici uz financijsku potporu Ministarstva kulture ČR, Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH i Južnomoravske županije.

Nazočnima su se obratili dr. Miroslav Válka i mr. Eliška Leisnerová s Odsjeka za europsku etnologiju FF, Lenka Kopřivová, potpredsjednica Udruge građana hrvatske nacionalnosti u ČR, i Stjepanka Nenadić iz Veleposlanstva RH. Prigodni domjenak nakon prezentacije uljepšala je glazbena skupina iz Pálave skladbama iz tradicije moravskih Hrvata. (cz.mvep.hr)

Slavlje hrvatske kulturne baštine

Mladi folklorši iz Cokeburga

Još od ranih pedesetih godina prošlog stoljeća u ovome mjestu se održavaju proslave sv. Jurja po uzoru na proslave u Zagorju, nedaleko od Ogulina i u Draganićima blizu Karlovca te u još nekim mjestima u Hrvatskoj

Tekst: **Franjo Bertović**

Još jedna lijepa proslava blagdana Jurjeva održana je 21. i 22. travnja u nekadašnjem rudarskom mjestu Cokeburgu u jugozapadnome dijelu Pennsylvanije. Još od ranih pedesetih godina prošlog stoljeća u ovome mjestu se održavaju proslave sv. Jurja po uzoru na proslave u Zagorju, nedaleko od Ogulina i u Draganićima blizu Karlovca te u još nekim mjestima u Hrvatskoj. Proslava započinje u subotu, trećeg vikenda u travnju, Godišnjim koncertom St. George tamburice u dvorani obližnje Srednje škole

Proslava započinje u subotu, trećeg vikenda u travnju, Godišnjim koncertom St. George tamburice u dvorani obližnje Srednje škole Benthworth.

Benthworth. Prema tradiciji, u goste se pozivaju jedan ili dva ansambla izvana kako bi uveličali koncert mladeži iz Cokeburga.

Ovogodišnji gosti bili su: Kulturno-umjetničko društvo "Sveti Juraj" iz Hamiltona u Ontariju pod vodstvom glazbenoga direktora Branka Pahanića te Hrvatski folklorni ansambl "Nova nada" iz Detroita, s glazbenim i umjetničkim direktorom Steveom Talanom. Domaćine je predvodila muzička direktorica i koreograf Marlene Luketich-Kochis. U dvosatnom programu publika je uživala u lijepom slavlju hrvatske kulturne baštine, a posebno u dijelovima u kojima su sudjelovala djeca; bilo svirkom tamburice, pjesmom ili igranjem kola.

Pri kraju koncerta svečano su uručene svjedodžbe ovogodišnjim maturanticama "St. George Jr. Tamburitizans": Alex Pazo, Abbey Davis i Clarine McCabe. Voditelj koncertnog programa i otac Alex Pazo u svojim čestitkama upućenim maturanticama istaknuo je kako

su ove maturantice započele sviranje tamburice u ranoj mladosti, a danas su izrasle u izvrsne tamburašice, pjevačice i folklorišice. Edward W. Pazo je glavni predsjednik HBZ-a i predsjednik Roditeljske organizacije "St. George" te ponosni otac Alex i Edie Pazo, koji su nerazdvojni dio tamburaša u Cokeburgu.

U nedjelju, u obližnjoj katoličkoj crkvi u Benthworthu, održana je sveta misa, čime je obilježen vrhunac slavlja sv. Jurja. Misnom slavlju prethodila je procesija predvođena s tamburaškim zborom i pjesmama sudionika. Tamburica je svirala i tijekom misnog slavlja, a župljanima je pri ulazu u crkvu uručen program s hrvatskim crkvenim pjesmama kako bi mogli pratiti i sudjelovati u pjevanju. Župnik koji je služio misu već na samom početku pozdravio je St. George tamburicu i goste te rekao nekoli-

Misnom slavlju prethodila je procesija predvođena s tamburašima

ko riječi o proslavama Jurjeva u Hrvatskoj i Americi.

Proslavi, osim spomenutog, pridonijeli su tamburaški sastavi "Šarena", "Bevanda" i "Zabava", koji su svirali za ples i razonodu tijekom ovoga dvodnevnog slavlja u Hrvatskome domu "St. George" u Cokeburgu. Čestitke Cokeburgu, djeci i roditeljima St. George tamburice te predsjednici odsjeka 354 Bernadette Luketich-Sikaras, koja je ujedno i glavna tajnica/blagajnica HBZ-a u Americi. ■

ENG Croats celebrated their annual St. George's Day festival in Cokeburg, a former mining town in southwest Pennsylvania. The event, held on the 21st and 22nd of April, features a concert by the St. George tamburitza ensemble at the auditorium of the nearby Benthworth secondary school.

Velikan kojeg treba u potpunosti ubaštiniti

Uz akademika Nikolu Benčića i zamjenika ravnatelja HMI-ja Ivana Tepeša na okruglome stolu o Miloradiću govorili su istaknuti stručnjaci mr. Đuro Vidmarović, prof. dr. Sanja Vulić, dr. Alojz Jembrih i mr. Marin Knezović

Tekst: **Naida Šehović**

Foto: **Snježana Radoš**

Dana 25. travnja ove godine u Hrvatskoj matici iseljenika održan je okrugli stol o Mati Meršiću Miloradiću, velikom preporoditelju gradišćanskih Hrvata, koji su organizirali Društvo hrvatskih književnika i HMI. Mate Meršić Miloradić rođen je 19. rujna 1850. godine u Frakanavi (Frankenau), hrvatskome selu u središnjem Gradišću. Miloradić je bio gradišćanskohrvatski svećenik, matematičar, filozof, astronom te najpoznatiji gradišćanskohrvatski pjesnik i kulturni djelatnik. Bogosloviju je završio 1876. u Juri (Győr). Bio je kapelan u Filežu (Ni-

kitsch) i Velikome Borištofu (Großwarasdorf), a od 1878. do smrti (1928.) župnik u Hrvatskoj Kemlji (Horvátkimle) u Mađarskoj. Tvorac je himne gradišćanskih Hrvata "Hrvat mi je otac i Hrvatica mat". Pisao je na njemačkom, engleskom, mađarskom, ruskom, francuskom, latinskom i hrvatskom jeziku.

IZAZVAO SVOJEVRNSI PREPOROD

Pod pseudonimom Miloradić počinje uređivati mnoge gradišćanskohrvatske publikacije, poput *Kalendar sv. Familije* (1903. – 1919.) i prvoga hrvatskog tjednika *Naših novina* (1910. – 1922.). Nakon razdvajanja ugarsko-austrijskih teritorija 1921. dao je pokrajini Burgenland hrvatsko ime Gradišće. Napisao je *Slovníku hrvatskoga jezika* i školske knjige za fiziku i vjeronauk. Smatraju ga začetnikom čakavske moderne poezije u hrvatskome književnom korpusu. Bivio se filozofijom, astronomijom, geometrijom, matematikom, fizikom i teologijom, a svoja znanstvena djela izdavao je u različitim znanstvenim časopisima na nekoliko stranih jezika diljem Euro-

pe. Pripada mu središnje mjesto u gradišćanskohrvatskoj kulturnoj povijesti.

O velikome hrvatskom književniku i monografiji "Miloradić" u časopisu *Matica* pisao je i mr. sc. Đuro Vidmarović, predsjednik Društva hrvatskih književnika. Vidmarović ističe kako je Miloradić svojim pjesničkim radom izazvao svojevrnsi preporod, kako književni, tako i duhovni, zapadnougarskih Hrvata, a svojim književnim djelom utemeljio je gradišćanskohrvatski književni standard.

Govoreći o autoru monografije akademiku Benčiću, poručuje nam kako je najbolji poznavatelj književnoga djela Mate Meršića Miloradića i proučavatelj književne povijesti gradišćanskih Hrvata: "Književni kritičar, jezikoslovac, slavist, pedagog, leksikograf, po mnogo čemu je nasljednik svoga velikoga prethodnika jer je svojim djelima širokog raspona pomogao ne samo proučavanju, već i čuvanju te vrednovanju kulturne baštine i kulturne samobitnosti gradišćanskih Hrvata. Monografija 'Miloradić' akademika Nikole Benčića iscrpno je književno-teoretsko, književno-povijesno i kulturološki nezaobilazno djelo

Pod pseudonimom Miloradić počinje uređivati mnoge gradišćanskohrvatske publikacije, poput *Kalendar sv. Familije* (1903. – 1919.) i prvoga hrvatskog tjednika *Naših novina* (1910. – 1922.).

bez kojega se ubuduće neće moći prići proučavanju kulturne baštine i jezika gradišćanskih Hrvata. Vrijednost monografije 'Miloradić' u tome je što donosi obilje fotodokumentarne građe koja nam pomaže u shvaćanju i razumijevanju stvaralačkoga genija našega velikog sunarodnjaka koji je živio izvan Hrvatske, izvan njezinih kulturnih, jezičnih i političkih događaja, a ipak je postao svjetionik koji još i danas osvjetljava cijeli etničkih prostor zapadnougarskoga narodnosnog arhipelaga."

ČAKAVSKA POEZIJA

Na okruglome stolu o monografiji "Miloradić" uz akademika Nikolu Benčića i zamjenika ravnatelja HMI-ja prof. Ivana Tepeša govorili su istaknuti stručnjaci mr. sc. Đuro Vidmarović, predsjednik Društva hrvatskih književnika, dr. sc. Sanja Vulić, izvanredna profesorica na Odsjeku za kroatologiju Hrvatskih studija, dr. sc. Alojz Jembrih, redoviti profesor na Odsjeku za kroatologiju Hrvatskih studija i mr. sc. Marin Knezović, rukovoditelj Odjela za hrvatske manjine HMI-ja.

Skup je pozdravio zamjenik ravnatelja HMI-ja prof. Ivan Tepeš govoreći o povijesnome kontekstu u kojem je djelovao Miloradić. Dr. sc. Alojz Jembrih kronološkim uvidom ukratko je ispričao crtice iz biografije M. M. Miloradića, govorio je i o književnikovu prvom pojavljivanju u antologiji čakavske poezije, o disertaciji akademika Benčića o Miloradiću, o diskursu Miloradićevih antipje-

Vidmarović ističe kako danas možemo govoriti o činjenici da hrvatski narod ima dva književna jezika: hrvatski književni standard i gradišćanskohrvatski književni standard.

sama. Mr. sc. Đuro Vidmarović osvrnuo se na 90. obljetnicu ovoga istaknutoga gradišćanskog Hrvata. Vidmarović je govorio o znanstvenome i književnome radu Meršića i to u dva razdoblja, prvo od 1876. do 1903. i drugo od 1903. do 1928. Nadalje ističe kako danas možemo govoriti o činjenici da hrvatski narod ima dva književna jezika: hrvatski književni standard i gradišćanskohrvatski književni standard. Naglašava kako

je M. M. Miloradić smatrao da jezik kojim piše i kojim se trebaju obrazovati gradišćanski Hrvati nije zaseban dio, već pripada zajedničkom jeziku cijeloga hrvatskog naroda. Na kraju dodaje kako ova monografija mora postati sastavni dio cjelokupne hrvatske baštine, a "ovakav okrugli stol kojim obilježavamo 90. obljetnicu smrti velikoga Miloradića ima puni smisao tek ako ga u cijelosti ubaštinimo i tretiramo na jednak način kao, na primjer, naše književnike začinjavce ili one koji pripadaju njegovu naraštaju".

ZAVIČAJNOST I ODNOS PREMA HRVATSKOJ

Dr. sc. Sanja Vulić prisjetila se prvog susreta s imenom M. M. Miloradića, a bilo je to prije četiri desetljeća. Još kao studentica imala je u rukama treću po redu Miloradićevo objavljenu knjigu. Vulić je na okruglome stolu govorila o pjesničkome jeziku, o rijetkim i slikovitim frazemima, o vrijednostima književnih djela, o turcizmima koji su uklopljeni u gradišćanskohrvatski jezik, ističe temu iseljavanja u Miloradićevim pjesmama, u njegovim temama dominira zavičajnost i odnos prema Hrvatskoj, a bio je i dobar poznavatelj hrvatske književnosti. Na samome kraju akademik Nikola Benčić postavlja pitanje tko je sve utjecao na Miloradićevo pjesništvo jer prikupljajući materijale o književniku i za vrijeme pisanja disertacije bio je bjeGUNAC i nije mogao prikupiti sve podatke pa tako ova monografija nije cjelovita. Vjerujemo kako će se naći netko tko će nastaviti istraživati lik i djelo M. M. Miloradića, velikog književnika koji je stvarao na našem jeziku u 20. stoljeću.

Skupu su nazočili Jurica Čenar, istaknuti gradišćanskohrvatski književnik, Petar Tyran, glavni urednik gradišćanskohrvatskoga tjednika *Hrvatske novine*, Gabriela Novak-Karal, članica Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH iz Austrije i Luka Kazimović, kustos Samoborskoga muzeja. ■

Prigodna izložba uz Okrugli stol o Meršiću

ENG On the 25th of April the Croatian Writers' Association and the Croatian Heritage Foundation hosted a round table on Mate Meršić Miloradić (1850–1928), a major national revival figure in the Gradišće Croat community.

U potrazi za nepoznatim ili zapostavljenim likovima

“Moglo bi se reći da sam se većim dijelom svojih istraživanja bavio djelatnošću hrvatskih isusovaca, osobito onima koji su djelovali izvan domovine, u susjednim i preookeanskim zemljama”

Prof. dr. sc. Mijo Korade

Razgovarala: Naida Šehović

Foto: Privatna zbirka i arhiva HMI-ja

Mijo Korade rođen je 1947. g. u Delkovcu, u Hrvatskom zagorju. Diplomirao je filozofiju i teologiju na Filozofsko-teološkome institutu Družbe Isusove u Zagrebu. Crkvenu povijest studirao je u Rimu na Sveučilištu Gregoriana, gdje je 1988. stekao doktorat. Kao povjesničar radio je na Povijesnome institutu Družbe Isusove u Rimu (Institutum historicum S. I.), kao profesor predavao je na Filozofsko-teološkome institutu u Zagrebu, a suosnivač je i prvi pročelnik Hrvatskoga povijesnog instituta u Beču. Od 1996. g. radi u Hrvat-

skome institutu za povijest u Zagrebu, a od 1997. predaje na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2006. promaknut je u znanstveno zvanje znanstvenoga savjetnika za polje povijesti u području humanističkih znanosti te u naslovnoga redovitog profesora. Od 2007. redoviti je profesor na Hrvatskim studijima, a od jeseni 2017. u mirovini. Sudjelovao je na mnogobrojnim znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu te je objavio više znanstvenih i stručnih članaka u hrvatskim i međunarodnim časopisima. Objavio je osam knjiga te mnogobrojne rasprave i članke, a suautor je više od dvadeset knjiga. Zainteresiran je za iseljeničku problematiku i rado surađuje s Hrvatskom maticom iseljenika.

Iz Vaše biografije iščitavamo kako ste bili suosnivač i prvi pročelnik Hrvatskoga povijesnog instituta u Beču u razdoblju od 1990. do 1992. Koje su bile značajke Instituta i tko su Vam bili suradnici?

- Hrvatskome povijesnom institutu u Beču od njegovih početaka 1991. bio je cilj da postane središte istraživačko-kulturne i odgojne djelatnosti Hrvata u Beču, uglavnom prema zamisli i inicijati-

tivi dr. Jerka Matoša i uz potporu Hrvatske pokrajine Družbe Isusove. U nekim aspektima taj se cilj uglavnom ostvarivao, kao dobro opremljena Knjižnica hrvatskih povijesnih i drugih stručnih knjiga, kao internat ili dom hrvatskih studenata koji su studirali u Beču i od kojih danas djeluje u domovini lijepi broj glazbenika, umjetnika, znanstvenika iz raznih struka. Dobar niz godina u Institutu su se priređivala predavanja, simpoziji, izložbe, koncerti i druge manifestacije, a sudjelovali smo u prvoj velikoj izložbi hrvatske baštine u Beču 1991. godine. Danas u manjem prostoru djeluje još uvijek dom za hrvatske studente. Moja djelatnost u Institutu ograničena je na prve godine postojanja, uz dobru suradnju dr. Alojza Jembriha, a kasnijih

Hrvatskome povijesnom institutu u Beču bio je cilj da postane središte istraživačko-kulturne i odgojne djelatnosti Hrvata u Beču, uz potporu Hrvatske pokrajine Družbe Isusove.

Katalog izložbe “Ferdinand Konščak”

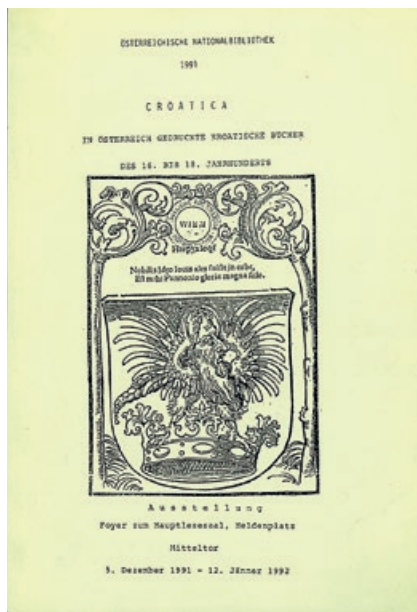
godina osobito bih istaknuo patera Vladimira Horvata.

U Vašoj knjizi 'Istraživači novih obzorja' govorite o istaknutim hrvatskim djelatnicima u svijetu, znanstvenicima, profesorima, misionarima, književnicima, njihovim sudbinama, postignućima... Možete li nam reći nešto o istraživačima novih obzorja?

- U knjizi "Istraživači novih obzorja. Djelovanje hrvatskih misionara i profesora od 16. do 20. stoljeća" (MH, Zagreb, 2015.) skupio sam rezultate mojih tri-desetogodišnjih istraživanja o Hrvatima izvan domovine. Podijelio sam ih u pet skupina: 1. Hrvatski misionari i istraživači u Sjevernoj i Južnoj Americi, 2. Hrvati sudionici u svjetskim zbivanjima, 3. Hrvati profesori i znanstvenici, 4. Hrvatski intelektualci u Beču i Monarhiji, 5. Hrvati u Rimu i Italiji. Cilj istraživanja bio je osvijetliti djelatnost hrvatskih intelektualaca o kojima se malo znalo ili skoro ništa. Tako sam, uz ostalo, obradio misionare i istraživače u Južnoj Americi Ignacija Szentmartonija i Franju Hallera, prve iseljeničke misionare u SAD-u Henrika Bontempa i Mihovila Gattina te misionara radnika u Libanonu Ivana Fiorovića. Osvijetlio sam likove koji su povezivali narode i religije, kao što su diplomat u Moskvi Stjepan Drenoczy, pisac o Armencima Josip Marinović, i opisao diplomatsku djelatnost na Bliskom istoku autora hrvatske himne Antuna Mihanovića i sl. Prvi sam istražio skupinu prirodoslovnih autora iz 18. st. Josipa Zanchija, Mihaela Lipšića, Franju Staindla te povjesničara i teologa Gradišćanca Mihe Horvata. Novi su doprinosi o skupinama djelatnika, kao o hrvatskim penitencijarima u bazilici sv. Petra u Rimu, o ljekarnicima i medicinskim autorima, a osobito o dubrovačkim latinskim pjesnicima i piscima Beni Rogačiću, Mihi Mondegaju i drugima.

Uglavnom Vam je područje interesa iz hrvatske povijesti, filozofije... Koje Vam je područje još blisko?

- Moglo bi se reći da sam se većim dijelom svojih istraživanja bavio djelatnošću hrvatskih isusovaca, osobito oni-

Katalog izložbe "Croatica. Hrvatske knjige tiskane u Austriji od 16. do 18. st."

ma koji su djelovali izvan domovine, u susjednim i prekooceanskim zemljama. Također je važno naglasiti da sam uvijek bio u potrazi za nepoznatim ili zapostavljenim likovima koji su se na bilo koji način isticali svojom znanstvenom, kulturnom ili književnom djelatnošću, a koji do tada nisu bili istraživani. Zbog toga sam u mnogim člancima i prilozi-ma za leksikone i enciklopedije nastojao umetnuti imena koja prije nisu nigdje bila zabilježena. Uz to sam donosio nove priloge u mnogim studijama i raspravama o starijoj kajkavskoj književnosti, o kulturnoj i školskoj djelatnosti te različitim znanstvenim i književnim autorima.

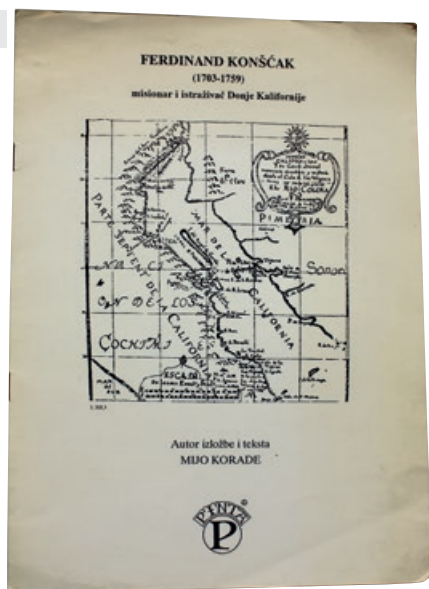

Možete li nešto reći o kulturno-povijesnoj izložbi 'Isusovačka baština u Hrvata: u povodu 450. obljetnice osnutka Družbe Isusove i 500. obljetnice rođenja Ignacija Loyole'?

- Izložba u Klovićevim dvorima "Isusovačka baština" 1992. godine bila je druga u nizu takvih kulturno-povijesnih izložbi, nakon izložbe o pavlinima, a slijedile su slične o franjevcima te drugim redovima i pojedinim hrvatskim pokrajinama. Bile su to tada prve takve izložbe koje su imale veliku ulogu ne samo u upoznavanju umjetničkih djela, nego i u očuvanju umjetničke baštine. Naime, tom su se prilikom restaurirale mnoge umjetnine (slike, kipovi, oltari, crkveni predmeti) i očuvale od propadanja. Isusovačka izložba bila je osobito važna i znamenita zbog toga što su se na njoj mogle vidjeti umjetnine za koje se nije znalo da su nastale u tom redu jer su nakon ukinuća isusovaca 1773. bila razasuta i rastrkana po mnogim mjestima i objektima. Sličan je bio slučaj i u pavlina. Bio je, uz to, izložen vrlo bogat i impresivan fond knjiga hrvatskih isusovačkih autora iz različitih područja znanosti, književnosti i kulture.

Na koji način ste uključeni u Programski odbor Trećega hrvatskoga iseljeničkog kongresa?

- Prije nekoliko godina u mom kabinetu na Hrvatskim studijama u društvu s kolegama dr. Marinom Soptom i dr. Ivanom Čizmićem nastala je ideja o or-

Naslovnica knjige "Ivan Rattkay: Izvješća iz Tarahumare"

organizaciji Hrvatskih iseljeničkih kongresa. Uz nositelja i glavnog organizatora tih kongresa Marina Sopte te zajedno s Čizmićem i dr. Ivanom Rogićem rađali su se razni prijedlozi, inicijative i deklaracije vezano uz dva prijašnja kongresa. Nastojao sam svih tih godina da Hrvatski studiji budu što više uključeni u održavanje kongresa kao suorganizatori, financijskom pomoći i sudjelovanjem njezinih djelatnika. Danas kao umirovljenik mogu biti zadovoljan ako bude od koristi pokoji moj savjet i poticaj mlađim kolegama da se uključe u istraživanje i veću suradnju s hrvatskim iseljeništvom.

Pišete li koju novu knjigu?

- S kolegom dr. Stjepanom Ćosićem pripremili smo knjigu o talijanskim profesorima u Dubrovniku iz 17. i 18. stoljeća te zanimljiv opis grada koji je priredio jedan od tih profesora. Suradujem s nekim suradnicima u pripremi korespondencije fizičara Josipa Franje Domina koji je djelovao u Ugarskoj u 18. stoljeću, pa o etnografu i poslijeratnome hrvatskome misionaru u Venezueli Franji Markoviću. Dosta sam već prikupio građe za neku vrstu nastavka "Istraživača", o djelatnosti Hrvata izvan domovine, pa ako Bog da snage i pameti... ■

ENG Mijo Korade served as a full professor with the University of Zagreb's University Department of Croatian Studies since 2007 and went into retirement in 2017. He is very much interested in the issue of Croatian emigration and is delighted to work with the Croatian Heritage Foundation.

Tekst: **Marjana Kremer i Vlatka Glasnović** Foto: **Marjana Kremer i privatna zbirka Gašpara Glasnovića**

Sastavni dio prošlosti Janjeva čine mnogobrojni drevni običaji, narodne pjesme, popijevke, pripovijetke i mudre izreke. Nešto što danas nazivamo folklorom i već pomalo zaboravljenom baštinom, nekoć je bila životna stvarnost ovoga neobičnog mjestaša na Kosovu gdje su Hrvati uspješno uspjeli zadržati svoju opstojnost više od sedam stoljeća. Janjevci dobro pamte prošlost svoga mjesta neovisno o povijesnim izvorima. Prvi stanovnici bili su Srbi, zatim Sasi koji otvaraju rudarska okna i počinju kopati rudu. Uskoro dolaze dubrovački trgovci i poduzetnici koji se također počinju naseljavati. Uz pomoć Dubrovčana naselje zatim jača i izrasta u samostalnu crkvenu župu.

Za nastanak Janjeva vezano je i nekoliko legendi. Prva opisuje kako su u "diboku planinu", nakon općeg pomora, na osami živjeli brat i sestra koji nisu znali da su u rodu od kojih je poteklo novo Janjevo, dok se u drugoj priči spominje strašna sudbina ljudi nakon ratnog vremena te kako su jedini živući ostali Jana Palić "Nedokoljka" i

jedan od Glasnovića. Narodna mašta zaodjenula ih je svojim ruhom premda se obje priče temelje na okosnici povijesne zbilje vezane uz silna umiranja i stradanja tijekom provale Mongola na Balkan.

POTJEČU IZ DALMACIJE I IZ BIH

Pojam narodnosti počeo se u Janjeva razvijati relativno kasno, na prijelazu iz 19. u 20. st., zahvaljujući djelovanju hercegovačkoga franjevca Franje Brkića i učitelja Jakova Sliškovića te između dvaju svjetskih ratova. Višestoljetno robovanje turskoj vlasti zatrla je u njima osjećaj za državu i pripadnost konceptu države, koju su oni kao tuđinsku iz dna duše prezirali. Međutim, jako su dobro znali da ne pripadaju ni jednoj od glavnih narodnih skupina na Kosovu, albanskoj i srpskoj, niti imaju ikakvih zajedničkih osjećaja s njima. Oduvijek su znali da su stranci na tome prostoru te da uglavnom potječu iz Dalmacije i iz BiH (glavni rodovi koji potječu iz Dubrovnika i okolice: Glasnovići, Macukići, Ćibarići, Matići, Ivanovići, a iz BiH: Ivanovići i Brkići.). Svoj su jezik nazivali "našački", a tako nikada nisu nazivali srpski jer za njih on nije bio "našački".

Stoljetni srpski, albanski i turski utjecaji i običaji svakako su pridonijeli oblikovanju njihova ponašanja, ali

Janjevo (foto: Leonard Glasnović, 1985.)

Narodno bogatstvo Janjevaca mora se očuvati

Pojam narodnosti počeo se u Janjevaca razvijati relativno kasno, na prijelazu iz 19. u 20. st., zahvaljujući djelovanju hercegovačkoga franjevca Franje Brkića i učitelja Jakova Sliškovića

Mladi Janjevci (sredinom 1950-ih)

svijest o stranom i davnom podrijetlu iz primorskih krajeva i katolička vjera ipak su uspjeli sačuvati Janjevo od posrbljavanja i poalbančivanja. Uspostava neposrednih veza s Hrvatskom učvrstila je osjećaj Janjevaca da su i oni ogranak hrvatskoga naroda, štoviše njegova povijesno najstarija dijaspora, a Hrvatska njihova prava domovina. Posebnosti ove etničke podgrupe očituju se u vokabularu janjevačko-lepeničkoga dijalekta (koji pripada torličkoj skupini), narodnoj nošnji, narodnim pjesmama i pripovijetkama gdje je vidljiv srpski, albanski, turski i makedonsko-bugarski utjecaj.

Nošnja odraslih muškaraca sastojala se od primjesa orijentalne i bugarske nošnje: na glavi šubara, zatim košulja, *čakšire* (hlače s dugim turom i uskim nogavicama koje se kopčaju sa strane), *mintan* ili *palta* (kaput). Oko središta tijela vezivao se pojas, a na noge su

se obuvale *kondure* ili *jemenije* (cipele). Od početka 20. st. muškarci su potpuno preuzeli europsku građansku nošnju.

SMISAO ZA TRGOVINU I OBRTE

Žene su, naprotiv, zadržale orijentalnu nošnju koja je nastala pod turskim utjecajem. Udane žene na glavi su nosile *fes* ili *otos* (klupko od krpa sašiveno od kadife), a neudane su nosile *kucelj* (pletunica) spušten niz leđa. Na glavu se stavljala i *šamija* (marama), vunena izvan kuće, a obična u kući. Na gornjem

Uspostava neposrednih veza s Hrvatskom učvrstila je osjećaj Janjevaca da su i oni ogranak hrvatskoga naroda, a Hrvatska njihova prava domovina.

dijelu tijela nosio se *mintan* ili *mintanče* (jakkica), odnosno *jelek* ili *džamadan* (prsluk), ispod kojeg je bila košulja s čipkanim ovratnikom. Žene nisu nosile suknje, već *dimije* preko kojih je bila prebačena bogato ukrašena *bošča* (pregača), a struk se vezivao *kušakom* (pojasom). Radnim danima nosile su *nalune* (natikače), a kada su izlazile izvan kuće obuvale su *jemenije* (cipele) slične građanskim. Svečana ženska odjeća bila je vrlo skupa i živopisna pa je uz nju išao i prigodan nakit: dukati, zlatne ogrlice, *đinduve* (biserne niske), *curaće* (naušnice) i prstenje. Svadbena ženska odjeća uključivala je uz *mintančet*, *dimije*, košulje i fes još i *terlik* (papučice od safijana s ornamentima), *duak* (veo), naušnice, prsten, dva reda *rubija* (dukata) kao nakit glave i jedan veći dukat koji je išao na čelo.

Nikola Ivanović Šotarov i sin Marko, oko 1902.

Budući da je u samom Janjevu bilo malo obrađiva zemljišta, Janjevci su oduvijek imali razvijen smisao za trgovinu i obrte tako da je najvažnije zanimanje bilo trgovanje proizvodima od plemenitih materijala i drugih kovina (kujundžijstvo). Trgovački putnici nazivali su se *skitači*, a odlazak na unaprijed isplanirani *panađur* (sajam) nazivao se *skitnjom*. Od ostalih zanimanja bavili su se kolarskim zanatom, vinogradarstvom i rudarstvom, a žene su se bavile tkanjem.

Duhovni i vjerski život bio je obilježen četirima svetkovinama koje su se

Crkveni zbor, u sredini sjede svećenici don Vinko i don Franc, 1950-ih

slavile s najviše veselja: *Božić*, *Veligdan* (Uskrs), *Đurđevdan* (Jurjevo) i *Sveti* (odabir određenog sveca-zaštitnika svake obitelji), kao i mnogobrojnim hodočašćima u Letnicu na *Gulem Gospođindan* (Veliku Gospu), *Mali Gospođindan* (Malu Gospu), Gospu od Karmela i sv. Anu, zatim na sv. Antuna u Prištinu.

HODOČAŠĆE U LETNICU

Janjevci bi na hodočašće u Letnicu (hrvatska župa na jugoistoku Kosova) za blagdan Velike Gospe kretali već od blagdana sv. Ane, 26. srpnja, a tamo bi ostajali sve do 19. kolovoza pa bi se cijeli obiteljski život preselio u Letnicu gdje bi boravili u *zagrađima* (posebne građevine u nizu sa zajedničkim zidom koji se zatvarao u krug). Međutim, središnje mjesto u pobožnosti Janjevaca zauzimalo je štovanje sv. Nikole, zaštitnika pomoraca i putnika, a tolika povezanost Janjevaca na kopnu s ovim svecem vezanim uz more nesumnjivo je pradačni povijesni odjek s franjevačkim precima koji su stigli na Kosovo s jadranske obale. Od srednjeg vijeka Janjevci pohode Festu svetoga Vlaha i neizostavni su dio procesije u kojoj su u prepoznatljivim nošnjama.

Uz pojedine vjerske blagdane u Janjevu vezani su i razni narodni običaji koji su se obavljali na taj dan: na Blagovijest su se djevojčicama od 6 mjeseci do 6 godina bušile uši, na Jurjevo tj. Đurđevdan slavio se početak proljeća kada se spremala *rifana* (zabava i sijelo) koja je trajala cijelu noć gdje su vragolasti *bećari* (momci) od ljubljenih djevojaka pokušavali ukrasti pripremljeno jelo i prerezati užu na ljuljačkama na kojima su se one ljuljale, na blagdan sv. Ivana Krstitelja palila bi se slama koju su preskakala djeca, običaj se nazivao

kalavešnica i vezan je uz pretkršćansku proslavu ljetnoga solsticija.

Govorne i jezične posebnosti Janjeva uočljive su u narodnim pripovijetkama, rugalicama, popijevkama, ali naravno i u svakidašnjem govoru. Nazivi za dijevo dana su posuđenice iz turskoga jezika: *saba* (jutro), *ičindije* (poslijepodne nakon zalaska sunca) i *akšam* (sumrak nakon zalaska sunca). *Belendzika* (tanka orijentalna narukvica u nizu od 5 do 6), *džam* (staklo), *ćumbe* (peć), *tendžera* (lonac), *duvar* (zid), od bugarskog kromid *kromit* (luk). Neki rodbinski nazivi su također turcizmi: *adža* (stric), *balduza* (ženina sestra, svastika), *teza* (tetka po majci), *badžanak* (svaki od muževa dviju sestara u odnosu jedan na drugoga) te albanski: *tota* (baka), *nana* (majka).

JOŠ SAMO OKO 250 LJUDI

Janjevo je najstarija hrvatska dijaspora u kojoj se neprekidno živi od 14. stoljeća (1303.). Danas se oko 250 ljudi još uvijek hrabro budi u ovoj udaljenoj enklavi. Još krajem osamdesetih mjestom je odzvanjao kovački nakovanj, ispred malih dućana nudili su se proizvodi za svakidašnju uporabu, čaršija je bila puna ljudi, gužve i meteža, dječje trke, majčinih povika, a na večer, kada se sve obavi – nahrani stoka, vrati iz vinograda, provjeri zrelost obvezne namirnice – janjevačkoga sira i suđuka te nakon što se ispeče topla pogača – često je slijedila pjesma. U Janjevu je glazbeni život bio važan dio svakidašnjice. Bilo je harmonikaša, violinista, tamburaša koji su redovito svirali na tada čestim svadbama. Na dan svadbe prvo su dolazili svirači: *gočobija* (bubnjar na goču) i za njim *sur-ladžija* (frulaš), a često su se svirale *čalgi-je* (glazbeni žanr vezan uz starogradsku pjesmu iz Makedonije) uz dva svirača,

Trio "Zorja" u janjevačkim nošnjama

Dvije članice vokalnoga trija "Zorja", Marjana i Tatjana, unuke Antuna Glasnovića koji je kao ravnatelj škole i zborovođa u Janjevu djelovao sredinom 1950-ih, inicijatorice su ovoga zanimljivog etno-sastava. Svjesne vrijednosti i potrebe čuvanja tradicije janjevačkih Hrvata odlučile su u svoj repertoar uvrstiti i pjesme koje su se pjevale u Janjevu, a do sada nisu predstavljene javnosti. Ovaj trio prvi put je nastupio i javno se predstavio u janjevačkim nošnjama u HMI-ju u povodu otvorenja izložbe fra Petra Vidića. U želji da se pjesme janjevačkih Hrvata ne zaborave, vokalni trio "Zorja" namjerava snimiti CD s tradicijskom glazbom Janjeva.

Hrvatima na Kosovu prijeti izumiranje

Janjevci su regionalna hrvatska manjina na Kosovu. Ime su dobili po gradu Janjevu u blizini Prištine, gdje danas većina njih na Kosovu i živi. Kad je ovaj kraj došao pod vlast Kraljevine Srbije 1912. godine, pojačali su se progoni i iseljavanja. Od 1991. nadalje, ponajprije zbog pojačanog pritiska velikosrpskog režima, provodeći etničko čišćenje, a zatim od 1998. zbog nemira na Kosovu, većina njih se iselila, ponajviše u Hrvatsku. Najviše ih je protjerano 26. veljače 1993. U Hrvatskoj su im dodjeljivana područja koja su napustili Srbi (npr. u Kistanjama). Godine 1981. bilo je 8.718 Hrvata na Kosovu, dok ih je 1998. bilo samo 1.800. Danas ih u Janjevu ima otprilike 250. Nemaju prava kao nacionalna manjina.

jedan je svirao *ćemane* (violina), a drugi *garnatu* (klarinet).

Harmonij je sviran u crkvi prije nego što su postavljene orgulje. Glavni "musicus movens" mjesta bio je mjesni kovač, Mato Glasnović, samouki tamburaš i zborovođa. Redovite probe zbora bile su u njegovoj kući, u kavani, ali naravno i u crkvi jer su Janjevci redovito pjevali i na misnim slavljenjima. Ovaj veliki entuzijast s mješovitim zborom dobivao je i nagrade na zborskim natjecanjima. Na žalost, danas se još mali broj sjeća janjevačke pjesme.

Pune klupe učenika s učiteljicom Gogom, sredinom 1950-ih

Svadba Franje Glasnovića (Mate kovača) i Regine Palić, 25.10.1953.

VELIKE OBITELJI

Kako bi preživjeli i prehranili često veliku obitelj, Janjevci, vrijedni trgovci na Kosovu, morali su putovati i na dulje vrijeme prepustiti odgoj svojih potomaka suprugama te starijoj djeci. Tako bi s dugih putovanja donosili razne običaje, glazbala, ali i melodije koje su putem čuli pa zbog toga narodna glazba Janjeva ima utjecaje s raznih strana. Zbog utjecaja okolnih naroda i zbog čestih trgovačkih putovanja Janjevci nemaju svoju specifičnu melodiku, već je jaki utjecaj mješovitog ritma koji je inače prisutan u podneblju. Osminske mjere (od 5 do 10 osmina) češće su od četvrtinskih iako se javljaju i one, ali u manjem broju. U pjesmama se čuje melodika Dalmacije, Dubrovnika, Bosne, ali i Albanije, Srbije te Makedonije. Ne može se zaboraviti dugogodišnja prisutnost Turaka na ovom području. Narod je razne glazbene utjecaje prilagođavao svojem poimanju glazbenoga izražavanja.

MUZIKALNI LJUDI

Janjevci kao većinsko katoličko stanovništvo od instrumenata su najviše koristili tambure koje su, kako navodi Miodrag Vasiljević, "gradsko-zanatlijska tekovina skorašnjeg datuma" (*Narodne melodije koje se pevaju na Kosmetu*; Beograd, 1950.), što sasvim odgovara opisu jer je Janjevo oduvijek poznato kao mjesto vrijednih zanatlija. Zbirka Miodraga Vasiljevića jedna je od rijetkih u kojoj su zapisane pjesme koje su se pjevale u Janjevu. Najčešće u desetercima opjevane su ljubavne pjesme (*Koj te daje, mori*; *Sreto devojče*; *Imala majka*), svatovske – one koje su se pje-

Harmonij je sviran u crkvi prije nego što su postavljene orgulje. Glavni "musicus movens" mjesta bio je mjesni kovač, Mato Glasnović, samouki tamburaš i zborovođa.

vale ujutro na dan svadbe (*Aj proletela*), za sofrom (*Sjaj meseče*), putne (*Devojčice, turunžice*), đurđevdanske (*Prošeta se lep i mlad*) ili, pak, uspavanke (*Zunzar mi mentu ženiše*).

Kao iznimno muzikalni ljudi, Janjevci su oduvijek bili vrsni pjevači i svirači. Poput ostalih naroda, i oni su stvarali i pjevali glazbu tijekom cijele godine. Pjevalo se u kući, na polju, u crkvi, na putu, na poslu i svakom drugom prilikom. Zajednički se pjevalo na svadbama, *zagovorima* (zarukama), *sedenkama* (sjedeljkama) i ljetnim prelima kada se ljuštio *kolomboč* (kukuruz). *Džimbiš* je bila veselica na kojoj bi se okupilo nekoliko obitelji koje bi pjevale uz svirku i ples.

Narodna glazba, folklorna, ponekad poznatog autora, sumještana, stvorena je od naroda samog. Ponekad se ista melodija nalazi u raznim selima, a ponekad se na isti tekst pjeva promijenjena melodija. Narodni običaji, legende, nošnje, ples, instrumentarij, pjesma... sve to čini neraskidivo folklorno bogatstvo nekog naroda i kao takvo mora se njegovati i čuvati od svakog zaborava. ■

ENG The Janjevci are a regional ethnic Croatian minority community in Kosovo. They are named after the city of Janjevo near Priština, where the majority of them live. Since 1991 the turbulent conditions in Kosovo have seen much of the community emigrate, most to Croatia.

Jedino profesionalno hrvatsko kazalište izvan Hrvatske

“Hrvatsko kazalište Pečuh, nakon više od četvrt stoljeća neprekidnog djelovanja, više od 2.000 predstava, konačno dobiva svoj dugo iščekivani trajni dom”, rekla je ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek otvarajući obnovljeno kazalište

želio proširiti kazalište početkom 2000-tih, no nije bilo mogućnosti pa je 2006. zagrebački gradonačelnik Milan Bandić kupio zemljište gdje je sada nova zgrada i pozornica Hrvatskoga kazališta. Vidaković je najavio da će 4. svibnja biti izvedena prva premijera u novome kazalištu – “Povratak Filipa Latinovicza”

Tekst/foto: Hina

Obnovljeno Hrvatsko kazalište u Pečuhu svečano je otvoreno 19. travnja u tom gradu u južnoj Mađarskoj, a u projekt obnove koji je ostvaren zajedničkim sredstvima mađarske vlade, gradske uprave grada Pečuha te Grada Zagreba uloženo je gotovo tri milijuna eura.

“Jedino profesionalno hrvatsko kazalište izvan Hrvatske – Hrvatsko kazalište Pečuh, nakon više od četvrt stoljeća neprekidnog djelovanja, više od 2.000 predstava izvedenih na mnogobrojnim otvorenim i zatvorenim pečuškim kazališnim pozornicama, ali i u mnogobrojnim hrvatskim mjestima diljem Mađarske, u suradnji s mađarskim kolegama, ali i mnogobrojnim hrvatskim redateljima i glumcima, konačno dobiva svoj

dugo iščekivani trajni dom”, rekla je ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek otvarajući obnovljeno kazalište.

Istaknula je kako je novouređena i suvremeno opremljena zgrada u samome središtu grada Pečuha nezaobilazni detalj gradske vizure, ali i rezultat zajedničkih napora mađarskih i hrvatskih institucija te nemjerljivoga osobnog angažmana mnogobrojnih pojedinca iz autohtone hrvatske zajednice koja živi na području Mađarske. Dodala je kako je tim svečanim otvorenjem nove kazališne zgrade dosanjan dugogodišnji san utemeljitelja i simbola Kazališta, svestranoga i upornoga kulturnog djelatnika, pokojnoga Antuna Vidakovića, kojim se ostvaruje vizija “dvaju jezika, dviju kultura u jednom kazalištu”.

Ravnatelj Hrvatskog kazališta Pečuh Slaven Vidaković naveo je da je njegov otac Antun Vidaković, osnivač kazališta,

Hrvatsko kazalište u Pečuhu, koje jedino izvan granica Hrvatske izvodi cjelokupan repertoar na hrvatskome jeziku, počelo je rad 1992. godine u sklopu manjinskoga teatra Pečuha, a 1995. počelo je samostalno djelovati kao živo središte hrvatske zajednice u Pečuhu. Njegovanje materinskoga jezika i jačanje identiteta hrvatske zajednice, osobito mlađih generacija, temeljne su misije ove institucije. Osim u Pečuhu, program Hrvatskog kazališta izvodi se i u Budimpešti te u mjestima od Bačke do Sambotela, a česta su i gostovanja izvan Mađarske. Dio programa čine mađarske drame izvedene na hrvatskome jeziku, čime se jača kulturno partnerstvo dviju zemalja.

Zgrada Hrvatskog kazališta u Pečuhu

Otvorenjem nove kazališne zgrade dosanjan je dugogodišnji san utemeljitelja i simbola Kazališta, svestranoga i upornoga kulturnog djelatnika, pokojnoga Antuna Vidakovića (1947. – 2015.).

Miroslava Krleže. Svake godine, kao i do sada, radit će dječje predstave kao i pučke predstave, hrvatske i svjetske klasike književnosti. "Jako nam je važno očuvanje materinskog jezika, pogotovo u mladih Hrvata", naglasio je.

Mađarski ministar ljudskih resursa Zoltán Balog rekao je da mađarska vlada snosi dvije trećine ukupne investicije. "Ova investicija je slika hrvatsko-mađar-

ske povijesti koja je često bila komplicirana i išla zaobilaznicama, no uspjele smo postići ovo što vidite", dodao je.

Gradonačelnik Pečuha Zsolt Pávo istaknuo je kako nisu planirali da će izvođenje radova trajati četiri godine, no da su morali mijenjati izvođača jer je bilo određenih teškoća. "Sada imamo kvalitetnu suvremenu ustanovu, scena je puno veća nego što je bila stara te je

kvalitetno opremljena, odgovarajućih je dimenzija i omogućuje izvedbu puno ozbiljnijih predstava u odnosu na staru zgradu", naglasio je. ■

ENG *The renovated Croatian theatre house in the southern Hungarian city of Pécs saw its grand re-opening on the 19th of April. The renovation was financed to the tune of just under three million euro by the Government of Hungary, the City of Pécs and the City of Zagreb.*

VIJESTI

Profesorica i studentice zajedno u Gradišću

AUSTRIJA - Ove akademske godine prof. Sanja Vulić uvela je na Hrvatskim studijima novi predmet - Nastava hrvatskoga jezika u dijaspori za studente nastavnickoga smjera kroatologije.

Nakon što je u studenome 2017. te u ožujku 2017. nastavnička praksa održana u Keresturu u Mađarskoj, u travnju je nastavljena u Gradišću u Austriji, i to u trima školama u Željeznome: u gimnaziji, u ekonomskoj i u trgovačkoj školi. Pri organizaciji nastavničke prakse prof. Vulić su pomogle mag. Karin Vukman-Artner, nadzornica za dvojezično školstvo u Gradišću, te osobito mag. Angelika Kornfeind. Na nastavničkoj praksi u Gradišću bile su studentice Josipa Klarić i Martina Marković.

Osim što je nadzirala nastavničku praksu svojih studentica, prof. Vulić održala je i dva predavanja. Prvo od njih, naslovljeno "500 ljet molisanski Hrvati u Austriji", bilo je u Trajštofu u organizaciji HKD Trajštof i *Znanstvenoga instituta gradišćanskih Hrvatov*. Predavanje je pobudilo veliko

zanimanje Hrvata iz sjevernoga Gradišća. Među mnogobrojnim posjetiteljima predavanja bili su akademik Nikola Benčić, jezikoslovac mag. Ivo Sučić, književnica Doroteja Zeichmann, također mnogi nastavnici i učitelji hrvatskoga jezika u gimnazijama i ostalim srednjim školama te u osnovnim.

Drugo predavanje prof. Vulić održala je na Visokoj pedagoškoj školi u Željeznome, na kojoj je predstojnica Katedre za hrvatski jezik prof. dr. Andrea Zorka Kinda Berlakovich. Riječ je o jedinome

studiju hrvatskoga jezika u Austriji. Prof. Vulić naslovila je svoje predavanje "Usporedba gradišćanskohrvatskih govora i govora u Hrvatskoj". Naglasila je da govore Hrvata u Gradišću ne treba uspoređivati s današnjim hrvatskim normiranim hrvatskim književnim jezikom od kojega se znatno razlikuju, nego s mnogobrojnim i danas vitalnim čakavskim govorima, posebice onima u središnjoj Hrvatskoj. To je potkrijepila mnogobrojnim primjerima, što je studentima bilo vrlo zanimljivo. (Lidija Bogović)

Boki na dar

Pjesnički par Matijević - Sindik bio je vezan uz Hrvatsku. Redovito su dolazili u Rešetare na "Rešetaračke književne susrete" te u Rovinj na tamošnje književne susrete. Jedno su vrijeme vodili književni klub "Boka" sa sjedištem u Kotoru

čajnog i onog rimokatoličke inspiracije (*Zavjet korjena; Posveta Gospi od Škrpjela; Kamelija; Četrnaest bokeških svetaca; Nad crkvom svetog Srđa; Po kolu sv. Tripuna; Bože; Mi vječiti putnici*). Uz to, korice svoje knjige autori su uljepšali medaljonima u kojima su slike blažene Ozane Kotorke i pripadnika slavne Bokeljske mornarice te fotografija ukrasnog elementa iz djevojačke nošnje bokeljskih Hrvatica.

Začudo, pjesničko stvaralaštvo ovih autora ostalo je izvan vidokruga književne javnosti u zemlji matičnoga naroda premda oboje ističu svoju narod-

Tekst: Đuro Vidmarović

Foto: Đ. Vidmarović; Hrvatski glasnik

Hrvatska nacionalna manjina u Crnoj Gori, a poglavito bokeljski Hrvati, izgubili su svoju vodeću pjesnikinju, Desanku Matijević (1950. - 2018.). Rođena je u Kotoru, gdje je proživjela cijeli život. Dugo godina pisala je stihove, a nekoliko knjiga objavila je zajedno sa svojim životnim partnerom, Mirom Sindikom iz Tivta, također pjesnikom. Oboje su proživljavali dramatične trenutke tijekom srpsko-crnogorske agresije na Hrvatsku. O tome svjedoči i činjenica što su od 1990. do 1997. bili prisiljeni na šutnju. Tek 1997. gospođa Matijević objavljuje tri pjesničke zbirke: "Istina trešnjinog cvijeta"; *Boki na dar* (zajedno s Miroslavom Sindikom); "Sudbine" i "Igra anđela".

Miroslav Sindik objavljuje zbirke "Zavjet sudbine" i "Plavi horizont".

Desanka Matijević i Miroslav Sindik objavili su početkom 2003. drugo "izmijenjeno i dopunjeno izdanje" svoje zajedničke zbirke "Boki na dar", pokazujući time da potreba za lijepim stihovima nije nestala u izmučenoj zajednici bokeljskih Hrvata. Ponovljeno izdanje, osim ako je riječ o učeničkoj lektiri, nije čest slučaj ni u sredini matičnoga naroda. S obzirom na to da pjesnici koji stvaraju u uvjetima dijaspore uz književnu imaju i veliku narodnosnu zadaću, ovu knjigu možemo u tom kontekstu smatrati poklonom svim Hrvatima.

RIMOKATOLIČKA INSPIRACIJA

Premda u ovoj zbirci koja se odlikuje kvalitetnim poetskim govorom nema izričitoga nacionalnog momenta, on se očituje iz konteksta, poglavito zavi-

Majci

Svako jutro kad ustanem
Miriše beškot
Majčinom ljubavlju spreman...
Čikara čaja s medom
Pružena iz njene ruke
Vrata duše otvara
Da sunce u srce uđe
I kada kiša pada.
Od njene ljubavi
Raste pogača moje duše
I kao maestral treperi,
A ja joj poljupcem kažem
Crvenu ružu srca
Čuvam samo za Tebe
Ti je majko uberi.
Njen pogled briše bola sjene
Jer ona vidi kad u meni liju tuge kiše,
Budno me prate oči njene
I kada nije sa mnom
Tu je uz mene.
Tiha, nečujna poput sjene.
Zato ljubavlju ljubav zalijevam
Da duže traje, da je ima.
Od njene ljubavi
Raste pogača moje duše
I kao maestral treperi,
A ja joj poljupcem kažem
Crvenu ružu srca
Čuvam samo za Tebe
Ti je majko uberi.

nosnu samobitnost. Neka ovaj prikaz bude prekretnica.

Prvi dio knjige "Boki na dar" pripao je gospođi Matijević koja mu je dala naslov "Potkovicu ljubavi". Sadrži 55 pjesama. Drugi dio zbirke napisao je Miroslav Sindik i naslovio "Na obali". Sadrži 53 pjesme.

Pjesnički par Matijević-Sindik bili su vezani uz Hrvatsku. Redovito su dolazili u Rešetare na "Rešetaračke književne susrete" te u Rovinj na tamošnje književne susrete. Jedno su vrijeme vodili književni klub "Boka" sa sjedištem u Kotoru. Upoznao sam ih u Rešetarima i od tada smo tijekom sljedećih desetljeća ostali u literarnoj i ljudskoj komunikaciji. Važno je istaknuti i njihovu suradnju s gradišćanskim Hrvatima, poglavito s Robertom Hajsanom i njegovim "Panonskim institutom" u Pinkovcu. Ondje im

**Začudo,
pjesničko
stvaralaštvo ovih
autora ostalo je
izvan vidokruga
književne
javnosti u zemlji
matičnoga
naroda premda
oboje ističu svoju
narodnosnu
samobitnost.**

Zvono svetog Tripuna

*Zvonilo je zvono Tripunovo
i kad su nam "Obraz" htjeli krasti;
pekao je od bola kao žeravica
topovi pod rivom upereni u Kotor
u potaji teče suza s lica;
a ruke pružene nebu
u molitvu sklopljene
kao dva velika svica...*

*Zvonilo je zvono Tripunovo
i kad su avioni bombe bacali
i kad su nedužne klali
i ponovo u jame gurali...*

*Zvonilo je zvono Tripunovo
a jato galebova – liječilo rane.*

*Zvonilo je zvono Tripunovo
i kad su nas ostavili same.*

*Zvonilo je zvono Tripunovo
kad su nas tjerali – s ognjišta
i kad se nad zastavom tuge
vijorila pjesma Boke u daljinu
zagledana.*

*Zvonilo je zvono Tripunovo
I kad su nas vodili – na gubilišta,
dok se srce tuge razdanjivalo u
novi dan...*

*Zvonilo je zvono Tripunovo
i zvonit će opet 3. veljače
jer nas uprkos svemu – IMA!*

je objavljena zasebna pjesnička zbirka.

Gospođa Matijević bila je sklona refleksivnom i pomalo pasatističkome pjesničkom iskazu. Njezin je stih duži, ritam sporiji, a stil uzvišeniji. Događaje u svijetu promatra s distance, ne dopuštajući da joj poremete emocionalnu ravnotežu pjesme. Čak i ono nacionalno nalazi se ne u drugom planu, ali je podređeno određenoj pjesničkoj neutralnosti i uzvišenosti. Miroslav Sindik sklon je manjim pjesničkim formama, sentencioznosti, epigrafičnosti, ubrzanijem ritmu i sudaranju s "ovozemaljskim" teškoćama u kojima kao čovjek participira, a koje detektira i imenuje. To se dobro vidi u pjesmi "Mrtva vatra stražari":

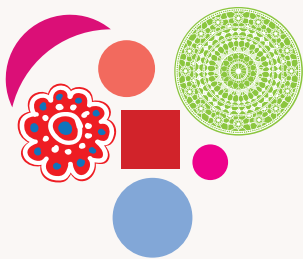
*Kaubojško-srbijanske
slutnje i zla na nebu...
Mi tu gdje jesmo vjekovima
bespomoćno čekamo
sudnji dan, dan sumraka ili dan "D"
svejedno
ne možemo ubrati jutro,
zbog bolesnih strasti.
Milijuni gore, a vatra srca ugašena.
Mrtvo – stražari neko novo
NEVINJE JUTRO*

Zanimljiv je jezik u pjesmama ovih autora. U njihovu hrvatsku jezičnu matricu ubacilo se dosta montenegrizama i srbizama uz simpatične bokeljske lokalizme, što upućuje na prekid, odnosno

neodržavanje prirodnih veza s književnom i kulturnom sredinom matičnoga naroda. Poznato je da malene i arhipelaški locirane etničke zajednice ne mogu razvijati književni jezik bez potpore matičnoga naroda. Ako te potpore nema, jezik se petrificira na zavičajne idiome, leksički siromaši i gubi utrk s jezikom većinskoga naroda kao jezik ne samo književnoga i stručnoga govora, već i kao jezik svakodnevnog općenja. Pjesnički jezik Desanke Matijević (i Miroslava Sindika) upućuje i na hitnu potrebu uspostavljanja što čvršćih kulturnih odnosa s matičnim narodom.

Na sreću, iza Desanke Matijević pojavilo se još nekoliko novih pjesničkih imena tako da nas ta činjenica ohrabruje i uvjerava kako Desa i Sindik nisu bili posljednji pjesnici bokeljskih Hrvata. No, gubitak svakog pjesnika je nenaodoljiv, a za malu i arhipelaški lociranu manjinu kao što je hrvatska u Crnoj Gori takav gubitak još je veća tragedija. Izražavam sućut obitelji Matijević i Sindik, ali i Adrijanu Vuksanoviću, pjesniku i parlamentarnome zastupniku Hrvata u Skupštini Crne Gore. ■

ENG *The Croatian national minority community in Montenegro has lost its greatest living poetess Desanka Matijević (1950–2018). Her work as a writer spanned many years and saw a number of collections published together with her lifetime partner Miro Sindik.*

Hrvatska matica iseljenika
u suradnji
s **Hrvatskom školom Boston**
i **Zakladom hrvatskih studija iz Sydneyja**
organizira natječaj

IGRAČKA U SRCU

O NATJEČAJU

S ciljem očuvanja hrvatskoga nacionalnoga identiteta, stjecanja novih vještina i znanja djece predškolskog i školskog uzrasta uz razvijanje jezičnih kompetencija te učenje o hrvatskoj kulturnoj i tradicijskoj baštini, Hrvatska matica iseljenika u suradnji s Hrvatskom školom Boston i Zakladom hrvatskih studija iz Sydneyja objavljuje natječaj za djecu i mlade hrvatskih korijena u dobi 5-18 godina.

Tema natječaja je **igračka inspirirana hrvatskom tradicijskom kulturom**, s time da je unutar svake kategorije određena podtema i oblik (način) izrade.

KATEGORIJE

1. Likovni rad (pojedinačni rad i skupni rad)
2. Fotografija (pojedinačni rad)
3. Multimedija / Videospot ili film (pojedinačni i skupni rad)
4. Literarni rad (pojedinačni rad)

PRAVILA PO KATEGORIJAMA

1. Likovni rad

Tema: Edukativna igračka inspirirana hrvatskom tradicijskom kulturom

Radovi trebaju predstavljati edukativnu igračku pomoću koje dijete uči o hrvatskoj tradicijskoj kulturi (primjerice slagalica ili pamtilica s motivima hrvatske tradicijske baštine). Mogu biti napravljeni u svim tehnikama prostorno-plastičnog oblikovanja (preporučene su kiparske tehnike modeliranja kao što su glina, metal, drvo, papir, plastične mase ili tehnike plošnog oblikovanja kao što je kolaž, mozaik, freska).

Rad treba fotografirati s nekoliko strana, a fotografije treba poslati u formatu .jpg na e-adresu organizatora-koordinatora.

Fotografiju treba pratiti popratni tekst na hrvatskom jeziku (do najviše 100 riječi) koji će sadržavati:

- naslov rada
- objašnjenje što rad (tj. fotografije) prikazuje, zašto je odabran baš taj motiv
- datum (mjesec i godinu) rada
- naziv škole/misije/centra; ime, prezime i uzrast autora, tj. imena, prezimena i uzrast djece koja su izradila skupni rad te ime i prezime mentora
- e- adresu

2. Fotografija

Tema: Tradicijska igračka moje bake/moga djeda

Radovi trebaju izraziti poveznicu između bake/djeda iseljenika s djetinjstvom i zavičajem kroz tradicijsku igračku. Fotografije se šalju u formatu .jpg na e-adresu organizatora-koordinatora.

Fotografiju treba pratiti popratni tekst na hrvatskom (do najviše 100 riječi) koji će sadržavati:

- naslov rada
- objašnjenje što fotografija prikazuje
- datum (mjesec i godinu) snimanja
- naziv škole/misije/centra; ime, prezime i uzrast autora te ime i prezime mentora
- e- adresu

3. Multimedija

Tema: Edukativna igračka inspirirana hrvatskom tradicijskom kulturom

- a) Radovi trebaju prikazati proces stvaranja skupnog likovnog rada (pod 1.). Mogu biti u obliku videospota ili kratkog filma ne dužih od 4 minute.
- b) Radovi trebaju predstavljati edukativnu igračku pomoću koje dijete uči o hrvatskoj tradicijskoj kulturi (primjerice slagalica ili pamtilica s motivima hrvatske tradicijske baštine) te trebaju biti napravljeni u digitalnom obliku.

Tema: Tradicijska igra moje bake/moga djeda

U ovoj kategoriji sudjeluju samo skupine (primjerice škola, dječja folklorna skupina i sl.), a tema su dječje igre starih naraštaja. Radovi mogu biti u obliku videospota ili kratkog filma ne dužih od 4 minute.

Zbog veličine, molimo da sve radove iz ove kategorije pohranite na neku od standardnih video sharing stranica (npr. YouTube), a samo poveznicu pošaljete na e-adresu organizatora-koordinatora.

Radove treba pratiti popratni tekst na hrvatskom jeziku (do najviše 100 riječi) koji će sadržavati:

- naslov rada
- datum (mjesec i godinu) rada
- naziv škole/misije/skupine; ime, prezime i uzrast autora, tj. imena, prezimena i uzrast djece koja su izradila skupni rad te ime i prezime mentora
- e-adresu

4. Literarni rad

Tema: Igra/Igračka moje bake/moga djeda

Radovi trebaju izraziti poveznicu između bake/djeda iseljenika s djetinjstvom i zavičajem kroz tradicijsku igru. Uz naslov, radovi trebaju sadržavati od 150 do 400 riječi. Mogu biti napisani u obliku razgovora (intervjua) ili u nekom drugom obliku, a šalju se u formatima .doc, .docx ili .pdf na e-adresu organizatora-koordinatora.

Ispod rada treba navesti:

- datum (mjesec i godinu) rada
- naziv škole/misije/centra, ime, prezime i uzrast autora te ime i prezime mentora
- e-adresu

PRAVILA SUDJELOVANJA

Na natječaj se mogu prijaviti djeca i mladi u dobi od 5 do 18 godina, pojedinačno ili skupno (npr. škola, hrvatska katolička misija, hrvatski kulturni centar, folklorna skupina, društvo, udruga i sl.).

Svaki pojedinac i skupina mogu poslati samo jedan rad po kategoriji. Radove treba poslati najkasnije do 1. lipnja 2018. na sljedeće e-adrese organizatora-koordinatora:

Organizator-koordinator za Australiju i Novi Zeland:

Zaklada hrvatskih studija, Sydney

croatian.teachers.au@gmail.com

Organizator-koordinator za Sjevernu Ameriku i Južnu Ameriku

Hrvatska škola Boston

natjecaj@croatianschoolofboston.org

Organizator-koordinator za Europu i Južnoafričku Republiku:

Hrvatska matica iseljenika, Zagreb

igrackausrcu@matiss.hr

Radove će ocjenjivati nezavisni stručni ocjenjivači iz Hrvatske i svijeta. Slanjem radova na natječaj autori i njihovi mentori potvrđuju autentičnost i izvornost rada. Objava pobjedničkih radova bit će 3. rujna 2018. na stranicama Hrvatske matice iseljenika.

POBJEDNIČKI RADOVI

Svi će sudionici dobiti zahvalnicu. Pobjednički radovi bit će poslani u Hrvatsku, u Hrvatsku maticu iseljenika gdje će biti izloženi u sklopu **multimedijalne izložbe hrvatskih igračaka inspiriranih tradicijskom kulturom Igračka u srcu** koja će se održati u prosincu 2018. godine. Na toj će izložbi stručni ocjenjivači izabrati najbolje radove čiji će autori dobiti prigodne nagrade.

Na izložbi će biti izloženi i radovi partnerskih škola iz Hrvatske koje se neće natjecati, već će sudjelovati kao gosti.

Koordinatori iz Bostona i Sydneyja mogu samostalno organizirati lokalne izložbe s preostalim pristiglim radovima.

Hrvatska - zemlja iznimno bogate leksikografske tradicije

Predavanje na temu hrvatske leksikografije s osvrtom na Leksikografski zavod Miroslav Krleža i njegova izdanja te vezu leksikografskih djela s očuvanjem i jačanjem hrvatskoga identiteta Ljubas je održala u Baka Gallery Cafeu

Vlatka Štimac Ljubas i Vinko Grubišić

Tekst: Ana Bačić

Almae Matris Croaticae Alumni (AMCA) – Toronto ugostila je 23. ožujka hrvatsku jezikoslovnu kroatistiku i leksikografkinju Vlatku Štimac Ljubas. Njezino predavanje bilo je o temi hrvatske leksikografije s osvrtom na Leksikografski zavod Miroslav Krleža i njegova izdanja te vezu leksikografskih djela s očuvanjem i jačanjem hrvatskoga identiteta. Na predavanje održano u Baka Gallery Cafeu u Torontu došli su članovi AMCA-e i ostali zainteresirani. Predsjednik AMCA grupe Toronto Krešimir Mustapić u uvodu je predstavio Vlatku Štimac Ljubas, djelatnicu Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža u redakciji Hrvatske enciklopedije gdje na mrežnome izdanju uređuje struke lingvistike i filologije te baleta. Predavanje gospođe Štimac Ljubas podržao je i Središnji državni ured za Hrvate izvan RH.

Na početku predavanja AMCA grupe Toronto darovana su izdanja *Hrvatski opći leksikon*, *Hrvatski mjesni rječnik* te vodič *Hrvatska: zemlja i ljudi*, koja su izazva-

la prilično zanimanje. Gošća je istaknula kako je Hrvatska zemlja iznimno bogate leksikografske tradicije, a Leksikografski zavod jedina hrvatska institucija koja se više od 65 godina sustavno bavi leksikografijom. Zavod je objavio više od 250 različitih enciklopedija, rječnika, leksikona i drugih leksikografskih djela koja tumače činjenice iz hrvatskoga naslijeđa i društvene zbilje sistematizirajući ih te pomažući njihovu čuvanju i upotrebi. Određuje se leksikografija kao čuvarica jezičnoga te kulturno-povijesnoga identiteta.

“Nemam riječi hvale za svoju duboku dirnutost i emociju koju nosim zbog iskazane gostoljubivosti i skromnosti svih koji su me primili i pokazali mi grad te odlazim doma obogaćena novim iskustvima i motivacijom za daljnji rad.”

Gošća se posebno zadržala na izradi jednojezičnoga rječnika. Objasnila je način postanka jednojezičnoga rječnika hrvatskoga jezika, strukturu njegove natuknice te se zatim zadržala na onim razinama leksikografskoga članka kojima je moguće manipulirati hrvatskim identitetom ili, pak, identitet oblikovati i čuvati.

Slijedila su pitanja publike koja su se odnosila uglavnom na najnovije promjene u jeziku te utjecaje drugih jezika. Slušatelji su potaknuli živu raspravu u koju se uključio i prof. Vinko Grubišić. On je naglasio kako u hrvatskoj lingvistici ne postoji tako opširno područje struke kao što je leksikografija jednog naroda, a kao posebnu zanimljivost spomenuo je dva

Predavanje Vlatke Štimac Ljubas u Torontu

hrvatska leksikografska djela: dvosveščani Broz-Ivekovićev “Rječnik hrvatskoga jezika” (1901.), koji je danas mogao imati dvadeset i koje izdanje, uvijek čuvajući ispravan naziv, a sadržaj je mogao biti potpuno u skladu s hrvatskim jezikom. Drugi je Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU (1881. - 1976.) u 23 sveska, koji je, upotpunjen i pročišćen, mogao danas biti uzorno hrvatsko rječničko djelo, smatra Grubišić.

Na kraju predavanja predsjednik AMCA grupe Toronto Mustapić predao je dar - monografiju o Kanadi - gošći koja je o svojim osobnim dojmovima rekla: “Bio je to moj prvi posjet Kanadi. Nemam riječi hvale za svoju duboku dirnutost i emociju koju nosim zbog iskazane gostoljubivosti i skromnosti svih koji su me primili i pokazali mi grad te odlazim doma obogaćena novim iskustvima i motivacijom za daljnji rad.” ■

ENG *The Almae Matris Croaticae Alumni (AMCA) association of Toronto played host to Vlatka Štimac Ljubas of Zagreb's Miroslav Krleža Institute of Lexicography. She gave a lecture on Croatian lexicography that included a review of the work of the institute and of its publications.*

Elektronički izvori humanistike

Virtualni časopisi i knjige te razne svjetske baze spoznaju naša su stvarnost. Projekt "Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija: *e-Izvori*" predstavljen je našoj javnosti na radionici "Elektronički izvori znanstvenih i stručnih informacija" koju provodi zagrebačka Nacionalna i sveučilišna knjižnica u sklopu *Dana otvorenih vrata EU projekata* u organizaciji Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, održanih od 6. do 13. svibnja 2018. Tako su zainteresirani istraživači iz prve ruke upoznali pozitivne prakse koje su uspješno zaživjele u područjima kao što su energetika, poduzetništvo, promet, zaštita okoliša, ruralni razvoj, socijalna uključenost te posebno u istraživačkim projektima kulture i obrazovanja. Voditeljica projekta *e-Izvori* dr. sc. Aleksandra Pikić fokusirala se ovom zgodom na virtualno okružje humanistike. Protumačila je postupak umrežavanja *e-Izvora* koji NSK provodi od prethodne godine potaknuta nedovoljnom međunarodnom vidljivošću hrvatskih znanstvenika, kao i zbog slabe mobilnosti znanstvenih novaka. Projekt *e-Izvori* vrijedan 133.760.000,00 kuna ostvaruje se u sklopu Operativnoga programa *Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.* Europskoga socijalnog fonda kako bi se našim mladim znanstvenicima povećao pristup međunarodnim časopisima i bazama podataka, što izravno utječe na poboljšanje istraživačkoga okruženja za akademsku zajednicu te otvara mogućnosti njihove bolje planetarne vidljivosti. Uz dr. Pikić, u projektnome timu za edukaciju o *e-Izvorima* iz NSK djeluju Ivona Milovanović i Maja Čulić, a vi možete pristupiti *e-Izvorima* znanstvenih i stručnih informacija na ovoj poveznici: <http://baze.nsk.hr/projekt-e-izvori/>. Klikni – Idem doma!

Virtualna izložba o braći Seljan

Sučelje virtualne izložbe o braći Seljan EMZ-a

ISTRAŽIVANJA BRAĆE SELJAN

ZBIRKE

PREDMETI

FOTOGRAFIJE

RUKOPISI

IZVORI

KNJIGE

ČLANCI

LITERATURA

ZABAVA

KVIZ ZNANJA

MEMORY

STRIP

KARTE

ETIOPIJA

JUŽNA AMERIKA

Piše: Vesna Kukavica

U Etnografskome muzeju u Zagrebu 3. V. 2018. otvorena je nova izložba "Braća Seljan kroz prašume i pustinju" i može se razgledati do 18. XI. 2018. Izložba multimedijalno dočarava ambijente u kojima su boravili Seljani i cjelovito obrađuje njihova putovanja i istraživanja. Braća Seljan - Mirko (Karlovac, 5. IV. 1871. – Peru, 1913.) i Stevo (Karlovac, 19. VIII. 1876. – Ouro Preto, Brazil, 7. VI. 1936.) poduzimali su istraživanja u Etiopiji i Južnoj Americi na prijelazu 19. i 20. stoljeća. U Etiopiji su djelovali u službi *negusa* (cara) Menelika II. od lipnja 1899. do kraja 1901. godine, opisujući život i običaje mnogobrojnih etničkih skupina. U Južnu Ameriku odlaze 1903. godine, gdje istražuju područja Brazila i Paragvaja, osobito kulture etničkih skupina iz porodice Tupi Guarani. Od 1905. do 1906. usredotočuju se na po-

dručje od La Plate do Amazone. Povezuju su se s hrvatskim iseljenicima između 1907. i 1911., intenzivno radeći na buđenju njihove nacionalne svijesti. Nekoliko puta prešli su Ande između Argentine i Čilea. U Peru su stigli 1911. gdje su s vladom sklopili ugovor o izgradnji puta koji bi spajao bogata nizinska područja s obalom, zbog čega Mirko kreće s ekspedicijom na put kroz Peru i umire u prašumi 1913. godine. Stevo je nakon bratove prerane smrti nastavio putovati i istraživati rude. Živio je i osnovao obitelj u brazilskoj državi Minas Gerais, gdje umire godine 1936. Vrijednu zbirku autentičnih predmeta domorodaca Etiopije (133 predmeta) i Južne Amerike (240 predmeta) darovali su domovini Hrvatskoj i to ondašnjem *Narodnome muzeju*, koja se od 1919. nalazi u Etnografskome muzeju u Zagrebu. Upravo je ta vrijedna ostavština braće Seljan u posjedu EMZ-a žudjela za digitalizacijom kako bi bila dostupna svima s jednoga mrežnog mjesta,

privlačeći i digitaliziranu građu o Seljanima iz ostalih hrvatskih institucija. Virtualna inačica izložbe o slavnim hrvatskim istraživačima braći Seljan nalazi se na poveznici: (<http://bracaseljan.emz.hr/>).

Na sučelju su u dvojezičnoj hrvatsko-engleskoj verziji prikazane *Zbirke* (predmeti, fotografije, rukopisi); *Izvori* (knjige, članci, literatura); slijede *Zabavni sadržaji* (kviz znanja, memory, strip). Zasebno su izdvojene *interaktivne karte* (Etiopija, Južna Amerika). Iz fundusa EMZ-a dostupna je sva građa: fotografije, predmeti iz Etiopije i Južne Amerike, fotografije koje su braća snimila u Južnoj Americi, pisma, dnevnici, putne bilježnice, razglednice i dopisnice te knjiga "Salto del Guaira" koja je za ovu svrhu prevedena sa španjolskoga na hrvatski jezik. NSK u Zagrebu di-

Iz etnografske zbirke braće Seljan dostupne na Mreži

gitalizirala je knjige braće Seljan te je i Gradski muzej Karlovac umrežio svoju Zbirku Seljan, čime su nadopunili ovaj internetski projekt. Na Mreži su i članci koje su Seljani objavljivali u časopisu "Prosvjeta" u razdoblju od 1902. do 1911. Popis literature upućuje korisnike na e-knjige koje su objavila braća Seljan te na znanstvene i popularne radove koji tematiziraju njihovo djelovanje. Dojmljiv je strip poznatoga crtača Andrije Maurovića "Grob u prašumi" s tekstom koji potpisuje Franjo Fuis i Marcel Čukli, oblikovan prema knjizi Zlatka Milkovića "Braća Seljani", a koji je izlazio u časopisu "Zabavnik" (1943. - 1944.). Dostupne su i interaktivne karte koje iscrtavaju putove braće Seljan s opisima njihovih ekspedicija. Uz autoricu virtualne izložbe Mariju Živković u timu su bili stručna suradnica Renata Santo,

prevoditelji Lučana Banek i Ana Bunčić, dok su fotografije priredili Filip Beusan i Nina Koydl. Grafičko oblikovanje i programiranje interaktivnih sadržaja potpisuju Irena Mihalinec i Tomislav Valent. Zahvaljujući pomoći iz NSK Sofije Klarin Zadravec i vi možete uživati u prelistavanju i čitanju digitaliziranih knjiga braće Seljan (Vidi: <http://bracaseljan.emz.hr/Album.aspx?id=6>) *Kroz pustinju i prašume: pripovijesti* (Zagreb, 1943.) i *Kroz prašume i pustinju*, koju je objavio Hrvatski prosvjetni klub St. Louis (1912.). Autori tim virtualne izložbe nada se da će ovaj internetski projekt rasti istodobno sa širenjem saznanja o bogatom djelovanju braće Seljan e-izvorima te da će informacije o ovim iznimnim istraživačima i putnicima s lakoćom prelaziti granice i spajati kulture, baš kako su to radila i braća Seljan. ■

Seljani Brothers Exploration Data Digitalised

Zagreb's Ethnographic Museum opened The Seljan Brothers Through Jungle and Desert exhibition on the 3rd of May. The exhibition will be open for viewing through to the 18th of November 2018. The multimedia exhibition evokes the settings the Seljan brothers visited and presents all of their travels and explorations. The Seljan brothers—Mirko (Karlovac, 5 April 1871 – Peru, 1913) and Stevo (Karlovac, 19 August 1876 – Ouro Preto, Brazil, 7 June 1936) explored Ethiopia and South America at the turn of the 20th century. The virtual version of the

exhibition featuring the renowned explorers Mirko and Stevo Seljan can be found at the link <http://bracaseljan.emz.hr/>. The team that put together the consolidated digital data hopes that this project will grow, that it will be expanded from electronic sources and insight into the wealth of activity undertaken by the Seljan brothers and that the information concerning these exceptional explorers and wanderers will cross borders with ease and connect cultures, just as brothers Mirko and Stevo Seljan did.

Hrvatska matica iseljenika i
Sveučilište u Zagrebu pozivaju vas u

Sveučilišnu školu hrvatskoga jezika i kulture

30. lipnja - 27. srpnja 2018.

- program za osobe starije od 17 godina
- 110 sati jezične nastave
- tri razine (početna, srednja i napredna)
- male skupine
- predavanja o hrvatskoj kulturi i povijesti
- raznoliki kulturni program
- studijski izleti
- diploma Sveučilišne škole, ECTS-bodovi
- prijave do 25. svibnja 2018.

Za detaljne informacije i pristupnice javite se na:

tel: (+385 1) 6115-116

e-mail: lada@matis.hr

(Lada Kanajet Šimić, prof.)

Piše: dr. fra Šimun Šito Ćorić, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

O d antičkih vremena kad je bio naseljen Ilirima, zatim pod rimskom vlašću, pa nakon doseljenja Hrvata u 7. stoljeću kad je bio u sastavu Zahumlja te otkad je početkom 14. stoljeća zajedno sa Stonom ušao u sastav Dubrovačke Republike, nikada se nije toliko kao danas spominjao taj poluotok autohtone vinove loze i maslina, zalegao između Neretvanskoga kanala i Malostonskoga zaljeva te Pelješkoga i Mljetskoga kanala. Pelješac! A Dubrovačka Republika rasla je na temeljima prvoklasnog pomorstva, trgovine i obrta, stvarala u mnogočemu jedinstvenu kulturu (graditeljstvo, književnost, slikarstvo i znanost) i civilizaciju (liječnička služba, ljekarništvo, karantena – Lazaret, socijalne ustanove, kanalizacija, vodovod...). Koliko god je taj dio Hrvatske tijekom povijesti imao nedvojben ugled u Europi i nemalo prijatelja, još više su se redali neprijatelji, koji su ga htjeli prisvojiti: Bizantinci, Normani, Mlečani, Osmanlije, Austrijanci, Francuzi i Srbi.

Danas kad Hrvati na svojim prastarim ognjištima žive u svoje dvije države, u BiH i s onima koji su im se okupacijom i naseljavanjem tijekom povijesti pridružili, i Europa je shvatila da je došlo vrijeme da Republika Hrvatska pove-

Svaki je most da se život povezuje i prijateljstvo gradi

O neosnovanosti i sljepoći bošnjačkih napada na Pelješki most progovorila je i Europska komisija, izjavivši da nemaju primjedbi, uvjeta ili bilo kakvih neriješenih pitanja vezanih uz tu gradnju

že i zaokruži svoje područje i dostojno (p)ostane dio nje, određivši za to i veliku financijsku pomoć.

Međutim, još uvijek se jedna europska država, Srbija, ne odriče Dubrovnika i njegove kulture, posebice književnost proglašava srpskom, a svaki put kad se spomene ili radi na projektu konačnog povezivanja Republike Hrvatske Pelješkim mostom, muslimanski političari iz BiH orkestrirano i na sav glas počnu tražiti zabranu njegove gradnje. Tako je potpisivanje ugovora o gradnji tog mosta u Dubrovniku opet izazvalo njihovu "reakciju zabrane", posebice od Stran-

jasno istaknuo: "Pelješki most ne ulazi u pitanja graničnog uređenja između RH i BiH. Napravili smo iskorake te visina od 55 metara i rasponi od 280 metara između stupova mosta omogućuju našim prijateljima u BiH neškodljiv prolaz i sve ono što je potrebno za funkcioniranje luke Neum."

Član Predsjedništva BiH Dragan Čović također je potvrdio kako je RH usuglasila projekt s bosanskohercegovačkom stranom i u potpunosti prihvatila sve tehničke zahtjeve koje su iznijeli eksperti i stručna tijela iz BiH. Uz to, parlament i Vijeće ministara BiH nikada nisu

je potvrdio da Zvizdić ponovno djeluje samoinicijativno te podsjetio da je Vijeće ministara lani jednoglasno usvojilo izvješće ministra prometa i komunikacija BiH Ismira Juske u kojem piše da nema formalnih zapreka za gradnju Pelješkoga mosta i da to ne treba povezivati s Konvencijom o pravu mora.

O neosnovanosti i sljepoći bošnjačkih napada na Pelješki most progovorila je i Europska komisija, izjavivši da nemaju primjedbi, uvjeta ili bilo kakvih neriješenih pitanja vezanih uz tu gradnju: "Komisija je vrlo pažljivo analizirala projektnu prijavu Hrvatske vezanu za sufinanciranje Pelješkoga mosta. Provjeravala je jesu li zadovoljeni svi uvjeti i proceduralni koraci koje zahtijevaju pravila kohezijske politike prije nego što je odobrila projekt. EK je zaključio da kada je riječ o internoj proceduri Komisije i EU-a, ne postoje neriješeni pravni problemi ili pitanja vezana za taj projekt."

Unatoč svemu tome, u ovakvim susjedskim odnosima dobro je ohrabriti se: Srbima nije uspjelo ni vatrenom vojnom silom okupirati Dubrovnik, Ivana Gundulića, Ruđera Boškovića i one slavne oko njih, a još manje će nam moći ukrasti svojim šešeljevskim stajalištima dok će se bošnjački političari, ako ne svojim zdravim razumom i kulturom poštenja, ubrzo pokazati silom zakona i u ovome gubitnicima sa svojim zlučudim zahtjevima i ultimatumima. I to na sramotu svoju kad sutra preko njega i oni budu prelazili jer svaki je most da se život povezuje i prijateljstvo gradi! ■

Član Predsjedništva BiH Dragan Čović također je potvrdio kako je RH usuglasila projekt s bosanskohercegovačkom stranom i u potpunosti prihvatila sve tehničke zahtjeve koje su iznijeli eksperti i stručna tijela iz BiH.

ke demokratske akcije (SDA) na čelu s Bakirom Izetbegovićem, ali i od aktualnog predsjedatelja Vijeća ministara BiH Denisa Zvizdića.

Oni to s očitom mrzovoljom i zavješću čine prema hrvatskom narodu i civilizacijskim uzusima unatoč golim činjenicama. Hrvatska je još 2007. dala jamstvo BiH da Pelješki most ni na koji način neće zadirati u prava te države koja ima po UN-ovoj Konvenciji o pravu mora. Premijer Andrej Plenković je prigodom potpisivanja ugovora s kineskim konzorcijem *China Road and Bridge Corporation* o gradnji Pelješkoga mosta

zatražili obustavu izgradnje Pelješkoga mosta. "Predsjedništvo BiH nikada nije usvojilo zaključak ili neki drugi službeni akt u kojemu bi iznijelo jedinstveno stajalište države Bosne i Hercegovine, a koje se odnosi na neslaganje s projektom Europske unije u Hrvatskoj oko izgradnje Pelješkoga mosta. Javne reakcije, izjave i prethodna pisma pojedinih dužnosnika BiH samoinicijativni su akti i pokušaji komunikacije s institucijama drugih država i EU-a izvan okvira ustavno predviđenih nadležnosti."

Uz to, zamjenik predsjednika Vijeća ministara BiH Vjekoslav Bevanda javno

Grad Marka Pola

Svetac zaštitnik Korčule je sv. Todor koji se slavi 29. srpnja, dok je katedrala posvećena sv. Marku. Katedrala se nalazi na najvišem dijelu poluotoka, a gradila se od početka 15. do sredine 16. stoljeća

Piše: Zvonko Ranogajec

Foto: Turistička zajednica grada Korčule

Grad Korčula je naselje na sjeveroistoku istoimenoga otoka u Dubrovačko-neretvanskoj županiji koji spada u skupinu srednjodalmatinskih otoka zajedno s Mljetom, Lastovom i Elafitskim otocima pokraj Dubrovnika. Otok Korčula je s površinom od 271 četvornim km šesti po veličini otok u Jadranu. Dugačak je 47 kilometara, dok širina varira od 5,3 km između uvale Ripna i Teklina pa do 7,8 km između poluotočića Ratak i uvale Prigradica. Grad Korčula jedan je od pet gradova u županiji, a graniči s tri susjedne općine: Lumbardom na istoku te Smokvicom i Blatom na zapadu. Na sjeveru grad Korčula ima morsku granicu s općinom Orebić na Pelješcu. Po-

druže lokalne samouprave grada Korčule čini pet naselja: Korčula, Pupnat, Čara, Račišće i Žrnovo. Prema zadnjem popisu područje grada Korčule imalo je 5.662 stanovnika, a naselje Korčula 2.856 stanovnika te je i ovo postao prostor depopulacije. Za prvog popisa stanovništva 1857. godine Korčula je imala 2.168 stanovnika, a maksimalan broj od 3.232 stanovnika bio je 1991. godine.

ODLIČNA FORTIFIKACIJA

Reljefno gledano, Korčula je prirodni nastavak poluotoka Pelješca od kojega ga razdvaja uski Pelješki kanal između Korčule i Orebića. Na otoku dominiraju vapnenačke stijene s izmjenama uzvisina i polja u kršu s tlom crvenicom. Najviši je vrhom Klupca s 558 m.n.v. Otok ima izrazitu mediteransku klimu s vrlo blagim ljetima, vegetacija je tvrdolisna mediteranska, a od životinjskoga svi-

Reljefno gledano, Korčula je prirodni nastavak poluotoka Pelješca od kojega ga razdvaja uski Pelješki kanal između Korčule i Orebića.

Stara gradska jezgra Korčule leži na poluotoku okruženom srednjovjekovnim zidinama

jeta značajni su mungos i čagalj, kao i alohtone životinje divlje svinje i jeleni.

Grad Korčula izrazito dominira tim prometnim pravcem, u čemu je bio i njegov značaj tijekom povijesti i rano koloniziranje od vremena Grka u IV. st. pr. Kr. Grci su Korčulu nazvali *Korkyra Melaina* da bi je razlikovali od Krfa, dok su je Rimljani nazivali *Corcyra Nigra*. Grad Korčula sagrađen je na manjem poluotoku s odličnim fortifikacijskim sadržajima, zidinama i kulama usmjerenim prema Pelješkom kanalu. Zidine ponad mora grad su dobro štitile, a zbog geografskog položaja, povijesnih i kulturnih značajki grad je oduvijek bio administrativno i vjersko središte otoka, unatoč značaju ostalih dvaju naselja - Vele Luke ili Blata, koji su po broju stanovnika veći od Korčule. Korčula je uz Boku kotorsku i Dubrovnik imala iznimno značenje pri ulazu u jadranski akvatorij, posebno u sustav morskih kanala. Zato su Korčulom kao malo kojim prostorom vladali nakon Grka mnogobrojni osvajači: Rimljani, Mlečani, Englezi, Francuzi, Rusi, Austrijanci i Talijani.

Statut grada Korčule potječe iz 13. stoljeća i jedan je od najstarijih pravnih akata u tom dijelu Europe kojim se regulira stambena gradnja i urbana kompozicija u obliku riblje kosti. Najljepši primjeri korčulanske stambene arhitekture su crkve, palače i kuće nastale u 15. i 16. st. u gotičkome i renesansnome stilu te dočaravaju snagu i bogatstvo tadašnjega korčulanskog plemstva. Pročelja kuća krasi grbovi, balkoni i ostale arhitektonske dekoracije, kao i portali crkava. Korčulu su gradili korčulanski majstori od vrničkoga i korčulanskoga kamena, a kamenoklesarstvo i brodogradnja bile su u srednjem vijeku najznačajnije gospodarske grane. Inače, ime Korčule prvi put se spominje u 10. stoljeću, a 1001. godine dolazi pod vlast Venecije, slijedi vlast Zahumlja pa hrvatsko-ugarskih kraljeva te opet Venecije od 1420. pa do 1707. godine.

CRKVE, PALAČE I KUĆE

Svetac zaštitnik Korčule je sv. Todor koji se slavi 29. srpnja, dok je katedrala posvećena sv. Marku. Katedrala se nalazi

na najvišem dijelu poluotoka, a gradila se od početka 15. do sredine 16. stoljeća. Posebnu vrijednost čine orgulje orguljara Colombija koje su postavljene u katedralu 1557., a koje je oslikao Tintoretov učenik dok je slavni Jacopo Tintoretto oslikao oltarnu palu u katedrali sv. Marka koja prikazuje sv. Marka sa sv. Bartolomejem i sv. Jeronimom. U suvremeno doba katedrala je uređena brončanim kipom Isusa Krista, djelom hrvatskoga kipara Frane Kršinića.

TURIZAM GLAVNA GOSPODARSKA GRANA

Najpoznatiji građanin Korčule zasigurno je najveći svjetski putnik iz 13. stoljeća Marko Polo, čiji su zapisi iz puta u Kinu inspirirali mnoge kasnije istraživače. Iako postoje prijevori je li rođen na Korčuli ili Veneciji, Korčula baštini njegov značaj, ime i djelovanje, a njegova rodna kuća na Korčuli jedna je od glavnih turističkih znamenitosti grada. Zaštitni znak grada je i neobarokno stubište kojim se ulazi u grad.

Turizam je posljednjih pola stoljeća postao glavna gospodarska grana Korčule nakon što je brodogradnja izgubila na značaju još prošlog stoljeća. Korčula je postala top destinacija, a središnja tvrtka u gradu je HTP Korčula s više hotela u svom vlasništvu. Novija kulturna manifestacija koja privlači ljubitelje klasične glazbe je Korčulanski barokni festival. Korčula je do kraja prošlog stoljeća bila jedno od središta hrvatskoga vaterpola u Korčulanskom plivačkom klubu, u čemu se prednjačila braća Lozica. ■

ENG Korčula is the chief city of the island that bears its name, located in Dubrovnik-Neretva County. It is part of the central Dalmatian group of islands along with Mljet, Lastovo and the Elaphiti islands near Dubrovnik.

Katedrala sv. Marka iz zraka

Spektakl HRT-a Lijepom našom u Odžaku

BiH - U Odžaku je 4. travnja održano snimanje emisije *Lijepom našom*, glazbeno-scenskoga spektakla Hrvatske radiotelevizije. Emisija *Lijepom našom* već se više od dva desetljeća prikazuje na HRT-u i svih tih godina uspješno je vodi Branko Uvodić, poznati TV-urednik i voditelj. Jedna od tajni popularnosti i dugovječnosti ove emisije je u tome što je u fokus stavila i manje sredine koje rijetko dobivaju medijsku pozornost.

Jedan od organizatora ovoga spektakla bio je HKD Napredak Odžak. Sportska dvorana u Odžaku bila je pretijesna da primi sve zainteresirane za ovaj događaj. Procjenjuje se da je bilo oko 1.200 posjetitelja. Tu su bili i mnogobrojni gosti, među kojima vrhbosanski nadbiskup, kardinal Vinko Puljić, zatim prof. dr. Franjo Topić, predsjednik HKD Napredak, prof. dr. Dragan Primorac, ugledni genetičar i poznati javni djelatnik, ravnatelj HMI-ja prof. Mijo Marić te mnogi drugi iz kulturnoga i politič-

koga života Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Svojom izvedbom predstavio se HKD Napredak Odžak, a nastupili su i mnogi popularni glazbenici kao što su Miroslav Škoro, Neda Ukraden, Hanka Paldum, Nedžad Salković, Ilija i

Marko Begić, Željko Jurić, Boban Rajović, Marija Pavković...

Emisija *Lijepom našom*, snimljena u Odžaku, emitirana je na Hrvatskoj radioteleviziji 14. i 21. travnja. (HKD Napredak)

Kotorvaroška večer u Stuttgartu

NJEMAČKA - U organizaciji Udruge kotorvaroških Hrvata, pod sloganom "Nema raja bez rod-noga kraja", održana je 14. travnja u Stuttgartu četvrta po redu Kotorvaroška večer. Prema procjenama organizatora, okupilo se oko 2.000 Hrvata.

Himnu je izvela klapa *Stella Maris* iz Stuttgarta, a zatim su se nazočnima preko videolinke obratili predsjednik udruge Kotorvaroških Hrvata Luka Piličić i kompletan tim organizatora. Zaželjeli su dobrodošlicu gostima i zahvalili vjernim sponzorima koji godinama prate ovaj hvalevrijedan skup. Naime, Kotorvaroška večer u ove četiri godine donirala je rekordan iznos humanitarne pomoći od 40.000 eura koje je poslala u rodni kraj i u Banjolučku biskupiju. Ove godine dio novca su namijenili i Udruzi djece s invaliditetom *Bubamara* u Vinkovcima. Na večer su došli gosti i predstavnici svih hrvatskih udruga iz

Stuttgarta i okolice, ali i Hrvati iz Švicarske i Austrije. Skup je pozdravio i blagoslovio nazočne voditelj HKM u Stuttgartu fra Zvonko Tolić. Zatim su se za govornicom izmjenjivali konzul RH u Stuttgartu Ivan Bulaja, glavni konzul BiH u Stuttgartu Zvonko Mišković, Zoran Piličić, pomoćnik ministra obrane RH - podrijetlom Kotorvarošanin, te zastupnik u njemačkome Parlamentu Josip Juratović. Jedan od posebnih gostiju bio je i vlč. Adolf Visaticki, umirovljeni svećenik kojemu mnogi Kotorvarošani mogu zahvaliti što su danas živi. Publika je pjesmom za govornicom pozdravila svoga omiljenog biskupa mons. dr. Franju Komaricu. U zabavnom dijelu programa nastupili su i TS Ruža, poznati glazbenik iz BiH Davor Badrov, folklorni sastav KUD-a *Krešimir* Bad Canstatt, folklorno društvo *Ruža* Filderstadt, a program je vodio vlč. Marko Vidović iz Prijedora.

Matičin vremenoplov

Pronašli smo
u Matici za mjesec
svibanj godine...

Priprema:
Hrvoje Salopek

I. Mladenčić:

HRVATSKA GLAZBA U GRADIŠĆU

Ako govorimo o glazbi u Gradišću, ustanovit ćemo, da Gradišćanski Hrvati rado pjevaju. Osobito na pirovima, kod čitanja perja, na putu k djevojci i od djevojke i t. d.

Iako žive s jedne strane među Nijemcima, a s druge među Mađarima, dakle narodima s visoko razvijenom glazbenom kulturom, Gradišćanski Hrvati uspjeli su sačuvati u glazbi svoj posebni hrvatski značaj. Oni brižljivo en-

Tamburaški zbor u Dolnjoj Pulji — jedan od najboljih u Austriji

glazba u Gradišću ima veliko značenje.

Melodije Gradišćanskih Hrvata zabilježio je poznati hrvatski muzikolog Kuhač i one su obrađene ovdje, u njihovoj pradomovini. Godine 1924., dakle prije više od trideset godina, brale su Gradi-

Za razliku od glazbe, koju su Gradišćanski Hrvati dobro sačuvali, narodna glazbala iz staroga kraja, koja su postojala za vrijeme njihove seobe, nisu se sačuvala. Oni ne znaju ni za gajde, ni za frulu, ni za dvojnice. Da su ta glazbala nekada postojala, sa-

1958. Pišući o hrvatskoj glazbi u Gradišću Matica navodi kako je tamburaška glazba ondje dosta raširena. "Hrvatsko narodno glazbalo, tamburica, uvedeno je u Gradišću već 1923. godine. U toj godini osnovan je u Pajngertu tamburaški zbor, prvi u Gradišću. Zatim su osnovani tamburaški zborovi u Uzlopu, Novoj Gori i Dolnjoj Pulji..."

"LOS CROATAS DE LA ARGENTINA"

Književni prevoditelj Mate Maras, argentinska književnica i publicistkinja hrvatskog podrijetla, autorica Carmen Verlichak i akademik Tonko Maroević, prilikom predstavljanja knjige "Hrvati u Argentini" u Matici hrvatskoj

cima naseljavanja u XX. stoljeću su se politički faktori, naglasio prevoditelj Mate Maras.

Dirljiva su svjedočanstva preživjeli bleibursku tragediju, prošli talijanski logor Fermo, u Egiptu po okončanju Drugog rata. Među njima autorica izdala je: Višnja Blažeković, Željka Mira Dugački Vrlićak, Kresimir Vera Korsky itd.

Gradi knjige autorica je po tematske cjeline koje su napisali: Jorge Rouillon, Albino Díaz, Fernando Sánchez Zinny i drugi. Uz iseljenička svjedočanstva, priredila čitav gradski muzej.

2006. U Matici je predstavljena knjiga argentinske Hrvatice Carmen Verlichak pod naslovom *Los Croatas de la Argentina* koja je objavljena na španjolskome jeziku krajem 2005. godine. O knjizi su uz autoricu govorili akademik Tonko Maroević, prevoditelj Mate Maras i zamjenik ravnatelja HMI-ja Domagoj Ante Petrić.

1978. Naš istaknuti pravnik, političar i viktimolog Zvonimir Šeparović dao je intervju Matici u povodu njegova boravka u Australiji prigodom kojeg je održao niz predavanja na najvažnijim tamošnjim sveučilištima te obavio istraživanje o našoj emigraciji u Australiji s obzirom na proces asimilacije, odnosno otuđenja iseljenika. "Mislim da se odvijaju vrlo brzi procesi australijanizacije i da treba djelovati brzo ako želimo nešto postići. Vidio sam tamo našu djecu; njima je engleski jezik već važniji, to im je prvi jezik, a ne hrvatski. I to se vidi već sada, dok još žive pod okriljem oba roditelja koji govore hrvatski... A kako znamo jezik je jedan od bitnih činilaca identifikacije, ali – s druge strane – i otuđenja", rekao je uz ostalo u razgovoru za Maticu prof. Šeparović.

Pozivamo Vas na tradicionalne ljetne projekte Hrvatske matice iseljenika

ECO HERITAGE TASK FORCE

Prijavite se na Matičin volonterski projekt ECO HERITAGE TASK FORCE koji se održava od 22. 7. do 11. 8. 2018. Primorsko-goranska županija prepoznala je vrijednost projekta ECO HERITAGE TASK FORCE te će ovoga ljeta biti do-

maćin mladima hrvatskog podrijetla koji dolaze iz čitavog svijeta dobrovoljno raditi na očuvanju hrvatske prirodne i kulturne baštine.

Projekt je u ovih dvadesetak godina Hrvatska matica iseljenika realizirala gotovo u svim krajevima Hrvatske (više o projektu EHTF možete pronaći na našoj internetskoj stranici).

Boravak za sudionike je besplatan. Organiziran im je put iz Zagreba i natrag, izleti tijekom vikenda na more, tečaj hrvatskoga jezika, dramska i internetska radionica. Zauzvrat sudionici dobrovoljno obavljaju poslove prema planu domaćina. Pritom će upoznati kraj, družiti se i upoznavati međusobno, ali i s mladima Primorsko-goranske županije. Vjerujemo da će nam se i ove godine, kao i prijašnjih, priključiti mladi iz najmanje deset zemalja.

Sve obavijesti vezane uz EHTF možete i dalje pratiti na našoj internetskoj stranici www.matis.hr.

Imate li pitanja, slobodno se javite voditeljici projekta Nives Antoljak na e-mail: nives@matiss.hr. Želite li se prijaviti, poslat će Vam pristupnicu.

STVARANJE KAZALIŠTA

Prijavite se na seminar STVARANJE KAZALIŠTA koji će se održati od 7. do 15. srpnja na Školjiću pokraj Zadra (otok Galovac).

Seminar je namijenjen zaljubljenicima u kazalište, voditeljima i sudionicima kazališnih amaterskih grupa koje djeluju izvan Hrvatske ili se planiraju osnovati.

Steknite novo znanje uz veselo druženje i rad. Ostvarite nove kontakte i razmijenite iskustva s kazališnim amaterima iz cijeloga svijeta, pod stručnim vodstvom redateljice i dramske pedagoginje Nine Kleflin. Program je podijeljen u prijedpodnevni teoretski dio s audio-vizualnim materijalima i poslijepodnevni praktični dio. Seminar završavamo izvođenjem predstave domaćeg autora, kako bismo pred lokalnom publikom primijenili usvojeno znanje. Sadržaj programa obogatit će se prigodnim tematskim predavanjima te posjetom Zadru na neku od predstava koje će se prikazivati u sklopu Zadarskog ljeta.

Kazalište će se stvarati na otočiću Galovcu - Školjiću u neposrednoj blizini mjesta Preko na otoku Ugljanu, koji se nalazi nasuprot Zadru. Polaznici će biti smješteni u obnovljenome franjevačkom samostanu u dvokrevetnim sobama s kupaonicom.

Hrvatska matica iseljenika pokriva troškove seminara, a polaznici plaćaju samo smještaj (300 kn dnevno - puni pension).

Prijave se primaju do 15. lipnja.

Naš moto je - Kazalište je teško osmisliti, ali ga nije teško stvoriti!

Informacije i prijave:

Hrvatska matica iseljenika, Trg Stjepana Radića 3, 10 000 Zagreb, HR-Croatia
www.matis.hr

E-mail adresa voditeljice projekta Nives Antoljak: nives@matiss.hr

Raspolovljenost na 'Zadrtance' i 'Zekanovce'

U romanu "Farrell" Aralica je na potpuno nov način pristupio hrvatskom iseljeništvu u Sjevernoj Americi. Pri pisanju ovog djela koristio se historiografskom građom, memorabilijama vlastite obitelji i snažnom literarnom metaforikom

Tekst: **Đuro Vidmarović**

Ivan Aralica postaje, na određeni način, fenomen u suvremenoj hrvatskoj književnosti. Godine nimalo ne utječu na snagu njegova književnog rukopisa. Štoviše, s godinama piše studioznija i opširnija književna djela. Sve se to odnosi i na njegov najnoviji roman "Farrell" u kojemu je na potpuno nov način pristupio hrvatskom iseljeništvu u Sjevernoj Americi. Pri pisanju ovog djela koristio se historiografskom građom, memorabilijama vlastite obitelji i snažnom literarnom metaforikom.

U historiografiji tek je u užim krugovima poznato, dok je to široj javnosti gotovo nepoznato, da su Hrvati iseljeni u SAD, poglavito iz Dalmacije, tijekom austrougarske vladavine bili rasadnici i pristaše komunističke ideologije i organizatori komunističke stranke u mje-

stima gdje su radili. Mnogi od njih prenosili su komunističke ideje u stari kraj nakon što bi iz Amerike bili prisilno iseljeni ili su se dragovoljno zbog promidžbenih razloga vratili u Hrvatsku. Aralica je kao središte svoga literarnog doživljaja iskoristio svoj zavičaj u šibenskom zaleđu znajući mentalitet, običaje, ali i povijest Hrvata koji ovdje žive, kao i razloge iseljavanja koje je (i) tada poprimilo velike razmjere. Za razliku od mnogih publicista koji su pisali o ovoj problematici, Aralica je vrlo otvoreno objavio kako su inicijatori i poticatelji iseljavanja bili i domaći nečasni ljudi, u konkretnome slučaju osoba koja je prekinula teološke studije i počela se baviti vrbovanjem vlastitih sunarodnjaka za odlazak u Ameriku, zarađujući pri tome na njihovim problemima i njihovu jadu.

PRIHVAĆANJE TUĐIH IDEOLOGIJA

Farrell je industrijski graditelj u zapadnome dijelu savezne države Pennsylvanije.

Ondje su krenuli trbuhom za kruhom snažni hrvatski mladići i muževi da bi ostvarili željeni bolji život radeći cjelodnevno u američkim čeličanicama i rudnicima te su tamo u većini ostavili i svoje kosti. Njihov život autor opisuje sljedećim riječima: "Radnici koji su na ovakav način u Farrell dolazili nisu bili robovi, bili su slobodni ljudi da slobodniji nisu mogli biti, ali ima li se na umu posao koji su radili i zarada od njega, može se reći da se pravima, koja su im u toj slobodi dana, nisu odmaknuli mnogo dalje od prava crnačkog roblja u Farrellu. Zar *ship* – karta nije bila prikladna zamjena za cijenu, na tržištu roblja, kupljenog crnog roba! Bila je! Pogotovu kad bi sam radnik sumu za koju ga je kompanija kupila morao Zuppi tri godine otplaćivati."

Aralica je znalački i psihološki iznansirano predstavio hrvatsku zajednicu u Farrellu, ističući sklonost Hrvata prihvaćanju tuđih ideologija i iluzija bez traženja racionalnog obrazloženja i mogućeg predviđanja negativnog raspleta. Tako se u Farrellu dio vodećih Hrvata u zajednici opredjeljuje za marksizam i lenjinizam. Pri tome stvaraju i komunističku stranku, vrbujući među siromašnim i socijalnim obespravljenim sunarodnjacima svoje nove članove. Ovu grupaciju predvodio je useljenik iz Bugarske koji se zvao Zekan Karanov, zbog čega su svi komunisti u Farrellu nazivani znakovito – *Zekanovci*, a *Zadrtani* Hrvati koji su ostali vjerni crkvi.

SKUČENI SVAKODNEVNI ŽIVOT

Aralica vjerno opisuje život naših sunarodnjaka u montažnim kućama gdje su smješteni za povoljnu cijenu i gdje se odvija njihov skučeni svakodnevni život. Kao oblik etničke samobitnosti ostala im je vjera, odnosno crkva i narodni običaji, folklor i tradicija koju su ponijeli sa sobom kao dio vlastite samobitnosti. Aralica ovome trenutku pristupa pomalo humoristično, bolje rečeno tragikomično, kako bi prikazao sukob američkog načina života s već tada započetim 'melting-potom' i naše hrvatske kulturne baštine. Nakon svete mise Hrvati bi se okupljali u središtu mjesta, počeli svoje

diskusije, a mladi natjecanje u bacanju kamena s ramena. Za načelnika općine, asimiliranoga Čeha, sve je to bilo toliko nerazumno i neshvatljivo da je sudionike ove pučke svečanosti smatrao ludim osobama. Njihovu ludilu pridavao je kao jedno od bitnih oznaka i način njihova pjevanja. Te drage im gange i rere parale su uši Amerikancima i oni ih nisu doživljavali kao oblik autentične etno baštine, već kao oblik kolektivne poremećenosti. Kako bi ih spriječio u njegovanju takvog "ludila", načelnik je naredio žandarima da uhite sudionike natjecanja kamena s ramena i pjevanja gangi te da ih odvedu u mjesnu ludnicu. Uhićeni su stavljeni u luđačke košulje te odvođeni u bolnicu. Tek mjesni župnik vrlo mudrom intervencijom uvrava gradonačelnika, ali i šefa psihijatrije, kako je riječ o normalnim i zdravim ljudima, a njihovo pjevanje i sportsko natjecanje dio su njihove baštine, dakle njihove nacionalne samobitnosti, a ne kolektivne poremećenosti. Tek nakon

U široj javnosti gotovo je nepoznato da su mnogi Hrvati iseljeni u SAD, tijekom austrougarske vladavine, bili rasadnici i pristaše komunističke ideologije.

toga, s velikim traumatskim iskustvom, bili su pušteni svojim kućama.

"Kad se svi izopijaju, nastaje dernjava koja je neusporediva s bilo čime što se do tad od njih moglo čuti. Skupljeni oko jedne klupe deru se na jedan način, skupljeni oko druge na drugi, a oni oko treće na treći. Toj dernjavi nema kraja. U koje god vrijeme dana počela, završit će tek u noći. I da se samo deru! Nego, dok se jedni deru, a drugi piju, oni treći uzimaju kamenje s hrpe, svatko svoj kamen i bacaju ga u dalj bez ikakva reda. Kad pogledaš sa strane, vidiš na ledini njih, što god da radili, a iznad njihovih glava kamenje kako na sve strane leti u zraku."

PREUZIMANJE VJERSKIH OBILJEŽJA

Drugi moment koji ističe Aralica je preuzimanje vjerskih obilježja od Crkve, što je pak učinila Komunistička partija. Vrhunac ovog kopiranja je ponovno komičan, ali tragičan i paradigmatičan primjer kada vođa lokalnih komunisti nakon povratka iz Moskve pokazuje fotografiju na kojoj je snimljen kako se rukuje sa Staljinom. Nakon toga njegovi sljedbenici, ushićeni poštovanjem prema ruci koju je u svojoj držao Staljin, ljube ruku svome sunarodnjaku komunistu. "Zamislite, Gašpar drži Staljinovu ruku u svojoj ruci, a Staljin drži Gašparovu ruku – ruku jednog od Zekana – u svojoj!"

Treći moment koji želim istaknuti je objektivan prikaz grubosti s kojom se američke vlasti obračunavaju s domaćim komunistima. Uz pomoć mafije oni su jednostavno ubijali vodeće komuni-

Ivan Aralica na grobu Ksavera Šandora Đalskog u Zaboku 2011. (Snimio Đ. V.)

Umro "gastarbajterski" slikar i pisac Drago Trumbetaš

U 81. godini života umro je hrvatski slikar i pisac Drago Trumbetaš. Bio je gastarbajter u Njemačkoj više od tri desetljeća, što je bilo njegovo tematsko nadahnuće u slikama i književnim djelima. Kao likovni umjetnik po duhovnom srodstvu blizak je Hlebinskoj slikarskoj školi, umjetnicima okupljenim u grupi Zemlja, a u međunarodnim okvirima stvaralaštvu Otta Dixea i Georgea Grosza.

U rodnoj Velikoj Mlaci pohađao je pučku školu, a u Zagrebu je završio Grafičku industrijsku školu 1956. godine. Završio je za ručnog slagara.

Ubrzo nakon dolaska u SR Njemačku počinje crtati, i to motive iz rodnog Turopolja. Godine 1975. Božo Biškupić priredio mu je samostalnu izložbu u kuli Lotrščak. Objavio je grafičku mapu *Gastarbaiter*, a predgovor mu je napisao Veselko Tenžera. Hrvatski filmaš Bogdan Žižić snimio je i dokumentarni film o Trumbetašu.

I u ciklusu crteža *Gastarbaiter* (preko antijunaka Tončeka) te nekoliko desetljeća poslije, u svome romanu *Pušači i nepušači*, iskazao je tešku muku gastarbajtera koji su silom prilika otišli raditi u inozemstvo. Poslije toga prvog ciklusa crteža izlagao je diljem SR Njemačke, čak 60 od 1976. do 1980. godine, a o njemu su i televizijske postaje snimile dokumentarne filmove. Zatim je nacrtao novi ciklus *Bankfurt ist Frankfurt* u kojem je kritično progovorio o pokvarenosti u europskom društvu.

Jugokomunističke vlasti optužile su ga za širenje neprijateljske propagande jer su prilikom kontrole kod njega pronašli hrvatski emigrantski tisak. Osuđen je na godinu i pol zatvora. Srećom, već je postao poznatije ime u njemačkim kulturnim krugovima. Uskoro su se za nj zauzeli i tražili da ga se oslobodi ministar Egon Bahr, književnik Heinrich Böll, ministar Hans Dietrich Genscher, a na kraju i njemački kancelar Willy Brandt. Akcija je urodila plodom pa je Vrhovni sud SR Hrvatske smanjio zatvor na pola godine, a odrobijao ga je u Zagrebu i Staroj Gradišci.

U Hrvatskoj je svoju prvu samostalnu izložbu imao tek 1995. godine u Velikoj Gorici. Prvi dolični izložbeni prijam u domovini dočekao je 1997. godine kad mu je Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu priredio retrospektivni prikaz njegova opusa. Ukupno je izlagao na više od 160 samostalnih i više od 200 skupnih izložbi.

ste, čime su ostalima dali do znanja kako im predstoji jedino ponovni egzil, odnosno povratak u staru domovinu. To se događa i našim junacima. Neki od njih su nakon povratka stečenim novcem pomogli podići kuće svojim obiteljima, a neki su nastavili s političkim radom i na kraju stradali od jugoslavenskih komunista-partizana.

Ivan Aralica ne bježi od pomalo ironijskog opisa uloge jednog od svojih rođaka, zapravo djedova brata koji je nakon povratka pomogao obitelji sagraditi zidanu i stabilnu kuću, zbog čega mu je Aralica zahvalan i ističe kako je mogao zahvaljujući toj kući pisati i čitati a da mu krov ne prokišnjava i kiša ne curi na glavu. Kako je bio nježnog zdravlja u djetinjstvu, to bi imalo za njega fatalne posljedice. Prema tome, zaludnost promašenom ideologijom vlastita djeda razvilo se u povijesnome kontinuitetu i u jedno dobro djelo: razvio se i procvjetao književni talent Ivana Aralice. Na kraju, na simboličnoj razini Ivan Aralica nastav-

lja ovim romanom sa svojom tezom o povijesnoj raspolovljenosti hrvatskoga naroda, na manihejstvo koje nas prati od doseljenja. To je obradio u romanu "Tajna Sarmatskoga orla".

TVRDOGLAVOST I ZAGULJENOST

Farrell je kao metafora dio naše nacionalne stvarnosti. On je nastavio živjeti u Hrvatskoj i danas traje među nama i u nama. Stoga, ako bi se smjelo govoriti o poruci koju

nam donosi ovaj roman, ona bi se odnosila na upozorenja i molbe da se riješimo našega hrvatskog farelizma, da ne robujemo niti etničkoj tvrdoglavosti i zaguljenosti, ali niti zvekanovskome internacionalizmu i komunizmu. Time je na neizravan način reaktualizirana tema pokojnoga predsjednika Franje Tuđmana o pomirbi svih Hrvata, pomirbi uz uvjet da se isključe ideologije i da povijest prepustimo stručnjacima te da se svi zajedno kao Hrvati, "po mogućnosti normalni", brinemo o zajedničkoj budućnosti. Na žalost, nakon povratka u domovinu naši junaci i dalje su ostali Zadranci i Zekanovci, toliko nerazumno i bez nacionalne empatije ili solidarnosti da su jedni drugima radili o glavi.

Ivan Aralica u romanu Farrell napustio je u određenoj mjeri svoju raniju edukativnost, ali je zadržao principijelnost i etičnost. Uz to, uklopio je u cijelo djelo na efektan način ironijski diskurs, sarkazam i humor, što roman čini prohodnim, čitljivim i prihvatljivim za svaku čitateljsku dob.

Hrvatska dijaspora dobila je romanom Farrell svoga sjajnog zapisivača. ■

ENG In Farrell, his latest novel inspired by historical events, writer Ivan Aralica tells of Croatians who emigrated to the United States of America in the early 20th century. Many were supporters of the Communist ideology and organised communist party branches in the places they worked.

Grb Arpadovića

Višegradski ugovor i Dubrovnik

Grb Anžulinaca

Uživajući u autonomiji pod nominalnom vlašću ugarsko-hrvatskih kraljeva, Dubrovnik se početkom 15. stoljeća razvio u samostalnu gradsku Republiku koja se proširila na prostor od Neuma do Sutorine na ulazu u Boku kotorsku

Dubrovnik

Piše: **Željko Holjevac**

Dubrovnik je Višegradskim ugovorom 27. svibnja 1358. potvrđen kao autonomni i nominalni dio Kraljevstva Hrvatske i Dalmacije. To je kraljevstvo tada bilo u državnoj zajednici s Ugarskom i bilo je dio Ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Time je prije 660 godina položen temelj Dubrovačke Republike.

Kraljevstvo Hrvatske i Dalmacije ušlo je 1102. u državnu zajednicu s Ugarskom, kada se ugarski kralj Koloman Arpadović "nakon održanoga sabora" s predstavnicima hrvatskih velikaša okrunio u Biogradu na moru. Svečano je ušao u Zadar 1105., a tri godine kasnije dao je povlastice Trogiranima kao "kralj Ugarske, Hrvatske i Dalmacije". Ugarsko-hrvatsko kraljevstvo našlo se između Bizantskog Carstva koje je posezalo za Dalmacijom od Neretve do Krke i Mletačke Republike s kojom

je vodilo stoljetni rat za hrvatsku obalu i primorske gradove. Arpadoviće, panskog vladara, zastupao je u Hrvatskoj herceg kao namjesnik kraljevske vlasti. Arpadovići su kao "reges Ramae" (od 1138.) nastojali priključiti i Bosnu koja se za bana Kulina, koji je 1189. samostalno sklopio ugovor s Dubrovčanima, izdvojila kao samostalna država, a javila se i dualistička Crkva bosanska s vlastitom hijerarhijom.

SLABI KRALJEVSKA VLAST

U tijeku Četvrtoga križarskog rata pomogli su križari Mlečanima uoči Martinja 1202. zauzeti dobro utvrđeni Zadar, a zauzvrat su Mlečani prevezli svojim brodovima križare do Carigrada, naplativši od njih samo polovicu svote ugovorene za prijevoz. Kraljevske zemljišne darovnice velikašima, npr. krčkom knezu Bartolu koji je prešao na kopno i dobio od kralja modruško-vinodolsko knežstvo, ojačale su krupne velikaše i oslabile kraljevsku vlast Arpadovića koji

su napustili običaj da se posebno krunu za hrvatskoga kralja. "Ako pak mi ili tko od naših nasljednika ikad ushtjedne raditi protiv ove naše odredbe, neka po ovoj povelji bude zauvijek slobodno, a da se i ne ogriješi o vjernost, ne samo biskupima nego i drugim dostojanstvenicima i plemićima kraljevstva svima kolikima i svakome za sebe, sadašnjima i kasnijima, oprijeti se i protiviti nama i našim nasljednicima", propisivao je članak 31. *Zlatne bule* kralja Andrije II. iz 1222. godine.

Područje srednjovjekovne Hrvatske u zajednici s Ugarskom podijeljeno je 1260. na dva banata odvajanjem Slavonije od Hrvatske i Dalmacije. Hrvatska i Dalmacija bile su tada pod Splitskom i Dubrovačkom nadbiskupijom, a Slavonija pod Zagrebačkom i Pečuškom biskupijom.

UTVRĐIVANJE MNOGIH GRADOVA

U proljeće 1241. provalili su u Ugarsko-hrvatsko kraljevstvo Mongoli (Tatari) pod Batu-kanom. Opljačkali su Zagreb, a kralj Bela IV. sklonio se pred njima u Dalmaciju, poslije čega je počelo utvrđivanje mnogih naših gradova. Slabljenje kraljevske vlasti i jačanje velikaša, osobito poslije tatarske provale, omogućilo je uspon bibrirskih knezova Šubića od nasljednoga županstva do nasljednoga banstva južno od Gvozda

Iako je priznavao vrhovništvo susjednih sila, Dubrovnik se samostalno razvijao kao gradska država, što je povoljno utjecalo na njegov prosperitet.

(Kapele) pa se Pavao Šubić kao primorski ban postupno nametnuo za gospodara cijele Hrvatske između Modruša i Neretve, podijelivši s Venecijom omišku knežiju i proglašivši se "gospodrom Bosne".

Dubrovnik je za to vrijeme dobio svoj statut. Svu vlast u gradu posjedovala je vlastela, a obični građani-pučani nisu mogli sudjelovati u upravljanju gradskom državom ako su se i obogatili trgovinom, novčarstvom, pomorstvom ili drugim poslovima te postali ugledni građani. Iako je priznavao vrhovništvo susjednih sila, Dubrovnik se samostalno razvijao kao gradska država, što je povoljno utjecalo na njegov prosperitet pa je ondje 1318. uređena prva ljeckarna u hrvatskim zemljama i jedna od najstarijih u Europi.

VENECIJA GUBI POSJEDE

Kad su izumrli Arpadovići, Šubići su 1301. doveli na ugarsko-hrvatsko prijestolje francusku dinastiju Anjou (Anžu), koja je tada vladala talijanskim Napuljskim kraljevstvom i Sicilijom. Novi ugarsko-hrvatski kralj Karlo I. Robert radio je na učvršćenju središnje vlasti, a hrvatsko-slavonsko plemstvo ustalo je protiv Mladena II. Šubića koji je poražen u bitci pokraj Blizne nedaleko od Trogira. Venecija je iskoristila građanski rat i uspostavila nadzor nad gotovo svim gradovima na srednjodjadranskoj obali, a ojačala je i susjedna Bosna koja se u doba bana Stjepana II. Kotromanića proširila na račun hrvatskoga teritorija.

Ugarsko-hrvatski kralj Ludovik I. An-

Hrvatske zemlje 1358. godine

žvinac slomio je hrvatsko plemstvo i uspostavio kraljevski apsolutizam, a mirom u Zadru 18. veljače 1358. postao je gospodar Jadranskoga mora. Venecija je izgubila sve svoje posjede na istočnoj obali Jadrana i odrekla se prava na Dalmaciju i Hrvatsku. "Mlečani su pristali da se odreknu i uistinu su se, predavajući u naše ruke na ime naše i naših nasljednika, odrekli čitave Dalmacije od sredine svakako Kvarnera do granica Drača; svih gradova, zemalja, utvrda, otoka, luka i prava, koja možda bijahu imali i držali te imahu i držahu u njima bilo kojim načinom", pisalo je u ispravi kralja Ludovika o Zadarskome miru.

Odmah poslije toga Dubrovčani su Višegradskim ugovorom 27. svibnja 1358. primili obvezu plaćanja godišnjega danka od 500 dukata i obvezu pomaganja kralja u ratu s jednom ga-

lijom, ali im je ostavljena autonomija i mogućnost trgovanja po cijelom zaleđu, uključujući i srpsku državu, čak i u slučaju rata, ali pod uvjetom da to nije na kraljevu štetu. Na taj način kralj Ludovik dao je Dubrovniku zaštitu i povlaštenu položaj u odnosu na dalmatinske komune, što je omogućilo njegov samostalan razvitak.

DRŽAVNA POSEBNOST

Uživajući u autonomiji pod nominalnom vlašću ugarsko-hrvatskih kraljeva, Dubrovnik se početkom 15. stoljeća razvio u samostalnu gradsku Republiku koja se proširila na prostor od Neuma do Sutorine na ulazu u Boku kotorsku. O državnoj posebnosti Dubrovnika svjedočio je vlastiti grb, pečat, zastava na kojoj je bila istaknuta riječ "libertas" (sloboda), vlastita uprava, sudstvo i zakonodavstvo te vanjska politika, uključujući konzularna i diplomatska predstavništva. Državna tijela Dubrovačke Republike bila su Veliko i Malo vijeće, Vijeće umoljenih (Senat) i knez, koji se birao svaki mjesec. "Sloboda se ne prodaje ni za sve zlato!", uklesano je latinskim riječima na dubrovačkoj tvrđavi Lovrjenac. Stoga se možemo samo složiti s ocjenom historiografije da je Višegradski ugovor iz svibnja 1358. bio temelj Dubrovačke Republike. ■

Višegrad (tvrđava)

Višegradskim ugovorom kralj Ludovik dao je Dubrovniku zaštitu i povlaštenu položaj u odnosu na dalmatinske komune, što je omogućilo njegov samostalan razvitak.

ENG A treaty signed in Višegrad in Hungary 660 years ago set the foundations for an independent Republic of Dubrovnik under the aegis of the Hungarian-Croatian kings.

(Ne)kultura službenoga dopisivanja

Nameće se pitanje što se može učiniti da se kultura dopisivanja vrati na prihvatljivu razinu. Zapravo bi svi nastavnici hrvatskoga jezika u osnovnim i srednjim školama trebali tomu posvetiti pozornost

Kultura oslovljavanja nedvojbenim je pokazateljem stupnja uljudbe pojedinoga društva. Na žalost, zajedno s različitim drugim pokazateljima kulturnoga srozavanja, i taj način komuniciranja vrlo jasno pokazuje da se, gotovo usporredno s ubrzanim tehnološkim napretkom, sve više smanjuje kulturna razina društva u cjelini.

Opadanje stupnja pismenosti donekle su (ni-pošto u potpunosti) smanjili suvremeni računalni pravopisni programi koji upozoravaju na različite pravopisne pogreške i zatipke. Međutim, pravopisni programi ne popravljaju kulturu dopisivanja koja se ponajprije prepoznaje pri oslovljavanju osobe kojoj se u pismu obraćamo, posebice pri službenom dopisivanju. A u tom smo pogledu kao društvo nazadovali do te mjere da već s tjeskobom otvaram službena elektronička pisma bojeći se – ne onoga što je napisano nego kako je napisano. Naime, sve češće od pojedinaca, posebice iz različitih administrativnih službi različitih ustanova stižu pisma koja počinju s: *Poštovana*, a zatim slijedi sadržaj pisma. Pritom ta pisma nisu upućena nekome općenitomu primatelju nego meni osobno. Posebice se zaprepastim kada takovo pismo dobijem od mlađih učitelja, nastavnika i sl. Pitam se: zar te ljude, koji bi trebali druge podučavati, nitko nije podučio da se pri službenom dopi-

Piše: Sanja Vulić

sivanju trebaju primatelju pisma obratiti s npr. *Poštovani (gospodine) Ravnatelju, Poštovani (gospodine) profesore, Poštovana (gospođo) profesorice, Poštovani dr. Mariću* itd., ili – ako kontekst ne podrazumijeva titulu ili funkciju – barem s *Poštovani gospodine Mariću, Poštovana gospođo Marić* itd. Umjesto s takovim načinom oslovljavanja upućuju se pisma koja počinju samo s *Poštovani* ili *Poštovana*, a nama primateljima i primateljicama tih pisama preostaje razmišljati kim ili čim nas pošiljatelji takovih pisama smatraju.

Moram priznati da na pisma koja počinju na taj način najradije ne odgovaram. Na žalost sve je više takovih pisama na koja moram odgovoriti, premda najradije ne bih. Tješi me jedino činjenica da studenti Hrvatskih studija (barem oni koji studiraju kroatologiju) još uvijek znaju napisati vrlo kulturna pisma, za razliku od mnogih njihovih kolega s drugih visokoškolskih ustanova. Nameće se pitanje što se može učiniti da se kultura dopisivanja vrati na prihvatljivu razinu. Zapravo bi svi nastavnici hrvatskoga jezika u osnovnim i srednjim školama trebali tomu posvetiti pozornost. Osnovne načine pristojnoga oslovljavanja nije teško usvojiti. S malo dobre volje mogla bi se podignuti kulturna razina dopisivanja te istodobno odgajati sebe i druge u uvažavanju drugoga čovjeka, koje se među inim pokazuje i oslovljavanjem. ■

VIJESTI

Blatska noć u Sydneyu

AUSTRALIJA - U hrvatskome klubu 'Dalmacija Sydney' u velegradu Sydneyu, u kojem živi 3.000 Blačana, u subotu 21. travnja svečano je proslavljen dan općine Blato i pritom odano poštovanje nebeskoj zaštitnici Blata, sv. Vincenci.

Što je za Split sv. Duje, a za Dubrovnik sv. Vlaho, to je za nas Blačane sv. Vincenca. Pri svakom spomenu Blata, pri traženju njegove posebnosti i prepoznatljivosti, u misli nam navire sv. Vincenca, njegova nebeska zaštitnica koja je postala dio našeg mjesta i njegove povijesti. Stoga Blačani u

Blatu i oni izvan Blata ne žele dopustiti da taj dan padne u zaborav, već odaju dostojno priznanje i poštovanje najvećem blagdanu svoga mjesta. I ove godine je velika dvorana kluba 'Dalmacija Sydney' bila prepuna Blačana i njihovih prijatelja, koji su se uz bogatu večeru i odličnu glazbu sastava "Prava liga" do 3 sata poslije ponoći prisjećali mjesta svoga rođenja. Bivša novinarka SBS-a Ivana Bačić Serdarović otvorila je večer, pozdravila sve prisutne i pročitala čestitku predsjednika Općine Blato, Ante Šeparovića, te najavila predsjednika Društva Veljka Bosnića, koji je pozdravio sve prisutne, kao i generalnoga konzula RH Hrvoja Petrušića sa suprugom i prof. na Macquarie sveučilištu Luku Budaka. Veljko je u svome kratkom govoru zahvalio svim gostima koji su svojom prisutnošću pridonijeli da ova večer izgleda ovako veličanstveno te svim članovima kluba koji su 53 godine promicali ovaj klub 'Dalmaciju Sydney', kao i baštinu svoje domovine i svoga Blata.

U kulturnome programu večeri izvedena je blatska viteška igra 'Kumpanja' (Ples od boja,) koja se igra u čast i slavu sv. Vincence. Te večeri nastupila je treća generacija mladih Blačana rođenih u Australiji, koji su s ponosom izveli 'Ples od boja' i time potvrdili svoju ulugu u očuvanju svih vrednota mjesta svojih roditelja. (Ivan Gavrančić Sinako)

U sportskome duhu i zajedništvu

Zanimljivo je da su prvi pobjednici turnira bili natjecatelji iz grada Farrella u Pensilvaniji - odsjek 126 "Slavno ime Isusovo", koji su ovaj laskavi naslov osvojili i ove godine, prigodom 75. jubileja

Pobjednici Košarkaškoga turnira 2018. su:

- cure 10 - 12 Farrell
- dečki 10 - 12 Steelton
- cure 13 - 15 Duquesne B
- dečki 13 - 15 Steelton
- dečki 16 - 18 Duquesne A
- žene Clairton
- muškarci Farrell.

Košarkaši iz Farrella pobjednici su 75. jubilarnog košarkaškog turnira

Mladi košarkaši iz Duquesnea primili su pobjednički pehar od predsjednika HBZ-a Edwarda Paze i potpredsjednika Franje Bertovića

Tekst: Franjo Bertović

Tijekom vikenda 13. - 15. travnja 2018. održano je 75. košarkaško prvenstvo Hrvatske bratske zajednice u Americi, na kojem je sudjelovalo 30 košarkaških timova s nešto više od 220 košarkaša. Veliki je to ponos Hrvata u Americi da nakon tolikog niza godina košarka i dalje okuplja na stotine košarkaša i plijeni interes golemoga broja gledatelja.

HBZ je vrlo rano uveo u svoje programe mnoge sportske i kulturne priredbe za podmladak i odrasle. Tako je 1940. godine organiziran prvi Nacionalni košarkaški turnir u Garyju, u američkoj državi Indiana. Međutim, zbog Drugoga svjetskog rata, natjecanje je obustavljeno. Nastavak je uslijedio 1947. pod pokroviteljstvom odsjeka 170 "Croatian Sons" - danas sa sjedištem u Merrillvilleu, IN. Već na samome početku uočen je golemi interes mladeži i odraslih za košarku. Zato je odluka vodstva Zajednice bila čvrsta i odlučna da se nastavi godišnji košarkaški turnir. Ova sportska

Na turniru sudjeluju djevojčice i dječaci te, naravno, odrasli u kojima još uvijek plamti ljubav prema ovoj lepršavoj sportskoj igri.

priredba seli se svake godine iz grada u grad, što joj daje posebnu draž i privlačnost. Okuplja narod i promiče sportski duh i zajedništvo.

Dugogodišnjem i popularnom natjecanju u košarci iznimno su pridonijeli sportski direktori HBZ-a, počevši od Franka Braidića, Rudyja Prpicha, Walta Roncevice, Mikea Krizmanicha i današnjega Upravitelja fraternalističkih programa Dereka Luketicha-Hohna.

Zanimljivo je da su prvi pobjednici turnira bili natjecatelji iz grada Farrella u Pensilvaniji - odsjek 126 "Slavno ime Isusovo", koji su ovaj laskav naslov osvojili i ove godine, prigodom 75. jubileja. U završnici turnira 2018. pobijedili su košarkaše Duquesnea - odsjeka 320 "Holy Cross", također iz Pensilvanije.

Natjecatelji ovog turnira svrstani su u timove prema životnoj dobi. Na turniru sudjeluju djevojčice i dječaci te, naravno, odrasli u kojima još uvijek plamti ljubav prema ovoj lepršavoj sportskoj igri. Da sve protekne na zavidnoj razini i u sportskome duhu brinu se košarkaški suci i organizatori turnira. Svi natjecatelji su članovi HBZ-a i zastupaju svoje odsjeke i gnijezda.

Ovogodišnji domaćin natjecanja i prvenstva bio je odsjek 248 "St. George" HBZ-a iz Clairtona, u Pensilvaniji te predsjednik odsjeka - koji ujedno vrši dužnost glavnoga predsjednika HBZ-a - Edward W. Pazo. Sve je proteklo na zavidnoj razini, u sportskome duhu i zajedništvu, kako to dolikuje našem hrvatskom narodu. Zabavna večer održana je u Hrvatskome narodnom domu (*Duquesne Croatian Home*) gdje je druženje nastavljeno duboko u noć. ■

ENG The 75th Croatian Fraternal Union of America basketball tournament was held in mid April in Clairton near Pittsburgh. Thirty teams pooling over 220 players faced off with the Farrell team coming out the winner.

Debela Bara

U male uzvišice Glasnogovornik promatrao Baru kako brzim pokretima čisti ulaz u brvnaru od noćas napadalog snijega. U promatranju pridruži mu se korpulentni Viki-nemirnjak koji se nije mogao načuditi brzini Barinih pokreta lopatom za snijeg. “Reci Jura tko je zapravo Bara. Kaj znaš o njoj? Otkako se iznenada prošloga proljeća pojavila pod krošnjom staroga hrasta postala je, da tak kažem, sastavnim dijelom naše male kolonije vu kojoj ima pajdašov iz cijele naše domaje. O svakom se sve zna, a o njoj baš ništa, pak bi bilo lepo kad bi bar meni, znaš da sam čovjek od povjerenja, ispričal kaj znaš o njoj jer i sam znaš odkad me ona moja gadura ostavila nemam ženske pak bi se morti mogel sa debelom nekak spojiti.”

Glasnogovornik promatrajuć Baru prečuje Vikijevo pitanje, na što ga ovaj laktom sukne vu rebra dajuć mu do znanja da želi odgovor. “Čekaj Viki, kam si zapel, kaj ne kužiš da smišljam od kuda da počnem. Veliš da bi se možda složil s Barom samo nemoj misliti da bi s njom mogel postupati kak si sa Božicom, koja je morala prati tuđe dreke da bi ti mogel dobro papati i trusiti pive”. Nakon ovakve “prodike” debeljko ostane bez riječi i volje za daljnu raspravu. “Znaš li Viki” nastavi Jura svoju govoranciju “da si ti prvi kojemu bum pripovedal o Bari i da ti bum jezik spuknul ako buš o ovome bilo komu pripovedal. Baru poznam već godinama, samo to nisam štel pokazati da sirota nebi postala žrtva spletki i tračeva. Nije tak dugo u Berlinu kak mi, a sim je došla, da tako kažem, u nepoznato. Stanujući u ne-

kakvom mračnom, dvorišnom stanu na crno je radila slabo plaćene poslove i nitko ju nije pital za njezina ljudska prava. Za njemačke vlasti bila je dio onih nesretnika kojima, ako se otkriju, prijeti višegodišnja zabrana ulaska u tzv. zapadnoeuropski raj na zemlji. Radeći tako, od zore do mraka, štedeći svaki pfening, uspije za deset godina steći više od mnogih koji su desetljećima, legalno ovdje. Da ne bi živjela u vječitome strahu od izгона odlučil se, na nagovor prijateljice, na - papirnatu brak - tj. platiti nepoznatome muškarcu da je vjenča kako bi brakom stekla pravo na boravišnu i radnu dozvolu. Rečeno - učinjeno. Plativši zgubidanu Lotharu deset tisuća maraka, naša Bara postane gospođa Platzek. Nakon trogodišnjega - braka - vidjevši pritom muža samo dva puta - na vjenčanju i rastavi - konačno odahne i nakon tolikih godina straha osjeti se sigurnom i slobodnom.

Neograničena boravišna i radna dozvola omogućile joj trajno i sigurno zaposlenje. Posljedica normalnoga života bila je porast apetita i naglo debljanje. Budući da su danas vitke žene u modi nije imala nikakve izgleda da sebi nađe muža po mjeri pa se, da ne bude sama, priključila nama pod starim hrastom. Mislim, da smo svi skupa njezinim dolaskom samo dobili jer vas ima dosta koji ste naučeni na neuredan život po barakama ili jeftinim hotelima za samce. Kak je po naravi dobre duše ne smeta ju, kad dojde u svoje zagrebačko Gračane gdje je i rođena, što za njom djeca neprilično viču: “Širša Bare g....a, neg je naša ulica!”

Ne čekajući Jurinu završnu riječ, Viki se trkom uputi u obližnju cvjećarnicu i stane pred zabezeknutu Baru s rukovetom prekrasnoga cvijeća.

Zaruke

“T i bokca, si čul da se naš zaljubljeni par bu zaručil” upita Glasnogovornik prijatelja Štefa na što mu ovaj odgovori da je nešto o tome čuo, ali da baš u to ne vjeruje dok se oni sami ne izjasne. “Uostalom, Viki je još u braku pa ne vjerujem da bi se upustio u još jednu avanturu” doda bauštelac Francek koji, unatoč navršene šezdesetčetvrtke godine života, još nije podnio zahtjev za mirovinu. S druge strane, škrtac Tomaš predloži, da bi, možda, bilo najbolje pitati pijljaricu Miciku koja raspolaže sa svim mogućim informacijama pa ako ona potvrdi da je točno što se priča, treba se pripremiti za veliku feštu. “Imam vijest koja je zasigurno

važnija od trača da li se buju ili ne buju zaljubljeni zaručili” iz rukava izvuče asa tračbaba Mara i slavodobitno pogleda pajdaše. “Reci, reci kaj to može biti važnije od ljubavi” povikaše svi u jedan glas. Budući da je šutjela, nestrpljivi Lojzek joj zaprijeti isključenjem iz udruge “Stari hrast” podsjetivši pritom prisutne da je nepisano pravilo da među članovima ne smije biti nikakvih tajni ili sitnih

podvala. Vidjevši da joj prijeti opasnost od isključenja, Mara podiže koštunjavu ruku i zamoli za tišinu. “Svi poznate ugoštitelja Zvonka koji je prevario najboljega prijatelja za 250.000 eura. Isto tako znate da je s tim novcem u domovini otvorio nekoliko kafića i da, zajedno s obitelji, uživa blagodati koje mu pruža dobro uhodani posao. Ali, batina ima dva kraja pa je tako ovih dana jedan njezin kraj dobro udario - uspješnoga - privrednika po džepu.” Marinu priču naglo prekine ški-

ljavi Mile primjedbom da odugovlači i govori ono što je već svima dobro poznato i da će, ako tako nastavi, za kaznu morati platiti jednu rundu. Pajda-

ši zdušno podržase Škiljavoga, a Mara, vidjevši da vrug odnosi šalu, nastavi u ozbiljnijem tonu. "Znate, Zvonko je uz dobro uhodani posao u Berlinu bio vlasnik četverosobnoga stana kojega je godinama, da to nije nitko znao, iznajmljivao na crno i zaradio veliki novac. Kako svemu jednom dođe kraj tako je došao i kraj dugogodišnjem varanju Finanzamta tj. njemačke države. Na anonimnu prijavu odmah su u akciju stupile poreske vlasti i naš - ugledni - gospodarstvenik dobije diplomatskom poštom poziv da se odmah javi u Berlin i vlastima objasni od kuda mu novac za kupnju stana i iznajmljivanje istoga ilegalnim useljenicima u Njemačku. Ako se ne odazove što je moguće prije, bit će mu oduzet stan i zabranjen dolazak i boravak u Njemačkoj. Budući da takav stan ima tržišnu vrijednost oko 200.000 eura naš se - poštenjak - u roku 48 sati pojavi pred ovdašnjim poreskim vlastima i pristane, bez mnogo razmišljanja, odmah platiti 80 tisuća eura kazne zbog ilegalne najamnine. Eto, dragi moji lajbeki to bi bila vijest koja je važnija nego vaši tračevi o zarukama" završi govoranciju vidno uzbuđena Mara. Nakon njezinog izvještaja u brvnari nastala velika vika i galama jer je svatko htio biti u pravu. Uslijed sveopćega nereda nitko na ulazu ne primijeti svečano obučenu Baru i Vikija iza kojih su stajali tamburaši spremni na Glasnogovornikov znak zasvirati ulaznu pjesmu.

Iznenadni jecaji Senzibilnoga ušutkaše galamdije i čitavo društvo priđe zaplakanome pitajući ga kaj se dogodilo na što im ovaj, sav crven u licu, prstom pokaže na vrata. Pred njima su, kao u bajci, stajali nasmiješeni zaručnici, a tamburaši zasviraše Škorin hit "Milo moje". "Fućkam ja na zakon o nevjenčanim" više za sebe reče Tomaš i uputi se prema starome hrastu sa željom da mu prvi priopći radosnu vijest.

Tinejdžeri

Razgovarajući u otmjenoj KA DE WE robnoj kući lijepo izložena muška odijela, pozornost mi privuče grupa tinejdžera koji su razgovarali tečnim hrvatskim, a što među berlinskim Hrvatima nije baš čest slučaj. Odmah mi je bilo jasno da ta djeca nisu rođena ovdje. Misleći da sam Nijemac i da ih ne razumijem, čuo sam kako se u smijehu dogovaraju kako ne

bi bilo loše u prizemlju otuđiti nekoliko skupih odjevnih predmeta pa ih, po nižoj cijeni, prodati kakvom Turčinu ili Arapinu.

Iz radoznalosti na koji će način to izvesti

uputim se polako za njima, u prizemlje, koje je sve bilo prepuno kupaca, ali i - kućnih detektiva u civilu. Smijući se, grupa naših tinejdžera stvorila je krug oko stalaže na kojoj su bile uredno složene svilene muške košulje i skupocjene kravate. Dok su se potihom dogovarali kako i na koji način strpati u torbu skupu robu, zapazih da ih sa strane ne zamjetno promatraju dva muškarca za koje sam bio siguran da pripadaju kućnoj, sigurnosnoj službi. Kako bih ih preduhitrio i spriječio odvođenje maloljetnika na "informativni" razgovor, pristupim grupi i počnem razgovor na hrvatskom jeziku.

Svladavši prvo iznenađenje, nakon što sam im doslovce ponovio njihov razgovor, priznali su da su namjeravali nešto "drpiti", a zarađeni novac potrošiti na kolače i sladoled. Ujvjavajući ih da ih se prati i da bi za njih najbolje bilo smjestiti napustiti robnu kuću dok ne bude prekasno, nakon kraćeg oklijevanja poslušase moj savjet i napustiše KA DE WE. Dok su na drugoj strani ulice stajali i glasno se svađali, pristupim ponovno k njima i pozovem ih na sladoled kod "Kranzlara". U razgovoru s njima doznah da su Hrvati iz okolice Banjaluke koji se ne mogu vratiti u srušene roditeljske kuće, a i tamošnje srpske vlasti ih više ne žele u svojoj "republici". Od tog susreta prošlo je nekoliko godina i ja sam zaboravio na avanturu prognanih bosanskih Hrvata koja se mogla završiti za njih vrlo nepovoljno.

Kad sam se ovoga Uskrsa sa ženom šetao Ilicom, instinktivno osjetim da se u nas zagledao jedan mladi par. Pristupiše nam pitajući me jesam li možda prije pet godina bio u Berlinu. Odgovorih potvrdno, a oni, gledajući se, prasnuse u smijeh koji me je, moram priznati, na trenutak zbunio, a malo i povrijedio. Vidjevši da su malo pretjerali, počeli se ispričavati te nas u ime "pomirbe" pozvali na kavicu kod "Charlieja". Predstavili su se kao Sandra i Domagoj i zahvalili za dobronamjerno upozorenje u robnoj kući KA DE WE. Tek tada mi je postalo jasno zašto su se tako slatko smijali i radoznalo me promatrali.

U razgovoru doznah da sada žive u Zagrebu i da se nadaju, kad se za to steknu uvjeti, povratku u rodnu Bosnu. Ne mogu mi, kako su rekli, dovoljno zahvaliti jer tko zna kojim bi putem pošli da ih nisam upozorio na opasnost i posljedice možebitnog "informativnog" razgovora u nekoj berlinskoj policijskoj postaji. ■

LJEPOTE HRVATSKE OKOM FOTOGRAFA

SKRADIN

PHOTO: DEAN BATAK / ACTIVE DESTINATION

15 kilometara od Šibenika, na ulazu u Nacionalni park Krka, smjestio se romantični mediteranski grad Skradin. Cijela gradska jezgra, obilježena uskim isprepletenim ulicama, lukovima i stubištima, zaštićeni je spomenik kulture te se u njoj uglavnom nalaze kuće koje potječu iz 18. i 19. stoljeća i ožbukane su na način tipičan za Veneciju i područje njezina utjecaja. Na skradinskim ulicama pronaći ćete ugodnu atmosferu maloga dalmatinskog mjesta, osobito u vrijeme Skradinskog festivala klapskog pjevanja ili za svetkovinu Male Gospe.

IZLOŽBA O 35. OBLJETNICI STVARALAŠTVA STEPHANA LUPINA

Izložba "Stephan Lupino", postavljena u Galeriji Klovićevi dvori, predstavlja neobično stvaralaštvo fotografa, kipara i multimedijalnog autora Stephana Lupina, a priređena je u povodu 35. obljetnice umjetnikova stvaralaštva. Izložene su najzanimljivije Lupinove skulpture, slike i fotografije nastale od 80-ih godina prošlog stoljeća do danas. Autorica stručne koncepcije i kustosica izložbe Jasmina Bavoľjak istaknula je kako je ovom izložbom došlo vrijeme da se promotri Lupinovo neobično stvaralaštvo proizašlo iz njegove izvanserijske imaginacije i iznimno izražene potrebe za osobnom slobodom koja ne duguje ništa konvencionalnoj kulturi.

AUSTRIJA: OBLJETNICA POGUBLJENJA ZRINSKOG I FRANKOPANA

Mimohodom i polaganjem vijenaca na grob i na mjesto smaknuća te misom zadušnicom u katedrali u Bečkome Novome Mjestu u Austriji je obilježena 347. godišnjica pogubljenja hrvatskih velikana Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana. U prigodnim govorima naglašeno je da se zajedničkim tradicionalnim okupljanjem Hrvata iz domovine i hrvatskih sunarodnjaka u Austriji odaje počast velikanima hrvatske povijesti Zrinskom i Frankopanu, kojima je hrvatski identitet, neovisnost i sloboda bio glavni cilj.

ISPRAĆEN 1. HRVCON U OPERACIJU POTPORE MIRU U LIBANONU

Svečani ispraćaj 1. hrvatskoga kontingenta u operaciju potpore miru Ujedinjenih naroda u Libanonu - UNIFIL održan je u vojarni stožernoga generala Petra Stipetića u Karlovcu, a tom je prigodom ministar obrane Damir Krstičević poručio kako je uvjeren da će ovaj angažman Hrvatske vojske biti još jedan od doprinosa globalnoj sigurnosti i stabilnosti. Kontingent čine 52 pripadnika, među kojima su dvije pripadnice Oružanih snaga RH. Hrvatski kontingent bit će u sastavu kontingenta talijanskih oružanih snaga zajedno s pripadnicima "Julija" brigade u sastavu satnije za opću inženjerijsku potporu. Zapovjednik 1. HRVCON-a UNIFIL je bojnik Željko Javorović, a zapovjednik inženjerijske satnije je satnik Dražen Brkić.

HNK MOSTAR GOSTOVAO U HNK ZAGREB

Hrvatsko narodno kazalište (HNK) u Mostaru gostovalo je u Hrvatskome narodnom kazalištu (HNK) u Zagrebu s "Predstavom Hamleta u selu Mrduša Donja" Ive Brešana, koju je redatelj Ivan Leo Lemo postavio kao ironični komentar socijalističkoga konteksta uz prizivanje svijeta davnih ritualnih svetkovina. Mostarski "Hamlet" postavljen je na scenu ispunjenu bačvama raznih veličina, odnosno na veliko seosko gumno s nebom i oblacima u trećem planu, stoji u najavi. "Prostor zapravo sugerira jednu veliku krčmu na otvorenom, donjomrdušku agoru, koja je i groteskni vlaški parlament i pozornica, s Brešanovim 'Hamletom' kao jedinom točkom dnevnoga reda", objašnjeno je.

PROMOCIJA MONOGRAFIJE KULTNOGA KLUBA SALOONA

U legendarnome zagrebačkom klubu Saloonu predstavljena je monografija "Od početka do uništenja" autora Damira Jiraseka. Nakon nasilnog preuzimanja i njegova zatvaranja, klub rijetko otvara vrata pa je promocija privukla mnogobrojna poznata lica koja su na Tuškancu provela svoju mladost. Zlatko Kranjčar, Mila Elegović, Boris Novković, Suzy Josipović Redžepagić, Pero Zlatar i mnogi drugi prisjetili su se, listajući monografiju u koju je Jirasek uvrstio fotografije koje i danas izazivaju veliki interes, noći koje su ovdje proveli.

SPORTSKE IGRE MLADIH

Na glavnome zagrebačkom trgu održana je turneja Plazma Sportske igre mladih. Kampanja se sastoji od niza preventivnih aktivnosti i animacijskih događaja ciljano usmjerenih na promicanje zdravih stilova života u duhu sporta, kao i promicanje pozitivne kulture navijanja koja isključuje svaki oblik huliganizma, nasilja, diskriminacije i govora mržnje te poziva na 'fair play' igru, toleranciju i korektno navijanje.

GRENADIR-MARŠ

Grenadirmarš (njem. *Grenadiermarsch*), kako još zovu krpice s krumpirom, staro je za-grebačko jelo još iz doba Austro-Ugarske. Danas se priprema diljem srednje Europe, a u Slavoniji i Vojvodini ovo jelo zovu *Nasuvo* (s krumpirom).

SASTOJCI: 40 - 50 dag tijesta-krpica • 40 dag krumpira (kuhan, oguljen i narezan na ploške) • 1 luk (sitno nasjeckan) • slanina (narezana na kockice) • žličica crvene paprike • peršin - za posipanje • maslac ili ulje • sol • papar

PRIPREMA: U posoljenoj vodi skuhajte krumpir u ljusci. Kad se skuha, ogulite ga i narežite na tanke ploške. Skuhajte zatim krpice ili neku drugu tjestenininu. Na tavi na malo ulja popržite luk i dodajte narezan kuhani krumpir, slaninu narezanu na kockice, žličicu crvene paprike, posolite i popaprite. Dodajte skuhanu krpice i zajedno promiješajte na vatri minutu, dvije. Ako želite, možete dodati nasjeckani peršin.

CMC TV TOP 30

1. **Mia** - Do posljednjeg retka
2. **Igor Delač** - Budan
3. **Željko Bebek** - Tajno
4. **Jelena Rozga** - Najbolji dan
5. **Boris Novković** - Moskva
6. **Adrijana Baković** - Zaboravi
7. **Domenica** - Ljubavna limunada
8. **Tri mušketira** - Prijatelji zovite mi nju
9. **Petar Grašo** - Ako te pitaju
10. **Mejaši** - Ale, ale
11. **Magazin** - Titanik
12. **Urban&4** - Kuća sjećanja
13. **Colonia** - Zadnja suza
14. **Producent** - Svi znaju što je ljubav
15. **Pirati** - Da je sreće
16. **Buđenje** - Budi moja
17. **Bajaga & Instruktori** - U sali lom
18. **Vojko V feat. K. Bengalka & T. Huljić** - Pasta italiana
19. **Kedžo** - Vojnik ljubavi
20. **Antonela Doko** - O čemu pričamo
21. **Tonči & Madre Badessa feat. Huljigani** - Šta se to čuje
22. **Zdravko Čolić** - Kuća puna naroda
23. **Hladno Pivo feat. Josipa Lisac** - Soundtrack za život
24. **Mišo Kovač** - Pismo moja
25. **Klapa Cambi** - Najlipša si
26. **Luka Basi** - Seko moja
27. **Bang Bang** - Papar i sol
28. **Vanna** - Najbolji ljudi
29. **Nives Celzijus** - Život pogledaj
30. **Headoneast** - Svijetlimo

Odmah do Gira, Toura i Vuelte

Šest etapa u šest dana, odvoženih 1.075 km, od Osijeka do Koprivnice, od Karlovca do Zadra, od Trogira do vrha Biokova, od Starigrada/Paklenice do Crikvenice, od Rapca na Učku, od Samobora do Trga sv. Marka u Zagrebu

Jadranskom magistralom prema Crikvenici

Tekst: **Željko Rupi** Foto: **KL-Photo**

Spektakularne slike iz Hrvatske vidjeli su u televizijskom prijenosu građani više od 170 zemalja svijeta, na šest kontinenta, od 17. do 22. travnja, za vrijeme održavanja ovogodišnjega, četvrtoga izdanja biciklističke utrke "Tour of Croatia". Utrka kroz Hrvatsku, od svoga ponovnog pokretanja 2015. godine, pod vodstvom direktora i proslavljenoga bivšeg vozača Vladimira Miholjevića, rasla je iz godine u godinu te je Međunarodni biciklistički savez (UCI) ovogodiš-

nje izdanje kategorizirao kao 2.HC (*Hors Catégorie*) utrku, što je po snazi drugi najjači rang etapnih utrka, odmah do elitnih *Giro'd Italia*, *Tour de France* i *Vuelta a Espana*.

"Tour of Croatia primarno je sportski događaj, ove godine smo najviše rangirana utrka u regiji, ali to je ujedno i turistički važan događaj za našu zemlju", naglasio je u najavi događaja direktor utrke Miholjević te najavio kako se u sljedećim godinama planiraju dodatni popratni sadržaji tijekom same utrke: "Među ostalim, znamo da veliki broj cikloturista, koji prate utrku na televizijskim ekranima, dolaze u Hrvatsku i voze čitavu rutu pa od sljedeće godine planiramo omogućiti biciklistima rekreativcima da samo nekoliko sati prije profesionalaca odvezu rutu najteže etape utrke."

Prva etapa vožena je od Osijeka do Koprivnice, u duljini od 227 km, a druga je, od Karlovca do Zadra, "starom cestom" preko Velebita, s 234,5 km, bila najdulja. Posebno atraktivan bio je završetak treće etape duge 134 km, vožene od Trogira do vrha Biokova, kada su se vozači u posljednjih 29 kilometara, od Podgore do Svetoga Jure, najvišega vrha Biokova i drugoga najvišega hrvatskog vrha, okomito uspjeli 1.762 metra. Četvrtoga dana utrke peloton je krenuo iz Starigrada/Paklenice do 171 km udaljene Crikvenice. Peta etapa bila je "brdska", voženo je 156,5 km, od Rapca do Poklona na Učkoj, tijekom

koje su se vozači dva puta penjali na Učku, prvo s istarske strane, a zatim i s kvarnerske strane. Utrka je završena etapom od Samobora do Zagreba u duljini od 151,5 km, s ciljem na Markovu trgu, gdje je održano proglašenje pobjednika i završna svečanost.

Nakon šest etapa u šest dana i odvoženih 1.075 km Bjelorus Konstantin Sivcov iz momčadi Bahraina postao je pobjednik utrke, ispred drugoplasiranoga Nizozemca Pietera Weeninga (Rompot), odnosno trećeplasiranoga Kazahstanca Jevgenija Gidiča (Astana), dok je najbolji hrvatski vozač bio 39-godišnji Radoslav Rogina (Adria Mobil) koji je zauzeo četvrto mjesto. ■

Start utrke pred osječkom katedralom

Uspón na 1762 metra visoki vrh Sv. Jure na Biokovu

ENG From the 17th to 22nd of April people in over 170 countries on six continents enjoyed televised images of Croatia's spectacular landscapes, broadcast during the fourth running of the Tour of Croatia bicycle race.

VATERPOLISTI JUGA CO POBJEDNICI REGIONALNE LIGE

Vaterpolisti Juga CO pobjednici su Jadranske regionalne lige nakon što su u velikom finalu u Dubrovniku slavili protiv zagrebačke Mladosti s 15 - 8 te veliku sezonu okončali sa svih 20 pobjeda - 18 u ligaškome dijelu i dvije na Final Foru. Najbolji su u redovima Juga bili Loren Fatović i Lorenzo Renzuto s po četiri pogotka. Jug je u svih dosadašnjih deset izdanja lige bio u finalu, a ovo im je četvrti naslov te treći zaredom. Ovu ligu triput je osvajalo riječko Primorje, dvaput je pobjednik bio Jadran iz Herceg Novog, a jednom talijanski Pro Reco. Prvi naslov u ženskoj konkurenciji osvojile su vaterpolistkinje Mladosti koje su u finalu s 12 - 11 pobijedile Crvenu zvezdu.

DAVIS CUP REPREZENTACIJA U POLUFINALU

Hrvatska Davis Cup reprezentacija plasirala se u polufinale nakon što je 8. travnja u Varaždinu Marin Čilić pobijedio za dva sata igre Kazahstanca Mihaila Kukuškina sa 6 - 1, 6 - 1, 6 - 1 i donio hrvatskim tenisačima u četvrtfinalu nedostižno vodstvo od 3 - 1. Prethodna dva dana dvoboja naš par Ivan Dodig i Nikola Mektić svladao je kazahstansku kombinaciju s 3 - 1 u setovima, a u pojedinačnim susretima Borna Ćorić je neočekivano izgubio od Kukuškina 1 - 3, dok je Čilić bio uvjerljiv i protiv Dmitrija Popka 3 - 0. Hrvatska će u polufinalu u rujnu ugostiti tenisače SAD-a koji su svladali Belgiju. U dosadašnja četiri međusobna Davis Cup dvoboja naši su tenisači sva četiri puta slavili protiv Amerikanaca.

HRVATSKA POBJEDNIK LEN EUROPA KUPA

Hrvatska muška vaterpolska reprezentacija pobjednik je prvog izdanja LEN Europa kupa nakon što je u finalu turnira igranog u Rijeci, prvoga tjedna travnja, svladala Španjolsku s 12 - 9. Izvrsnu utakmicu u finalu odigrao je Loren Fatović koji je postigao čak šest golova, dva je dodao Ante Vukičević, a po jedan Maro Joković, Andro Bušlje, Josip Vrljić i Javier Garcia, dok je Marko Bijač ostvario 12 obrana. Na putu do finala Hrvatska je, u grupnoj fazi turnira, svladala Francusku rezultatom 20 - 5, Srbiju 8 - 7 te Crnu Goru 10 - 5. Treće mjesto osvojila je Italija koja je s 10 - 9 bila bolja od Srbije, a kao peti su završili Crnogorci pobjedom 15 - 7 protiv Mađara.

NIKO KOVAČ TRENER VELIKANA BAYERNA

Bivši kapetan i izbornik hrvatske nogometne reprezentacije i aktualni trener Eintrachta iz Frankfurta, 46-godišnji Niko Kovač u novoj će sezoni biti trener njemačkoga velikana Bayerna s kojim je dogovorio trogodišnju suradnju, od 1. srpnja do 30. lipnja 2021. godine. Niki Kovaču pridružit će se u svojstvu pomoćnika i njegov 44-godišnji brat Robert, koji taj posao obavlja i u Eintrachtu. Braća Kovač sinovi su hrvatskih gastarbajtera koji su u potrazi za boljim životom iz Livna otišli u tadašnji Zapadni Berlin. Niko je igrao u Bayernu od 2001. do 2003. godine, trenersku karijeru započeo je u austrijskome Salzburgu da bi zatim bio izbornik hrvatske mlade reprezentacije i nakon toga najbolje vrste koju je vodio na Svjetskom prvenstvu u Brazilu 2014. godine. U Eintracht je stigao u ožujku 2016. godine te ga je spasio od ispadanja, prošle sezone klub je završio na 11. poziciji Bundeslige, a ove sezone još je bolji - bori se za plasman u Ligu prvaka, a stigao je i do finala njemačkoga Kupa.

DINAMO POBJEDOM U SPLITU KORAK DO NASLOVA PRVAKA

U najvećem derbiju Prve HNL Dinamo je u Splitu pobijedio Hajduk 2 - 1 i praktički osigurao titulu prvaka. Nakon dugo vremena dva najveća hrvatska kluba borila su se za naslov prvaka. Hajduk, koji čeka naslov prvaka od 2005. godine, imao je priliku pobjedom smanjiti zaostatak za vodećim Dinamom na samo dva boda zaostatka. Pobjeda Splićana gurnula bi u borbu za titulu i aktualnog prvaka Rijeku. Međutim, unatoč odličnoj igri i nizu prilika, domaćin nije uspio slaviti i 'modri' su pobjedom na Poljudu zapravo riješili pitanje prvaka. Dinamo je poveo u 14. minuti golom Marija Gavranovića, deset minuta kasnije izjednačio je Mijo Caktaš, a pobjedu plavima donosi u 61. minuti ponovno Gavranović svojim drugim golom.

PERUANSKI HRVAT 11. NA BOSTONSKOME MARATONU

Na 122. bostonskome maratonu, održanom tradicionalno trećega ponedjeljka u travnju, na kojemu je nastupilo gotovo 30.000 trkača, sjajan rezultat, moglo bi se reći i senzacionalan, ostvario je Daniel Daly, rođen prije 32 godine u Peru, Hrvat po majci Dubrovkinji, stalno naseljen u američkom Connecticutu. Trčeći pod hrvatskom zastavom Daniel je s vremenom od 2 sata, 27 minuta i 54 sekunde ostvario 11. vrijeme utrke. Hrvatskoj sportskoj javnosti malo je poznato da je Daniel i 2016. godine trčao za Hrvatsku na svjetskom prvenstvu u polumaratonu. Ovogodišnji pobjednici najstarijega maratona na svijetu su Japanac Yuki Kawauchi i Amerikanka Desiree Linden.

OTKRIJTE SVOJU PRIČU NA hrvatska.hr

Puna života

Ne ispunjavajte život danima, ispunite dane životom.

HRVATSKA

PHOTO BY ZORAN JELAČA